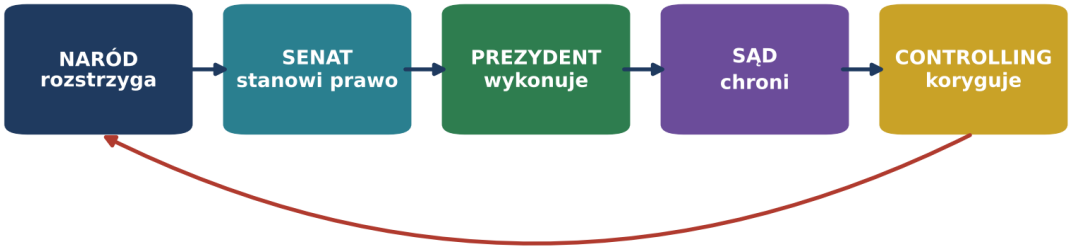
Ustrój Rzeczypospolitej 2030

Państwo jako układ samodzielny — ustrój bezpiecznego państwa, konkurencyjnej gospodarki i kreatywnego społeczeństwa w erze sztucznej inteligencji

Bezpieczne państwo · Konkurencyjna gospodarka · Kreatywne społeczeństwo · Ład ustrojowy oparty na cybernetyce

3 ustalenia • 4 reguły • 5 pytań • 9 postulatów • 3 filary • 12 bezpieczników • 9 analiz • 5 symulacji • 5 kanałów • 6 uzasadnień • 12 standardów • 24 mierniki



sprzężenie zwrotne: wynik → korekta → nowe rozstrzygnięcie

FORMUŁA NACZELNA

Ustrój Rzeczypospolitej w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii nie jest sporem o to, kto rządzi, lecz o to, jak państwo steruje: kto widzi, kto decyduje, kto wykonuje, kto mierzy i kto koryguje. Państwo, w którym władza rozprasza się w procedurach, a koncentruje w rentach, dowiaduje się o własnych błędach raz na cztery lata. Dlatego TechnoRepublika nadaje każdej funkcji państwa jednego właściciela, mierzalny wynik i działający bezpiecznik, a każde wzmocnienie władzy poprzedza jej ograniczeniem. AI przyspiesza analizę i wykonanie; mandat, podpis i odpowiedzialność zostają przy człowieku. Silniejsze państwo jest silniej kontrolowane — i dlatego może być silniejsze.

FORMUŁA USTROJU

F = W × M × B — funkcja ustrojowa = właściciel × miara × bezpiecznik. Zero w jednym czynniku = funkcja pozorna.

Z = B × K × S × P — zdolność państwa = bezpieczeństwo × konkurencyjność × kreatywność społeczeństwa × prawomocność; **P = J × R × N**.

Cztery reguły: mocy **η ↑** · czasu **τ_d < τ_z** · różnorodności **V(R) ≥ V(Z)** · przeciwnika (**test przeciwnika**).

Naród rozstrzyga. Senat stanowi prawo. Prezydent wykonuje. Sąd chroni. Controlling koryguje.

Wydanie 1.0 • 1 listopada 2026 r. • dr Andrzej Węgrzyn • TechnoSanacja.pl • TechnoRepublika.pl • Licencja CC BY 4.0 • Projekt do debaty publicznej; nie jest obowiązującym prawem ani opinią prawną.

Spis treści

Skrót publikacji 6
0. Teza dokumentu i synteza wykonawcza 7
Dlaczego ustrój, a nie kolejna reforma 7
Dwanaście najważniejszych rozstrzygnięć 8
CZĘŚĆ PIERWSZA. USTRÓJ JAKO UKŁAD STEROWANIA 10
1. Formuła naczelna i formuła ustroju 10
1.1. Zapis i rozbiór formuły naczelnej 10
1.2. Formuła funkcji ustrojowej: F = W × M × B 10
1.3. Formuła zdolności państwa i formuła prawomocności 11
1.4. Cztery reguły sterowania 12
1.5. Czego publikacja nie twierdzi 12
2. Ustrój prostym językiem: od termostatu do państwa 13
2.1. Pięć pytań, które zadaje każdy ustrój 13
2.2. Polska szkoła cybernetyki: państwo jako układ samodzielny 13
2.3. Model systemu żywotnego Beera dla Rzeczypospolitej 14
2.4. Co AI zmienia w ustroju: tanieje analiza, drożeje odpowiedzialność 15
2.5. Trzy ustalenia korpusu UT 16
3. Diagnoza: ustrój Rzeczypospolitej 2026 jako układ sterowania 17
3.1. Architektura z 1997 r.: władza rozproszona w procedurach 17
3.2. Rzeczpospolita 2026 w liczbach 17
3.3. Patologie systemowe w języku cybernetyki 19
3.4. Sieć rent: jak władza koncentruje się poza konstytucją 19
3.5. Ocena stanu: dziesięć wymiarów 20
4. Architektura: dziewięć postulatów jako jeden układ samodzielny 22
4.1. Trzy filary i dziewięć funkcji 22
4.2. Filar I — mandat i kontrola Narodu 23
4.3. Filar II — władze konstytucyjne 24
4.4. Filar III — państwo zdolne do wykonania 25
4.5. Parametry ustrojowe 26
4.6. Jedna sprawa obywatela: jak dziewięć funkcji działa razem 26
4.7. Warstwa technologiczna ustroju 27
4.8. Warstwa gospodarcza ustroju: państwo jako audytor reguł 28
5. Dwanaście bezpieczników: silne państwo bez dominacji 28
5.1. Ryzyko, bezpiecznik, dowód dla obywatela 28
5.2. Pakiet nierozdzielności i zasada sekwencji 29
5.3. Test przeciwnika 30
CZĘŚĆ DRUGA. ANALIZY, SYMULACJE, ROZWAŻANIE, UZASADNIENIA 31

6. Analizy strategiczne: dlaczego nowy ustrój jest potrzebny teraz ... 31
6.1. Analiza polityczna ... 31
6.2. Analiza geopolityczna i militarna ... 31
6.3. Analiza społeczno-gospodarcza ... 32
6.4. Analiza zasobowa (VRIO) ... 32
6.5. Analiza kulturowa ... 33
6.6. Analiza technologiczna: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia ... 34
6.7. Analiza prawna ... 35
6.8. Analiza ustrojowa (porównawcza) ... 35
6.9. Analiza demograficzna i kadrowa ... 36
6.10. Synteza: SWOT, TOWS, pole sił i scenariusze 2030 ... 37
7. Symulacje: pięć eksperymentów modelu RP-UST ... 40
7.1. Metoda i ograniczenia ... 40
7.2. Symulacja U1: iloczyn zdolności i najsłabsze ogniwo ... 40
7.3. Symulacja U2: pętla korekty, opóźnienie i domknięcie na alokacji ... 41
7.4. Symulacja U3: referendum, bojkot i kworum zatwierdzenia ... 42
7.5. Symulacja U4: koszt przejęcia sądu konstytucyjnego ... 43
7.6. Symulacja U5: jedna teka sprawy i władza proceduralna ... 44
7.7. Wnioski z symulacji ... 45
8. Rozważanie główne: paradygmat zmiany ustrojowej opartej na cybernetyce ... 46
8.1. Pytanie i metoda ... 46
8.2. Kanał pierwszy: zdolność państwa ... 47
8.3. Kanał drugi: produktywność i konkurencyjna gospodarka ... 47
8.4. Kanał trzeci: suwerenność technologiczna ... 47
8.5. Kanał czwarty: odporność społeczna i militarna ... 48
8.6. Kanał piąty: eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziałych, karteli i monopoli ... 48
8.7. Ryzyko odwrotne: czy TechnoRepublika nie stworzy nowych rent? ... 50
8.8. Macierz wpływu ... 50
8.9. Wnioski z rozważania ... 51
9. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych ... 51
9.1. Uzasadnienie cybernetyczne ... 51
9.2. Uzasadnienie systemowe ... 52
9.3. Uzasadnienie sieciowe ... 52
9.4. Uzasadnienie technologiczne ... 52
9.5. Uzasadnienie ustrojowe ... 52
9.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze ... 53
9.7. Test sześciu uzasadnień ... 53
10. Nowe standardy myślenia o ustroju w erze AI ... 54
10.1. Dziesięć przesunięć „od → do” ... 54
10.2. Dwanaście standardów ... 54

10.3. Co zmienia się dla uczestników życia publicznego 55
10.4. Dekalog obywatela TechnoRepubliki 55
11. Ścieżka wdrożenia i panel mierników 56
11.1. Cztery fazy zgodne ze Strategią 105 56
11.2. Program działań U1–U12 57
11.3. Panel mierników: Indeks Ładu Ustrojowego ILU-RP 57
11.4. Ścieżka bez zmiany Konstytucji: co można zrobić od zaraz 59
12. Ryzyka, napięcia nierozstrzygnięte i warunki falsyfikacji 60
12.1. Ryzyka wdrożenia 60
12.2. Napięcia nierozstrzygnięte 60
12.3. Luki dowodowe i agenda badawcza 60
12.4. Warunki falsyfikacji 61
13. Miejsce publikacji w Bibliotece TechnoSanacji 61
14. Formuła końcowa 63
Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów 63
A.1. Pojęcia ustrojowe i programowe TechnoSanacji 63
A.2. Cybernetyka, systemy i sieci 65
A.3. Technologie: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia 66
A.4. Ekonomia polityczna, renty i analiza strategiczna 67
A.5. Skróty 68
Aneks B. Bibliografia 69
B.1. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji (technosanacja.pl) 69
B.2. Destylat i materiały robocze rundy UT (folder .TechnoRepublika) 70
B.3. Akty prawne — Rzeczpospolita Polska 70
B.4. Akty prawne — Unia Europejska 70
B.5. Cybernetyka, teoria systemów i sterowania 70
B.6. Ustroje, konstytucjonalizm i ochrona demokracji 71
B.7. Demokracja bezpośrednia i deliberacyjna 72
B.8. Sądownictwo, administracja algorytmiczna i nadzór człowieka 72
B.9. Zarządzanie publiczne, misje i controlling 72
B.10. Ekonomia polityczna, renty, zdolność państwa i sieci 72
B.11. Publikacje korpusu UT przywołane w tekście 73
B.12. Raporty, statystyki i dokumenty instytucjonalne 74
B.13. Źródła internetowe (dostęp: 1 listopada 2026 r.) 75
Aneks C. Wzór Karty Funkcji Ustrojowej 75
Aneks D. Nota metodologiczna i zastrzeżenia 76
D.1. Metoda 76
D.2. Konwencja dowodowa 76
D.3. Parametry modelu RP-UST 76
D.4. Zastrzeżenia 77

Charakter: dokument kanoniczny, analityczny i popularnonaukowy. Część pierwsza opisuje ustrój Rzeczypospolitej jako układ sterowania: formułę naczelną i formułę ustroju, cybernetykę państwa wyłożoną prostym językiem, diagnozę ustroju z 1997 r. w stanie na 2026 r., architekturę dziewięciu postulatów ustrojowych 201–209 oraz dwanaście bezpieczników, które chronią silne państwo przed dominacją. Część druga uzasadnia ten wybór: zawiera dziewięć analiz strategicznych, pięć symulacji modelu RP-UST, rozważanie skutków przyjęcia cybernetycznego paradygmatu zmiany ustrojowej oraz sześć dróg dowodowych. Wyznacza też nowe standardy myślenia o ustroju w erze sztucznej inteligencji, program działań, panel mierników i mapę drogową 2026–2035. Dokument nie jest opinią prawną i nie opisuje obowiązującego prawa. Fakty oznaczono według statusu: [Z] — sprawdzony w tekście aktu prawnego, w oficjalnej statystyce lub w dokumencie źródłowym; [K] — teza lub liczba z dokumentu korpusu UT (artykułu, raportu); [S] — liczba z omówienia prasowego lub streszczenia, do weryfikacji przed cytowaniem; [M] — wynik modelu RP-UST (mechanizm i rząd wielkości, nie prognoza); [T] — teoria lub wiedza powszechna; [W] — wniosek, ocena lub projekt autora. Wszystkie propozycje zakładają wyłącznie legalną, pokojową drogę zmian: zmiana Konstytucji RP jest możliwa tylko w trybie jej art. 235, a w czasie stanu nadzwyczajnego jest niedopuszczalna (art. 228 ust. 6).

Tabela 1. *Metryka publikacji*

Pole	Opis
Tytuł	Ustrój Rzeczypospolitej. Państwo jako układ samodzielny — ustrój bezpiecznego państwa, konkurencyjnej gospodarki i kreatywnego społeczeństwa w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii
Numer biblioteczny	propozycja nr 72 (seria x-PDF+); proponowany nr **107** w klastrze 1 „Dokumenty kanoniczne” jako dokument pomostowy między Strategią transformacji ustrojowej (105) a Projektem Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 (106); dokument towarzyszący: „Rekomendacje zmian w dokumentach kanonicznych, programowych i strategicznych TechnoSanacji — po publikacji nr 72”
Wersja	1.0 — 1 listopada 2026 r.
Podstawa	Destylat rundy UT „Ustrój TechnoRepubliki Polskiej” (folder .TechnoRepublika, 01.11.2026): korpus 8901 dokumentów — 8378 prac naukowych w 37 klastrach T01–T37, 571 raportów instytucji i think tanków, 29 aktów prawnych PL i UE, 16 dokumentów programowych technosanacja.pl; Biblioteka TechnoSanacji (PDF-MD-A-36 z 31.10.2026, PDF-MD-B-34, Hierarchia Biblioteki z 26.10.2026), w szczególności 105 (wyd. 3.0), 106 (wyd. 2.2), 201–209, 501, 510 i 412; portal technosanacja.pl; dane statystyczne 2025–2026 (dostęp: 1.11.2026); model symulacyjny RP-UST (moduły U1–U5). Redakcja z użyciem narzędzi AI, z autorem w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej
Konwencja dowodowa	[Z] fakt sprawdzony; [K] z dokumentu korpusu; [S] z omówienia lub streszczenia, do weryfikacji; [M] wynik modelu RP-UST; [T] teoria lub wiedza powszechna; [W] wniosek lub projekt autora
Język	Prosty; każde pojęcie cybernetyczne i ustrojowe ma odpowiednik w praktyce państwa i objaśnienie w słowniku (Aneks A)
Adresaci	Obywatele, Kluby TechnoSanacji, posłowie i senatorowie, kandydaci w wyborach 2027, administracja rządowa i samorządowa, sędziowie i prawnicy konstytucjonaliści, wojsko i służby, przedsiębiorcy, uczelnie i think tanki, media
Pliki do pobrania	Word (DOCX); pliki MD: pełna treść, karta-skrót, teza i synteza, część pierwsza (ustrój), analizy i symulacje, rozważanie i uzasadnienia, standardy i wdrożenie, aneksy (słownik i bibliografia), rekomendacje; rysunki (PNG); kod i wyniki modelu RP-UST
Autor	dr Andrzej Węgrzyn · TechnoSanacja.pl · TechnoRepublika.pl
Licencja	Creative Commons — Uznanie autorstwa 4.0 (CC BY 4.0)

Skrót publikacji

Tabela 2. *Skrót publikacji „Ustrój Rzeczypospolitej”*

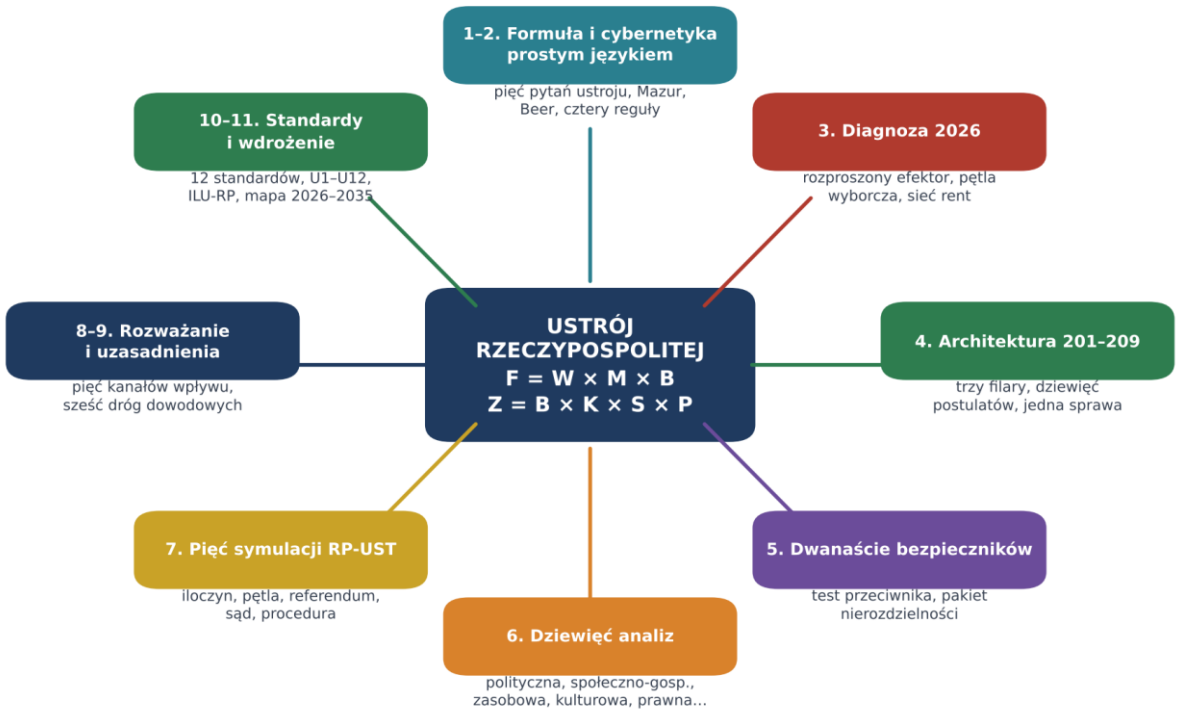
Pole	Treść
Hasło	Naród rozstrzyga. Senat stanowi prawo. Prezydent wykonuje. Sąd chroni. Controlling koryguje.
Problem	Ustrój z 1997 r. dobrze chroni przed nadużyciem władzy w stanie wyjątkowym, ale słabo steruje państwem w czasie szybkich zmian. Władza wykonawcza jest dwugłowa, odpowiedzialność rozproszona w procedurach, a jedyną realną pętlą korekty są wybory co cztery lata. Spór o Trybunał Konstytucyjny od 2015 r. pozbawił państwo jednoznacznego sygnału, które rozstrzygnięcia wiążą. Renty — nominacyjna, zamówieniowa, regulacyjna, proceduralna i platformowa — rosną tam, gdzie nikt nie jest właścicielem wyniku.
Diagnoza 2026	Mocne: efektor zdolny do mobilizacji (obronność 4,8% PKB w 2026 r.), państwo cyfrowe (mObywatel, KSeF, e-Doręczenia), zaufanie do wojska i samorządu. Słabe: deficyt sektora finansów publicznych ok. 7,2% PKB w 2025 r. i dług zmierzający do ok. 67–68% PKB w 2026 r.; AI w 8,4% firm wobec 20% w UE; ok. połowa zamówień powyżej progów unijnych z jedną ofertą; 224 tys. urodzeń w 2025 r.; pozytywne oceny Sejmu (30%) i sądów (25%) najniższe wśród instytucji.
Formuła	**F = W × M × B** — każda funkcja państwa ma jednego **właściciela**, mierzalną **miarę** wyniku i działający **bezpiecznik**; zero w jednym czynniku daje funkcję pozorną. Zdolność państwa: **Z = B × K × S × P**; prawomocność: **P = J × R × N**. Cztery reguły: mocy, czasu, różnorodności i przeciwnika.
Architektura	Dziewięć postulatów 201–209 w trzech filarach — mandat i kontrola Narodu (201 Referendum, 205 Sejmiki, 206 Powinności), władze konstytucyjne (202 Prezydent, 203 Senat 100, 204 Sąd Najwyższy) i państwo zdolne do wykonania (207 Administracja, 208 Jednokadencyjność, 209 Controlling) — ułożonych jako układ samodzielny: receptor, korelator, efektor, homeostat.
Bezpieczniki	Dwanaście bezpieczników, w tym pakiet nierozdzielności (zintegrowana egzekutywa tylko razem z referendum rozstrzygającym, Sądem Najwyższym 3/9 i controllingiem), zasada sekwencji (bezpieczniki wchodzą w życie przed wzmocnieniem egzekutywy) i test przeciwnika.
Analizy	Dziewięć analiz: polityczna, geopolityczna i militarna, społeczno-gospodarcza, zasobowa (VRIO), kulturowa, technologiczna (AI, roboty autonomiczne, biotechnologia), prawna, ustrojowa (porównawcza), demograficzna i kadrowa; synteza SWOT/TOWS, pole sił, cztery scenariusze 2030.
Symulacje	Model RP-UST [M]: ten sam wysiłek daje +25% zdolności państwa, gdy wzmacnia najsłabszy czynnik (prawomocność), i +14% przy najsilniejszym (bezpieczeństwo); controlling z domknięciem na alokacji redukuje skumulowany uchyb do ok. 27% poziomu pętli wyborczej; przy progu frekwencji 50% rozstrzygnięcie popierane przez 60% zainteresowanych praktycznie nigdy nie wiąże, a przy kworum zatwierdzenia 1/5 wiąże w ok. 96% przypadków; rotacja 3/9 skraca czas, w którym jeden obóz kontroluje 6 z 9 sędziów, z ok. 91% do ok. 11% lat; jedna teka sprawy z terminem skraca medianę decyzji inwestycyjnej z ok. 710 do ok. 55 dni i obniża okazję do renty proceduralnej z ok. 79% do 14–37% projektów.
Rozważanie	Cybernetyczny paradygmat zmiany ustrojowej realnie zwiększa zdolność państwa, produktywność, suwerenność technologiczną oraz odporność społeczną i militarną — i odbiera rentę władzy proceduralnej, strukturom zasiedziałym, kartelom i monopolom. Warunek: pakiet nierozdzielności i zasada sekwencji. W ocenie wielokryterialnej wariant TechnoRepubliki z bezpiecznikami uzyskuje 7,22 pkt na 10, a ten sam wariant bez referendum i SN 3/9 — tylko 5,28 pkt [W].
Standardy i program	10 przesunięć „od → do”, 12 standardów myślenia o ustroju, program działań U1–U12, Indeks Ładu Ustrojowego ILU-RP (24 mierniki), mapa drogowa 2026–2035 w czterech fazach zgodnych ze Strategią 105.
Miejsce w Bibliotece	Proponowany nr 107 w klastrze 1 „Dokumenty kanoniczne”: pomost między „jak przejść” (105) a „w jakich granicach prawa” (106); spina postulaty 201–209 w jeden układ; odsyła do 101–104, 301–309, 401–414, 501–504, 603–604 i 601–602.

0. Teza dokumentu i synteza wykonawcza

TEZA DOKUMENTU

Ustrój państwa w epoce sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii nie jest przede wszystkim sporem o to, kto rządzi. Jest odpowiedzią na pytanie, jak państwo steruje: kto widzi problem, kto decyduje, kto wykonuje, kto mierzy wynik i kto koryguje błąd. Rzeczpospolita ma dziś ustrój, który dobrze chroni przed nadużyciem, ale słabo steruje — władza rozprasza się w procedurach, a koncentruje w rentach. TechnoRepublika nie jest „rządem algorytmów". Jest ustrojem, w którym każda funkcja państwa ma jednego właściciela, mierzalny wynik i działający bezpiecznik. AI przyspiesza analizę i wykonanie, a mandat, podpis i odpowiedzialność zostają przy człowieku wybranym przez Naród albo wyłonionym w jawnym konkursie. Silniejsze państwo musi być silniej kontrolowane — i właśnie dlatego może być silniejsze.

Rysunek 1 pokazuje budowę publikacji. W centrum stoją dwie formuły: formuła funkcji ustrojowej F = W × M × B i formuła zdolności państwa Z = B × K × S × P. Wokół nich jest osiem gałęzi: cybernetyka prostym językiem, diagnoza 2026, architektura dziewięciu postulatów, dwanaście bezpieczników, dziewięć analiz strategicznych, pięć symulacji, rozważanie z uzasadnieniami oraz standardy z programem wdrożenia.



Rysunek 1. *Mapa myśli publikacji — dwie formuły w centrum i osiem gałęzi treści*

Dlaczego ustrój, a nie kolejna reforma

O państwie mówi się w Polsce zwykle na dwóch piętrach. Na górnym toczy się spór tożsamościowy: kto ma rację, która strona „ukradła" państwo, czyja wizja Polski jest prawdziwa. Na dolnym rozmawia się o reformach resortowych: szpitalach, szkołach, armii, energetyce. Brakuje piętra środkowego, na którym rozstrzyga się, czy jakakolwiek reforma w ogóle dojdzie do skutku. Na tym piętrze leży **ustrój rozumiany jako układ sterowania**: reguły, które decydują, kto za co odpowiada, jak szybko informacja o błędzie wraca do decydenta i kto może ten błąd naprawić.

Polska nie cierpi na brak strategii, programów i ustaw. Cierpi na lukę między deklaracją a wykonaniem [K]. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji opisują ją w języku cybernetyki: państwo ma sprawne efektory — potrafi szybko wydawać, budować i mobilizować — ale słabe sensory i sprzężenia zwrotne, bo gorzej diagnozuje, koordynuje, ewaluuje i kończy nieskuteczne działania [K]. Kolejna reforma resortowa, wpuszczona w ten sam układ, napotka te same blokady: dwugłową egzekutywę, rozproszoną odpowiedzialność, procedury bez właściciela wyniku i pętlę korekty, która otwiera się raz na cztery lata.

Dlatego TechnoSanacja zaczyna od ustroju. Nie dlatego, że ustrój jest ważniejszy niż zdrowie czy obrona, lecz dlatego, że to on decyduje, czy decyzje o zdrowiu i obronie zostaną wykonane. W erze sztucznej inteligencji ma to podwójne znaczenie. Po pierwsze, AI drastycznie obniża koszt analizy, pomiaru i kontroli — rzeczy, które dotąd były w państwie najdroższe i najwolniejsze. Po drugie, ta sama technologia otwiera drogę do nowych form dominacji: „rządu algorytmów", scoringu obywateli, przejęcia państwa przez dostawców platform. Ustrój musi wykorzystać pierwszą możliwość i zablokować drugą. To jest zadanie inżynierskie, nie ideologiczne.

Publikacja wyrasta z czwartej rundy badawczej TechnoSanacji (runda UT, korpus 8901 dokumentów) i z dokumentów kanonicznych 101–106. Destylat rundy zbiega się z dokumentami TechnoSanacji w trzech ustaleniach. Pierwsze: sprawczość i kontrola nie są grą o sumie zerowej — silniejsze państwo musi być silniej kontrolowane. Drugie: najsłabszym ogniwem współczesnych państw jest pętla korekty, a nie brak danych. Trzecie: AI w wymiarze sprawiedliwości i administracji wymaga twardych barier epistemicznych, a nie tylko „nadzoru", bo modele językowe pytane o konkretne orzeczenia halucynowały w 58–88% odpowiedzi [K].

Dwanaście najważniejszych rozstrzygnięć

1. **Ustrój jest układem sterowania.** Ocenia się go po tym, czy państwo widzi, decyduje, wykonuje, mierzy i koryguje szybciej, niż zmienia się otoczenie. Liczba instytucji i procedur nie jest miarą jakości ustroju (rozdz. 1–2) [W].
2. **Formuła funkcji ustrojowej F = W × M × B.** Każda funkcja państwa ma jednego właściciela, mierzalną miarę wyniku i działający bezpiecznik. Zero w jednym czynniku oznacza funkcję pozorną, czyli dokładnie to, czego zakazuje art. 5 ust. 3 Projektu Konstytucji 106 (rozdz. 1.2) [W].
3. **Zdolność państwa jest iloczynem.** Z = B × K × S × P: bezpieczeństwo, konkurencyjność, kreatywność społeczeństwa i prawomocność. Skrajne osłabienie jednego czynnika zeruje całość, dlatego ustrój chroni najsłabsze ogniwo — dziś jest nim prawomocność (rozdz. 1.3, 7.2) [T/M].
4. **Diagnoza: dobry bezpiecznik, słaby ster.** Konstytucja z 1997 r. chroni przed nadużyciem w stanie nadzwyczajnym, ale nie daje narzędzi sterowania w długim kryzysie, nie chroni przed erozją przez większość poniżej progu konstytucyjnego i nie mierzy przechwycenia państwa (rozdz. 3) [K].
5. **Dziewięć postulatów to jeden układ, nie lista życzeń.** Postulaty 201–209 pełnią funkcje receptora, korelatora, efektora i homeostatu. Wyjęcie jednego zmienia charakter całości (rozdz. 4) [W].
6. **Pakiet nierozdzielności.** Zintegrowana egzekutywa (202) jest dopuszczalna wyłącznie razem z referendum rozstrzygającym (201), Sądem Najwyższym 3/9 (204) i controllingiem (209). W ocenie wielokryterialnej TechnoRepublika bez tych bezpieczników spada z 7,22 do 5,28 pkt (rozdz. 5, 8.1) [W].
7. **Zasada sekwencji: najpierw bezpieczniki, potem sprawczość.** Żadna kompetencja wzmacniająca egzekutywę nie wchodzi w życie przed uruchomieniem bezpieczników, które ją ograniczają (rozdz. 5.2, 11) [W].
8. **Kworum zatwierdzenia zamiast progu frekwencji.** Próg 50% nagradza bojkot. W modelu rozstrzygnięcie popierane przez 60% zainteresowanych przy progu frekwencji praktycznie nigdy nie wiąże, a przy kworum zatwierdzenia 1/5 wiąże w ok. 96% przypadków (rozdz. 7.4) [M].
9. **Rotacja 3/9 jako koszt przejęcia sądu.** Sąd Najwyższy z dziewięcioma sędziami wybieranymi w wyborach bezpartyjnych na jedną 12-letnią kadencję, po trzech co cztery lata, skraca w modelu czas kontroli sądu przez jeden obóz z ok. 91% do ok. 11% lat (rozdz. 7.5) [M].

10. **Domknięcie na alokacji.** Sprawozdanie, które nie zmienia budżetu, procedury ani właściciela misji, nie jest sprzężeniem zwrotnym. Controlling kwartalny z domknięciem redukuje skumulowany uchyb do ok. 27% poziomu pętli wyborczej (rozdz. 7.3) [M].
11. **Ustrój jako narzędzie sanacji.** Jedna teka sprawy, termin i jawność odbierają procedurze władzę: w modelu mediana decyzji inwestycyjnej spada z ok. 710 do ok. 55 dni, a okazja do renty proceduralnej z ok. 79% do ok. 14% projektów (rozdz. 7.6, 8.6) [M].
12. **Człowiek dowodzi, maszyna liczy.** AI pracuje w dolnych warstwach stosu ustroju — dane, analiza, przygotowanie wariantów — a decyzje o użyciu siły, ciężarach publicznych i ograniczeniu praw podpisuje identyfikowalny człowiek z mandatem. Zakaz scoringu obywateli obejmuje każdy agregat niepowiązanych zachowań, nie tylko systemy AI (rozdz. 2.4, 5) [W].

CO ZMIENIA USTRÓJ RZECZYPOSPOLITEJ — W JEDNYM ZDANIU DLA KAŻDEGO

Dla obywatela: zgłasza sprawę raz, wie, kto imiennie za nią odpowiada i w jakim terminie, a gdy władza nie słucha — może z 500 tys. współobywateli wywołać referendum, którego wyniku nie da się zbojkotować.

Dla wyborcy: wybiera Prezydenta, który naprawdę rządzi i odpowiada za wynik; senatora w swoim okręgu; co cztery lata — trzech sędziów Sądu Najwyższego bez partyjnych szyldów.

Dla przedsiębiorcy: jeden właściciel decyzji zamiast dwunastu uzgodnień bez terminu; ustawa, która nie działa, wygasa po przeglądzie zamiast obrastać interpretacjami.

Dla urzędnika: jest rozliczany z wyniku sprawy, a nie z liczby pism; kariera zależy od kompetencji i integralności, a nie od zmiany władzy.

Dla polityka: jedna kadencja, jasny kontrakt wyniku, audyt po kadencji i karencja przed przejściem do sektora, który regulował — w zamian za realną władzę wykonania.

Dla żołnierza i obrońcy: jedna egzekutywa w czasie kryzysu, stany pracy państwa poniżej stanu nadzwyczajnego i ciągłość dowodzenia zapisana w Konstytucji.

Dla sędziego: niezależność chroniona kadencją i rotacją, a nie łaską większości; AI porządkuje akta, ale nigdy nie orzeka.

Dla młodego pokolenia i seniorów: ustrój, który uczy się na błędach szybciej niż dziś, i krążenie elit, w którym talent nie czeka na wymarcie zasiedziałych.

CZĘŚĆ PIERWSZA. USTRÓJ JAKO UKŁAD STEROWANIA

1. Formuła naczelna i formuła ustroju

1.1. Zapis i rozbiór formuły naczelnej

Każda publikacja programowa TechnoSanacji otwiera się formułą naczelną. Wobec niej weryfikuje się całą treść dokumentu. Formuła tej publikacji przenosi rozmowę o ustroju z poziomu „kto ma władzę" na poziom „jak państwo steruje i kto odpowiada za skutek". Tabela 3 rozkłada ją na zdania i pokazuje, co każde z nich znaczy w praktyce oraz gdzie zostało uzasadnione.

Tabela 3. *Rozbiór formuły naczelnej*

Zdanie formuły	Co znaczy w praktyce	Gdzie uzasadnione
Ustrój nie jest sporem o to, kto rządzi, lecz o to, jak państwo steruje	Pytamy, kto widzi problem, kto decyduje, kto wykonuje, kto mierzy i kto koryguje; spór partyjny to dopiero drugi poziom	rozdz. 2, 9.1
Każda funkcja państwa ma jednego właściciela, mierzalny wynik i działający bezpiecznik	Formuła F = W × M × B; brak któregokolwiek czynnika oznacza funkcję pozorną	rozdz. 1.2, 4
Silniejsze państwo = silniej kontrolowane państwo	Wzmocnienie egzekutywy wolno wprowadzić tylko z referendum rozstrzygającym, Sądem Najwyższym 3/9 i controllingiem	rozdz. 5, 8.7
AI przyspiesza analizę i wykonanie; mandat, podpis i odpowiedzialność zostają przy człowieku	Stos ustroju: maszyna liczy w warstwach W1–W3, człowiek z mandatem decyduje w warstwach W5–W6	rozdz. 2.4, 4.7
Ustrój chroni najsłabsze ogniwo	Z = B × K × S × P; najpierw wzmacniamy prawomocność, bo jej przyrost daje największy przyrost całości	rozdz. 1.3, 7.2
Zmiana tylko legalna, etapami i z pomiarem efektu	Art. 235 Konstytucji RP, pilotaże w obecnym prawie, kryterium skalowania, zasada sekwencji	rozdz. 11, 12

1.2. Formuła funkcji ustrojowej: F = W × M × B

Najprostszy test jakości ustroju polega na wzięciu dowolnej funkcji państwa — wydania pozwolenia na budowę, zakupu amunicji, przyjęcia pacjenta na oddział, wykonania wyniku referendum — i zadaniu trzech pytań. **Kto jest właścicielem tej funkcji?** Chodzi o konkretny organ lub osobę z mandatem, która odpowiada za skutek, a nie o „resort", „zespół międzyresortowy" czy „właściwe organy". **Jaką ma miarę?** Potrzebny jest jawny cel, miernik, termin i koszt, a także dane, których nie produkuje sam mierzony. **Jaki ma bezpiecznik?** Chodzi o mechanizm, który zatrzyma albo skoryguje funkcję, gdy właściciel zawiedzie albo nadużyje władzy: kontrolę, wyłącznik, kadencję, referendum, klauzulę wygaśnięcia.



Rysunek 2. *Formuła ustroju: właściciel × miara × bezpiecznik oraz cztery reguły sterowania*

Formuła jest iloczynem, a nie sumą, bo braki się nie kompensują. Funkcja z właścicielem i bezpiecznikiem, ale bez miary, jest władzą bez rozliczenia: właściciel może ogłosić sukces i nikt tego nie sprawdzi. Funkcja z miarą i bezpiecznikiem, ale bez właściciela, jest procedurą bez odpowiedzialności: każdy uczestnik może zablokować sprawę i nikt nie odpowiada za zwłokę. Funkcja z właścicielem i miarą, ale bez bezpiecznika, jest zaproszeniem do dominacji. Projekt Konstytucji 106 zapisuje ten sam zakaz w języku prawa: nie wolno tworzyć instytucji, procedur ani kompetencji pozornych, które rozmywają odpowiedzialność albo uniemożliwiają ustalenie podmiotu odpowiedzialnego za decyzję (art. 5 ust. 3) [Z].

Tabela 4. *Trzy czynniki formuły F = W × M × B*

Czynnik	Pytanie kontrolne	Przykład w TechnoRepublice	Typowa patologia przy zerze
W — właściciel	Kto imiennie odpowiada za skutek?	Prezydent za wykonanie ustaw; wojewoda za cele zlecone przez sejmik; urzędnik za jedną tekę sprawy	procedura bez właściciela; weto bez odpowiedzialności
M — miara	Po czym poznamy, że funkcja działa?	Karta Pętli ustawy: cel, miernik, reguła korekty, termin przeglądu; pulpit KPI/KRI/KCI; TD-ABC	propaganda sukcesu; „mierzone przez mierzonego”
B — bezpiecznik	Co się stanie, gdy właściciel zawiedzie?	referendum rozstrzygające, SN 3/9, jednokadencyjność, klauzula wygaśnięcia, wyłącznik systemu AI	dominacja, przejęcie instytucji, władza maszyny

1.3. Formuła zdolności państwa i formuła prawomocności

Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej (102) zapisuje cel państwa jako iloczyn: **Z = B × K × S × P** — bezpieczeństwo × konkurencyjność gospodarki × kreatywność społeczeństwa × prawomocność ładu [K]. Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej (104) rozkłada prawomocność na **P = J × R × N** — jawny rachunek przepływów × równość ciężarów obronnych i fiskalnych × kontrola Narodu nad klasami algorytmów systemowych [K]. Kodeks Sterowania i Regulacji (501) dopisuje formułę ładu regulacyjnego **Ł = C × M × R × B** — jawny cel × mierzony uchyb × reguła korekty × bezpiecznik [K].

Ustrój jest miejscem, w którym te formuły się spotykają. Bezpieczeństwo, konkurencyjność i kreatywność wytwarzają przede wszystkim obywatele, firmy, wojsko i szkoły — państwo może je wspierać albo im przeszkadzać. Prawomocność wytwarza natomiast przede wszystkim sam ustrój: jawność rachunku, równość ciężarów i kontrola Narodu są cechami instytucji, a nie deklaracji. Dlatego publikacja traktuje P jako czynnik, za który ustrój odpowiada bezpośrednio. Przy dzisiejszym stanie — wysokim zaufaniu do wojska i niskim do parlamentu i sądów — jest to czynnik najsłabszy, więc jego wzmocnienie daje największy przyrost całej zdolności państwa (rozdz. 7.2).

1.4. Cztery reguły sterowania

Formuły mówią, *co* ma być w ustroju. Reguły mówią, *jak* ma on działać. Trzy pierwsze pochodzą z klasycznej cybernetyki i zostały przyjęte w publikacjach 412 i 501; czwarta jest regułą konstrukcyjną TechnoSanacji z Mapy dziewięciu postulatów.

Tabela 5. *Cztery reguły sterowania ustrojem*

Reguła	Zapis	Znaczenie prostym językiem	Źródło
Reguła mocy	$\eta = P_s / (P_s + P_j) \uparrow$	Udział mocy swobodnej (realnego wpływu na otoczenie) w całej energii państwa ma rosnąć, a moc jałowa (procedury, sprawozdania, spory kompetencyjne) — maleć	Mazur; 413 [T]
Reguła czasu	$\tau_d < \tau_z$	Czas od sygnału do skutku musi być krótszy niż czas istotnej zmiany otoczenia; korekta nie może być szybsza, niż pozwala opóźnienie pomiaru	Deutsch, Kossecki, Boyd; 501 [T]
Reguła różnorodności	$V(R) \geq V(Z)$	Regulator musi mieć co najmniej tyle sposobów odpowiedzi, ile jest rodzajów zakłóceń; jeden instrument na wszystko zawodzi	Ashby (1956) [T]
Reguła przeciwnika	test przeciwnika	Każdy mechanizm projektuje się tak, jakby miał go przejąć przeciwnik polityczny; bezpiecznik działa także przeciw reformatorom	604; 105 [K]

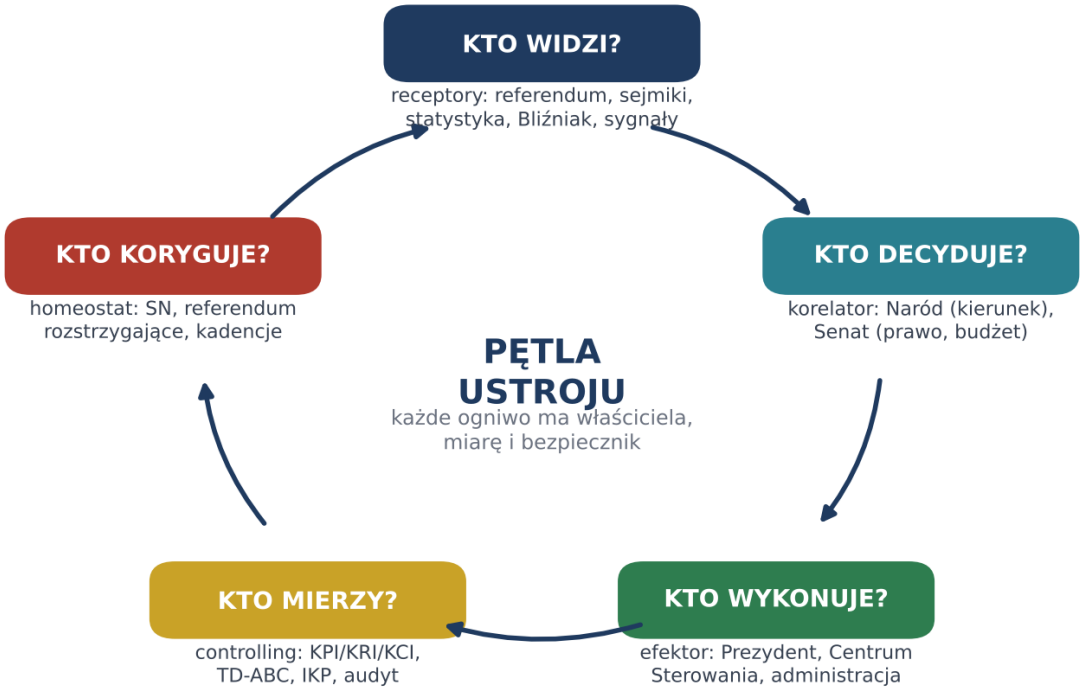
1.5. Czego publikacja nie twierdzi

Publikacja **nie twierdzi**, że cybernetyka zastępuje politykę. Wybór celów, wartości i priorytetów należy do Narodu i jego przedstawicieli; cybernetyka mówi tylko, jak zbudować państwo, które te cele realnie osiąga i umie przyznać się do błędu. **Nie twierdzi**, że AI powinna rządzić — przeciwnie, zakaz powierzenia władzy algorytmom ma być klauzulą wieczystą. **Nie twierdzi**, że model 201–209 został już sprawdzony w całości gdziekolwiek na świecie: w korpusie UT żadna publikacja nie proponuje kompletnego modelu zbliżonego do TechnoRepubliki, co jest atutem oryginalności i zarazem ryzykiem braku bezpośrednich ewaluacji [K]. Dlatego publikacja wymaga pilotaży, kryterium skalowania i warunków falsyfikacji (rozdz. 12). **Nie twierdzi** wreszcie, że zmianę można przeprowadzić inaczej niż legalnie: Konstytucję RP zmienia się wyłącznie w trybie art. 235 [Z].

2. Ustrój prostym językiem: od termostatu do państwa

2.1. Pięć pytań, które zadaje każdy ustrój

Termostat w mieszkaniu jest najprostszym układem sterowania. Ma czujnik, który mierzy temperaturę, wartość zadaną (np. 21 °C), regułę korekty (włącz grzanie, gdy jest za zimno) i element wykonawczy (piec). Gdy któregoś elementu brakuje, mieszkanie przegrzewa się albo wychładza, choć „system grzewczy istnieje". Państwo jest nieporównanie bardziej złożone, ale odpowiada na te same pytania. Rysunek 3 pokazuje je jako pętlę.

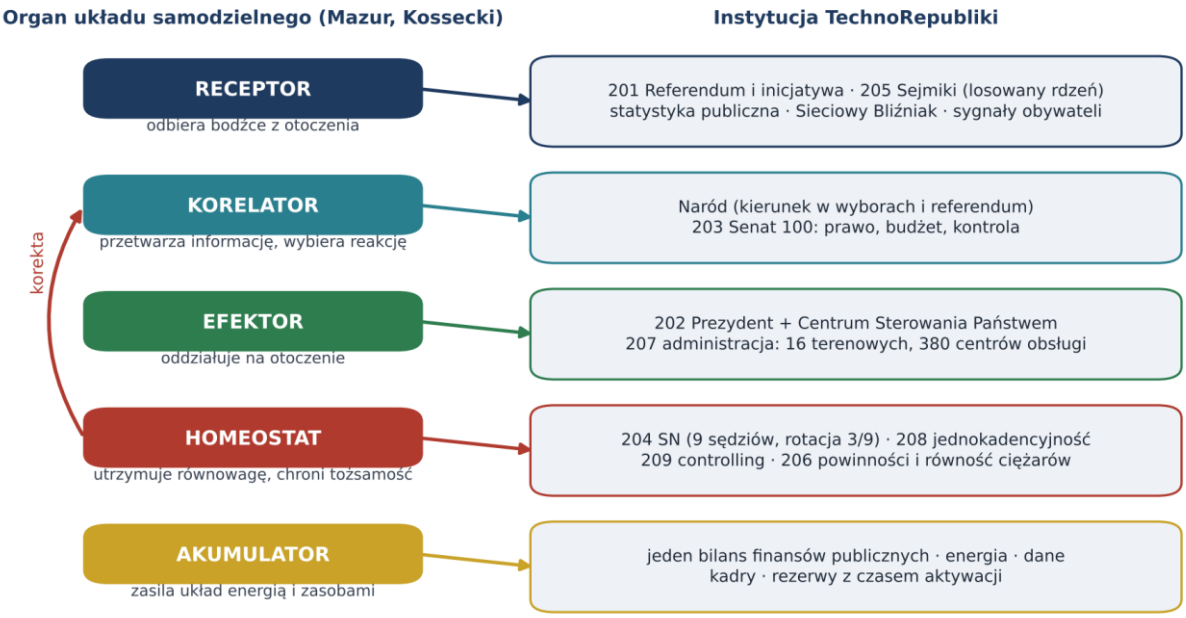


Rysunek 3. *Pętla ustroju: pięć pytań i instytucje, które na nie odpowiadają*

W ustroju z 1997 r. odpowiedzi na te pytania są rozmyte. Problem „widzą" jednocześnie media, opozycja, NIK, rzecznicy i sondaże, ale żaden z tych kanałów nie ma mocy wymuszenia reakcji. Decyduje Sejm, ale poprawia Senat, wetuje Prezydent, a wykonuje rząd, który zależy od Sejmu i jest w sporze z Prezydentem. Mierzy przede wszystkim ten, kto wykonuje — resorty raportują własne wyniki. Koryguje wyborca, raz na cztery lata, wybierając między pakietami, a nie oceniając konkretne decyzje. TechnoRepublika przypisuje każde pytanie jednemu ogniwu i domyka pętlę.

2.2. Polska szkoła cybernetyki: państwo jako układ samodzielny

Marian Mazur zdefiniował **układ samodzielny** jako układ zdolny do sterowania się w celu przeciwdziałania utracie zdolności sterowania się. Józef Kossecki zastosował tę teorię do społeczeństw i państw [T]. Układ samodzielny ma pięć organów: **receptor** odbiera bodźce z otoczenia, **korelator** przetwarza informację i wybiera reakcję, **efektor** oddziałuje na otoczenie, **homeostat** utrzymuje równowagę i chroni tożsamość układu, a **akumulator** gromadzi i dostarcza energię. Rysunek 4 przypisuje organom instytucje TechnoRepubliki.

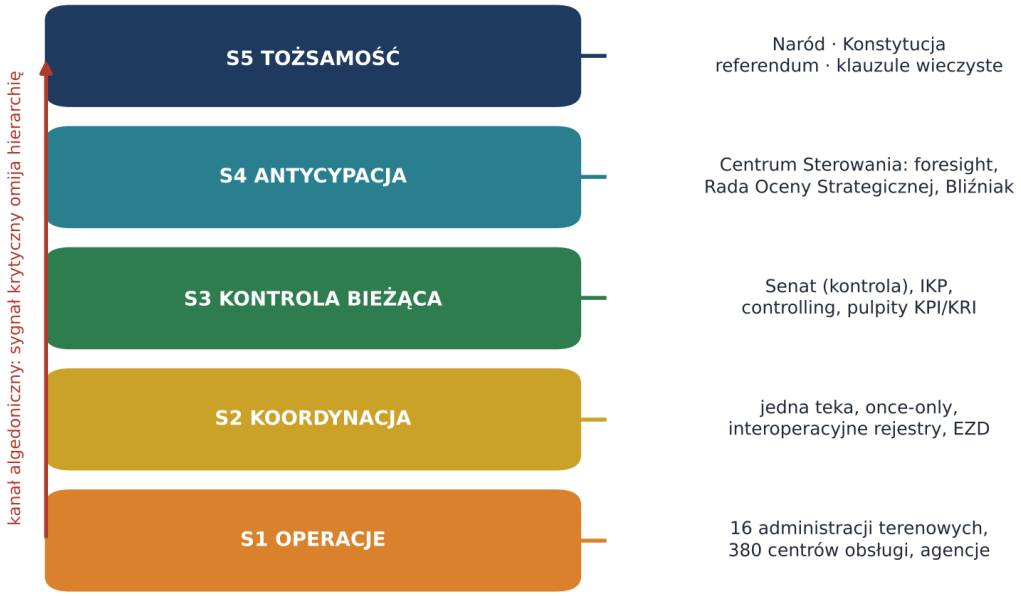


Rysunek 4. *Organy układu samodzielnego (Mazur, Kossecki) i instytucje TechnoRepubliki, które pełnią ich funkcje*

Mapa ta ma praktyczne znaczenie. Jeżeli homeostat (sąd konstytucyjny, kadencje, controlling) zostanie podporządkowany efektorowi (egzekutywie), układ traci zdolność obrony własnej tożsamości — tak wygląda autokratyzacja w języku cybernetyki. Jeżeli receptor (referendum, sejmiki) nie ma połączenia z korelatorem (Senatem), Naród „krzyczy", a państwo nie słyszy. Jeżeli akumulator (finanse) wycieka poza bilans, układ działa na kredyt, którego nie widzi. Każdy z tych przypadków ma w polskiej historii najnowszej swój przykład.

2.3. Model systemu żywotnego Beera dla Rzeczypospolitej

Stafford Beer opisał każdą organizację zdolną do przetrwania jako zestaw pięciu funkcji (Viable System Model, VSM) [T]. **S1** to jednostki operacyjne, które wykonują pracę. **S2** koordynuje je, by nie wchodziły sobie w drogę. **S3** prowadzi kontrolę bieżącą i alokuje zasoby. **S3** *jest audytem bez zapowiedzi. S4 patrzy w przyszłość i w otoczenie. S5** określa tożsamość i ostateczne cele. Rysunek 5 przenosi tę strukturę na Rzeczpospolitą.



Rysunek 5. *Model systemu żywotnego (VSM) Rzeczypospolitej: pięć funkcji i kanał algedoniczny*

Kodeks Sterowania i Regulacji (501) wykazał, że w obecnym państwie najsłabsze są funkcje S4 (antycypacja) i S2 (koordynacja) [K]. Rzeczpospolita ma wiele strategii, ale nie ma ośrodka, który testuje je wobec scenariuszy i przeciwnika. Ma też wiele rejestrów, które nie rozmawiają ze sobą. Szczególne miejsce w VSM zajmuje **kanał algedoniczny** — sygnał „bólu" albo „przyjemności", który w sytuacji krytycznej omija hierarchię i trafia prosto do najwyższego poziomu. W TechnoRepublice pełnią go obywatelskie weto referendalne, kanał algedoniczny Senatu i sejmików oraz progi alarmowe pulpitów controllingu. Kanał eskaluje wyłącznie sygnały krytyczne, inaczej zostałby zalany szumem [K].

2.4. Co AI zmienia w ustroju: tanieje analiza, drożeje odpowiedzialność

Sztuczna inteligencja nie zmienia pięciu pytań ustroju, ale radykalnie zmienia ich koszt. Tanieje to, co dotąd było w państwie najdroższe: czytanie tysięcy stron akt, porównywanie przepisów, wykrywanie kolizji w prawie, analiza danych o zamówieniach, prognozy i symulacje. Projekt prawa czytelnego maszynowo i grafu legislacyjnego staje się „wymogiem, a nie modernizacją" [K]. Polska ma już zbiór danych do analizy treści legislacyjnych z użyciem LLM, zbudowany na polskim procesie ustawodawczym [K].

Jednocześnie drożeje odpowiedzialność. Gdy maszyna przygotowuje warianty w sekundy, pokusa, by „zatwierdzić rekomendację systemu", staje się ogromna. Przegląd systematyczny w korpusie UT pyta wprost, czy ludzki nadzór nad decyzjami wspieranymi przez AI w ogóle działa — i odpowiedź nie jest oczywista [K]. Dlatego TechnoRepublika wymaga **sprawczości** człowieka w pętli: podpisu, mandatu i wyłącznika, a nie tylko jego obecności. Projekt Konstytucji 106 zapisuje to jako zasadę dowodzenia przez człowieka: decyzje o użyciu siły, o nałożeniu ciężarów publicznych i o ograniczeniu praw podejmuje i podpisuje identyfikowalny człowiek wyposażony w mandat (art. 82 ust. 4). Odstąpienie od rekomendacji systemu nie może być podstawą odpowiedzialności osoby nadzorującej (art. 82 ust. 6) [Z].



Rysunek 6. *Stos ustroju w erze AI: maszyna liczy na dole, człowiek z mandatem decyduje na górze*

Rysunek 6 pokazuje tę zasadę jako stos sześciu warstw. W warstwach W1–W3 (infrastruktura, dane i prawo maszynowe, AI wspierająca) automatyzacja jest możliwa i pożądana. W warstwie W4 (sterowanie) maszyna mierzy i sygnalizuje, ale reguły korekty zatwierdza człowiek. W warstwach W5–W6 (decyzja i mandat) maszyna nie ma żadnej władzy. Im wyżej, tym większa władza i odpowiedzialność; im niżej, tym większa automatyzacja.

2.5. Trzy ustalenia korpusu UT

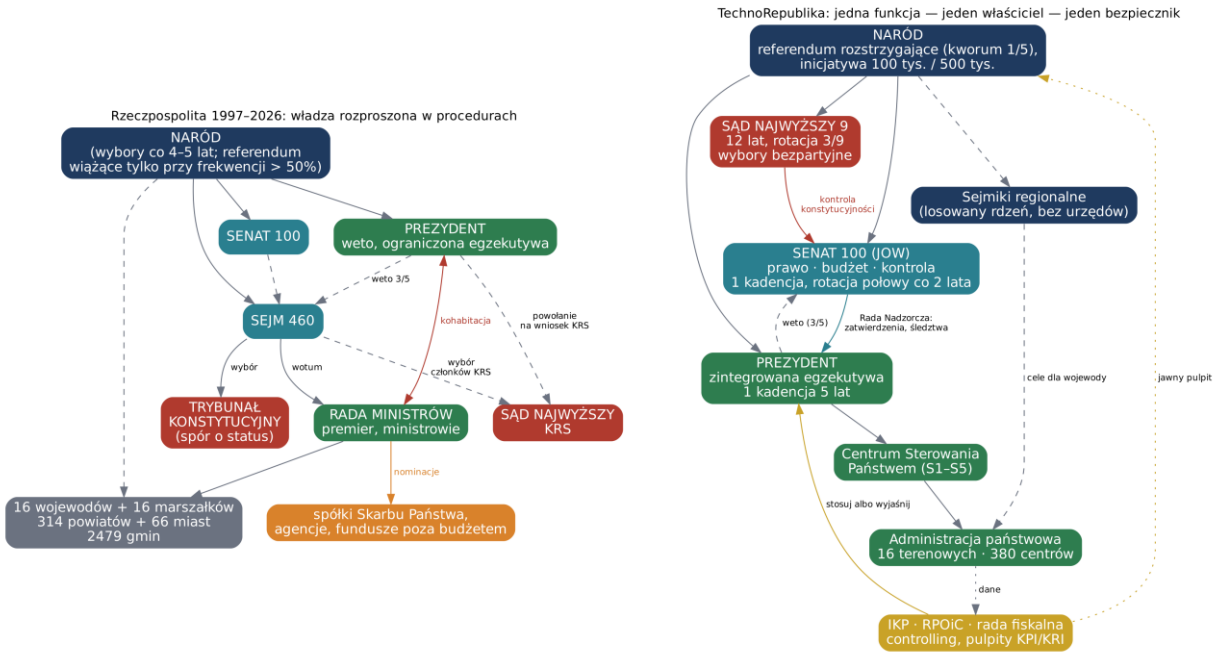
Tabela 6. *Trzy ustalenia korpusu i ich konsekwencje ustrojowe*

Ustalenie	Dowód z korpusu	Konsekwencja dla ustroju
1. Sprawczość i kontrola nie są grą o sumie zerowej	Spór o *unitary executive theory* w USA: w pierwszych 100 dniach drugiej administracji Trumpa sądy wydały ok. 25 uniwersalnych nakazów wstrzymujących działania prezydenta wobec niezależnych agencji [K]; literatura od Linza wiąże silną egzekutywę z ryzykiem personalizacji władzy [K]	Zintegrowana egzekutywa wyłącznie w pakiecie z 201, 204 i 209; test przeciwnika
2. Najsłabszym ogniwem jest pętla korekty	Menedżerowie publiczni wykorzystują informację o wynikach selektywnie, zależnie od aspiracji politycznych [K]; polityka terminacji programów w UE jest „przeoczona, lecz trwająca” [K]	Domknięcie na alokacji; klauzula wygaśnięcia i Rekord Zamknięcia; satysfakcjonowanie zamiast „żyłowania” wskaźnika
3. AI wymaga twardych barier epistemicznych	Modele LLM halucynowały w 58% (GPT-4) – 88% (Llama 2) odpowiedzi o losowo wybrane sprawy federalne i przyjmowały fałszywe przesłanki [K]	Source-to-Claim, testy zatrucia bazy wiedzy (RAG), zakaz władczych decyzji maszyn, rejestr algorytmów publicznych

3. Diagnoza: ustrój Rzeczypospolitej 2026 jako układ sterowania

3.1. Architektura z 1997 r.: władza rozproszona w procedurach

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. powstała w określonym momencie historycznym: po doświadczeniu PRL, w czasie transformacji, z silnym lękiem przed koncentracją władzy. Jej konstrukcja — dwuizbowy parlament, dwugłowa egzekutywa (Prezydent wybierany powszechnie i Rada Ministrów zależna od Sejmu), Trybunał Konstytucyjny wybierany przez Sejm, wysoki próg ważności referendum — była racjonalną odpowiedzią na pytanie „jak nie dopuścić do dominacji". Słabiej odpowiadała na pytanie „jak państwo ma szybko i skutecznie działać". Rysunek 7 zestawia tę architekturę z architekturą docelową.

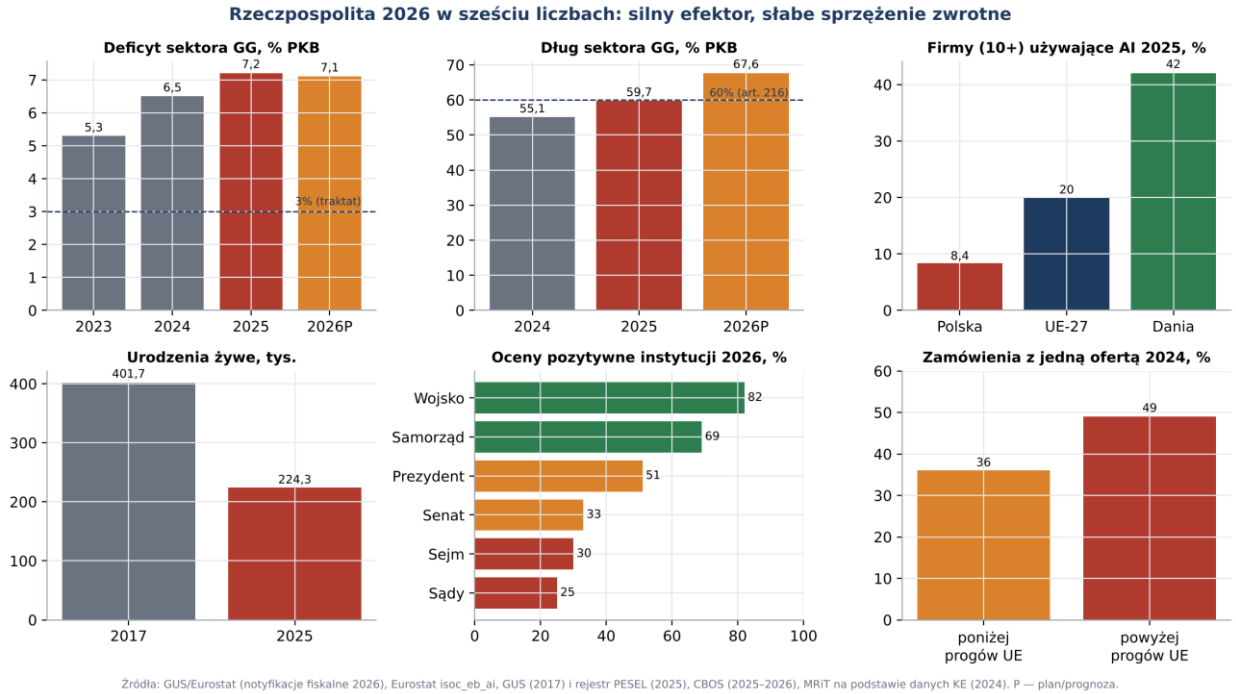


Rysunek 7. *Architektura władzy: Rzeczpospolita 1997–2026 (po lewej) i TechnoRepublika (po prawej)*

Po prawie trzech dekadach widać, że rozproszenie władzy nie usunęło ryzyka dominacji, lecz zmieniło jej formę. Władza nie skupia się dziś w jednym organie, tylko w sieciach: w kontroli nominacji w spółkach Skarbu Państwa, w procedurach, które każdy węzeł może zablokować, w finansach poza bilansem. Strategia transformacji ustrojowej (105) ujmuje to krótko: władza rozprasza się w procedurach i koncentruje w rentach — i to jest właściwy przedmiot transformacji [K].

3.2. Rzeczpospolita 2026 w liczbach

Diagnoza nie zaczyna się od ocen, lecz od liczb. Rysunek 8 i tabela 7 zestawiają dane, które opisują stan państwa jako układu sterowania w 2026 r.



Rysunek 8. *Rzeczpospolita 2026 w sześciu liczbach: silny efektor, słabe sprzężenie zwrotne*

Tabela 7. *Dziesięć liczb o ustroju jako układzie sterowania*

Obszar	Liczba	Co mówi o sterowaniu	Status
Obronność	4,8% PKB, ok. 200 mld zł w 2026 r.; ustawowe minimum 3% PKB	efektor potrafi zmobilizować zasoby szybko i na dużą skalę	[Z]
Deficyt	ok. 7,2% PKB w 2025 r. (sektor instytucji rządowych i samorządowych), plan ok. 7,1% w 2026 r.; procedura nadmiernego deficytu od 2024 r.	akumulator jest drenowany; ponad 80% realnego deficytu sektora centralnego w 2022 r. powstało poza budżetem państwa [K]	[S]
Dług	ok. 59,7% PKB w 2025 r.; ok. 67,6% PKB w notyfikacji na 2026 r.	najszybszy wzrost zadłużenia w UE w latach 2023–2026	[S]
AI w firmach	8,4% firm (10+ zatrudnionych) wobec 20,0% w UE w 2025 r.	słaba dyfuzja technologii mimo dobrej infrastruktury cyfrowej	[Z]
Zamówienia publiczne	ok. 49% postępowań powyżej progów unijnych i ok. 36% poniżej progów z jedną ofertą (2024)	renta zamówieniowa i niska kontestowalność rynku	[S]
Odwołania do KIO	5986 w 2025 r.; wzrost o ok. 60% w latach 2021–2025	konflikt przenosi się do procedury	[S]
Demografia	224 tys. urodzeń w 2025 r. (rejestr PESEL); 37,33 mln ludności na koniec 2025 r.; ubytek naturalny ok. 168 tys.	państwo straciło aktualny model własnego stanu — prognoza unieważniła się w rok [K]	[S]
Zaufanie	pozytywne oceny: samorząd 69%, Prezydent 51%, Senat 33%, Sejm 30% (V–VI 2026); sądy 25%	prawomocność instytucji stanowiących i kontrolnych jest najniższa	[Z]
Referendum	z pięciu referendów ogólnokrajowych po 1989 r. próg 50% frekwencji przekroczyło tylko jedno (2003 r.); w 2023 r. — 40,9%	pętla korekty Narodu praktycznie nie działa	[Z]
Produkcja prawa	5287 stron nowego prawa w I półroczu 2026 r. wobec ponad 34 tys. stron w całym 2023 r.	spadek ilości nie przełożył się na jakość procesu legislacyjnego [S]	[S]

3.3. Patologie systemowe w języku cybernetyki

Tabela 8. *Patologie systemowe państwa — stan obecny i stan docelowy*

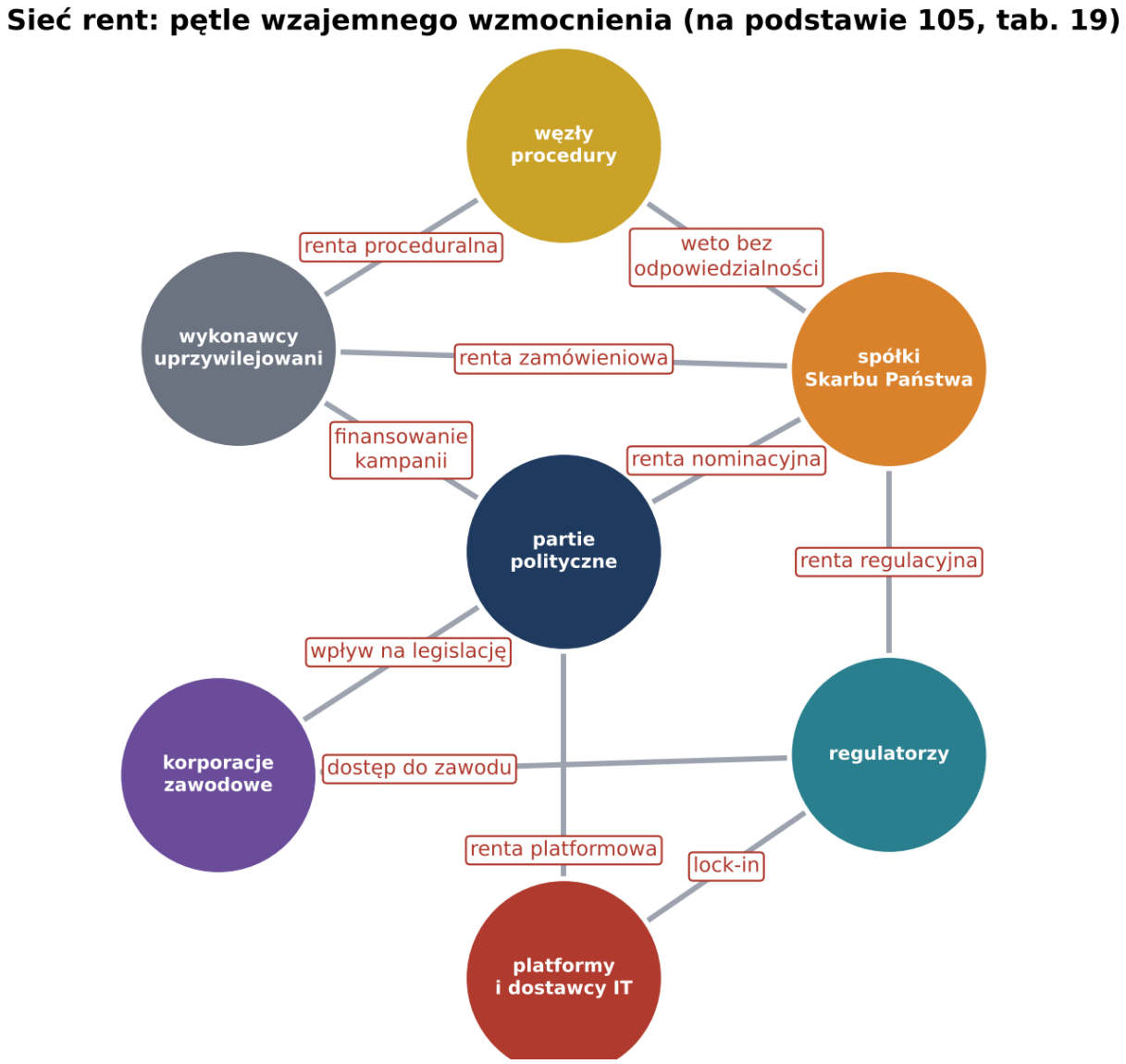
Ogniwo	Patologia 2026	Stan docelowy TechnoRepubliki
Czujnik (receptor)	„mierzone przez mierzonego”: resorty raportują własne wyniki; dane o zamówieniach i spółkach rozproszone	czujniki niezależne od mierzonego; Indeks Przechwycenia Państwa; jawne dane, Sieciowy Bliźniak
Model (korelator)	strategie jako dokumenty, nie systemy sterowania; brak testu scenariuszowego i testu przeciwnika	Centrum Sterowania z foresightem, Półka Reform, graf legislacyjny, Senat z zapleczem eksperckim
Efektor	rozproszona odpowiedzialność; wielu graczy wetujących; procedura bez właściciela wyniku	zintegrowana egzekutywa z jednym właścicielem wyniku; agencje misyjne z klauzulą wygaśnięcia; jedna teka sprawy
Sprzężenie zwrotne	wybory co 4 lata jako jedyna realna pętla korekty; konsultacje jako rytuał	referendum rozstrzygające, sejmiki z losowanym rdzeniem, controlling z domknięciem na alokacji
Homeostat	bezpieczniki projektowane „dla nas”, nie „przeciwko nam”; organy kontrolne wymienialne jedną większością	test przeciwnika; kadencje rozłożone w czasie (3/9, połowa Senatu co 2 lata); progi niezależne od premii mandatowej
Akumulator	finanse poza bilansem; kadry rotowane politycznie; zależność technologiczna	jeden bilans państwa, rada fiskalna, służba publiczna z MIS, plan wyjścia od dostawcy

Źródło: rozwinięcie tabeli 20 Strategii transformacji ustrojowej (105) [K].

Studium przypadku — spór o Trybunał Konstytucyjny. Spór o status i obsadę Trybunału, trwający od 2015 r. i nierozstrzygnięty w 2026 r., jest w języku cybernetyki utratą jednoznaczności sygnału sterującego. Organy państwa i obywatele otrzymują sprzeczne komunikaty o tym, które rozstrzygnięcia wiążą [K]. Żaden program resortowy nie naprawi tej usterki, bo dotyczy ona homeostatu, czyli organu, który ma chronić tożsamość całego układu. Odpowiedzią ustrojową jest jedna kontrola konstytucyjności w wybieralnym Sądzie Najwyższym z kadencjami rozłożonymi w czasie. Do czasu zmiany Konstytucji naprawa wymaga ustawy proceduralnej — procedury indywidualnej i domniemania ciągłości, bez czystek — a nie decyzji ad hoc [K].

3.4. Sieć rent: jak władza koncentruje się poza konstytucją

Renty nie są w Polsce pojedynczymi nadużyciami. Tworzą sieć wzajemnie wzmacniających się pozycji (rysunek 9). Partia kontrolująca nominacje w spółkach Skarbu Państwa zyskuje zasoby na kampanię. Wykonawca uprzywilejowany w zamówieniach zyskuje środki na lobbing. Regulator zależny od danych branży wie tylko to, co powiedzą mu regulowani. Procedura bez właściciela wyniku daje każdemu węzłowi prawo weta bez odpowiedzialności [K].

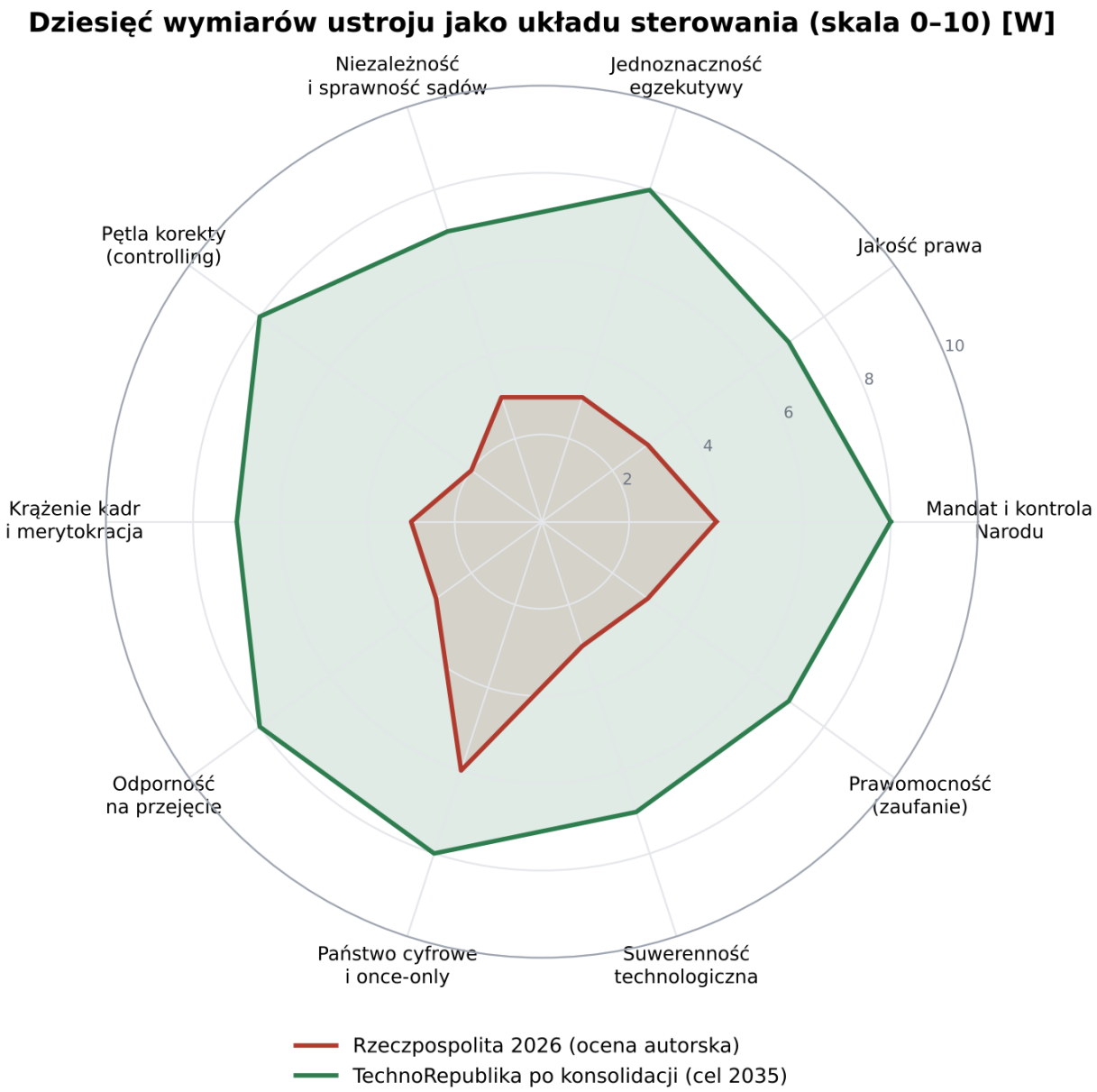


Rysunek 9. *Sieć rent: typy rent łączą aktorów w pętle wzajemnego wzmocnienia*

W języku nauki o sieciach jest to struktura o wysokiej pośredniczości przy niskiej wartości dodanej: węzły zarabiają na kontroli przejścia, a nie na wytwarzaniu. Taka sieć jest odporna na reformy punktowe, bo usunięcie jednej renty wzmacnia pozostałe. Dlatego eliminacja rent wymaga zmiany reguł całej sieci, czyli zmiany ustrojowej (rozdz. 8.6).

3.5. Ocena stanu: dziesięć wymiarów

Rysunek 10 zestawia autorską ocenę ustroju w dziesięciu wymiarach sterowania (0–10) dla stanu 2026 i dla TechnoRepubliki po konsolidacji. Ocena jest ekspercka [W] i służy porządkowaniu debaty, a nie pomiarowi. Pomiar zapewni dopiero Indeks Ładu Ustrojowego ILU-RP (rozdz. 11.3).



Rysunek 10. *Dziesięć wymiarów ustroju jako układu sterowania: stan 2026 i cel 2035 (ocena autorska)*

Najniżej oceniono pętlę korekty (2/10) — państwo prawie nie kończy nieskutecznych programów i nie przenosi wyników ewaluacji na budżet. Wysoko oceniono państwo cyfrowe (6/10) — mObywatel, KSeF i e-Doręczenia są rzeczywistym atutem. Kształt wykresu jest więc charakterystyczny: państwo ma dobre narzędzia, ale nie ma ustroju, który zmuszałby je do wyciągania wniosków.

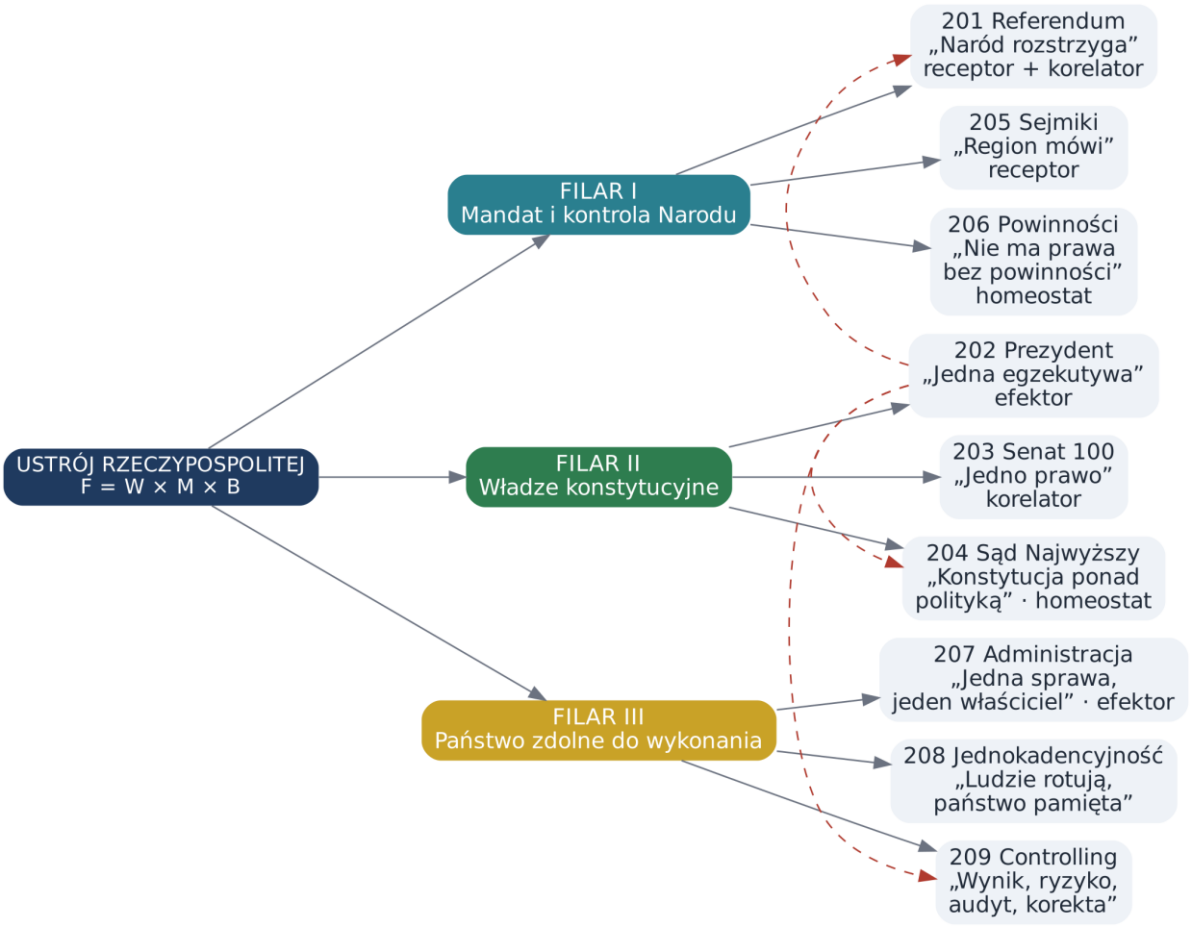
WNIOSEK DIAGNOSTYCZNY

Rzeczpospolita ma dobry bezpiecznik i słaby ster. Konstytucja z 1997 r. chroni przed nadużyciem w stanie nadzwyczajnym, ale nie daje państwu narzędzi sterowania w długim kryzysie, nie chroni przed erozją przez większość poniżej progu konstytucyjnego i nie mierzy przechwycenia państwa. Efektor jest silny, sensory słabe, a pętla korekty otwiera się raz na cztery lata. Władza rozprasza się w procedurach i koncentruje w rentach. Przedmiotem zmiany nie jest więc „więcej władzy” ani „mniej władzy”, lecz lepsze sterowanie: jeden właściciel, mierzalny wynik i działający bezpiecznik dla każdej funkcji państwa.

4. Architektura: dziewięć postulatów jako jeden układ samodzielny

4.1. Trzy filary i dziewięć funkcji

TechnoSanacja zapisała model ustroju w dziewięciu postulatach ustrojowych 201–209, zgrupowanych w trzech filarach (rysunek 11, tabela 9). Każdy postulat pełni określoną funkcję cybernetyczną i ma krótkie hasło. Zasada projektowa brzmi: obywatel nie musi znać mapy instytucji, to państwo zna mapę odpowiedzialności, terminów, danych i odwołań [K].



Rysunek 11. *Trzy filary i dziewięć postulatów ustrojowych; linie przerywane oznaczają pakiet nierozdzielności egzekutywy*

Tabela 9. *Dziewięć postulatów jako jeden układ samodzielny*

Nr	Postulat	Filar	Organ cybernetyczny	Hasło	Przepisy Projektu 106
201	Referendum — demokracja bezpośrednia	I. Mandat i kontrola Narodu	receptor + korelator	Naród rozstrzyga, państwo wykonuje wynik	rozdz. V, art. 14, 41–45
205	Sejmiki samorządowe	I. Mandat i kontrola Narodu	receptor	Region mówi, wojewoda wykonuje	art. 68 ust. 3
206	Powinności obywatelskie	I. Mandat i kontrola Narodu	homeostat	Nie ma prawa bez powinności	art. 34, 35, 81 ust. 5
202	Prezydent — zintegrowana egzekutywa	II. Władze konstytucyjne	efektor	Jedna egzekutywa, jedna odpowiedzialność	rozdz. VII, art. 56–62
203	Senat 100 — jednoizbowa legislatywa	II. Władze konstytucyjne	korelator	Jedno prawo, jeden ośrodek legislacji	rozdz. VI, art. 48–55

Nr	Postulat	Filar	Organ cybernetyczny	Hasło	Przepisy Projektu 106
204	Sąd Najwyższy — wybieralny strażnik Konstytucji	II. Władze konstytucyjne	homeostat	Konstytucja ponad doraźną polityką	rozdz. IX, art. 69–77
207	Administracja państwowa	III. Państwo zdolne do wykonania	efektor	Jedna sprawa, jeden właściciel	rozdz. VIII, art. 63–68
208	Jednokadencyjność	III. Państwo zdolne do wykonania	homeostat	Ludzie rotują, państwo pamięta	art. 48 ust. 4, 49, 57 ust. 4, 65 ust. 4, 72 ust. 3
209	Controlling cybernetyczny	III. Państwo zdolne do wykonania	homeostat	Wynik, ryzyko, audyt, korekta	art. 38 ust. 5, 78, 81

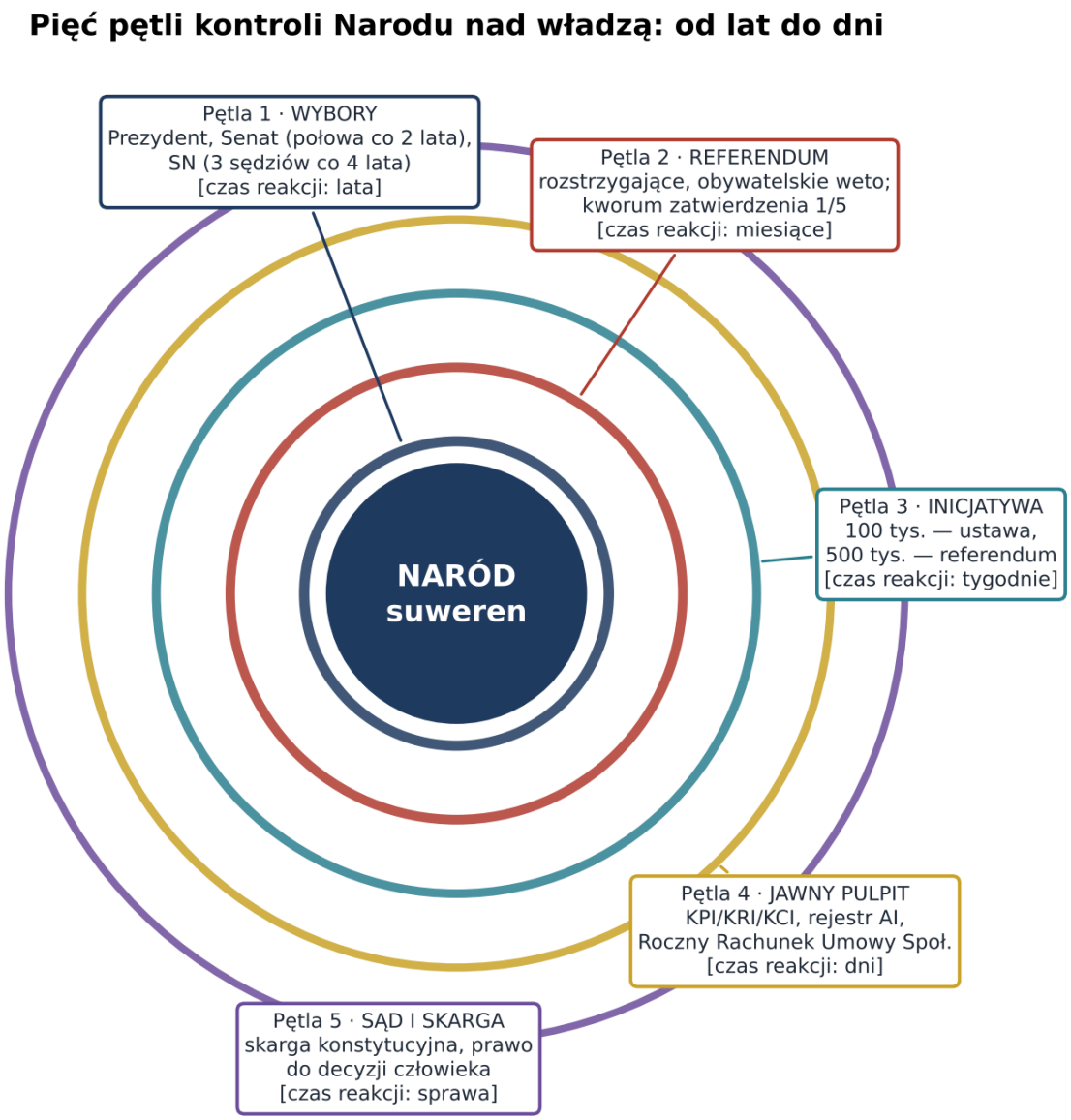
Źródło: Mapa dziewięciu postulatów (604), Projekt Konstytucji 106, Aneks E.2 [K].

4.2. Filar I — mandat i kontrola Narodu

Referendum rozstrzygające (201) jest najwyższą pętlą korekty. Wywołuje z góry określony skutek prawny — uchylenie ustawy albo dymisję organu — a nie bada nastrojów. Obywatelskie weto referendalne działa jak kanał algedoniczny: kwalifikowana petycja omija hierarchię i wstrzymuje skrajnie wadliwe działanie państwa. Wynik jest wiążący, gdy zwycięska odpowiedź uzyska poparcie co najmniej jednej piątej uprawnionych (kworum zatwierdzenia), bez progu frekwencji (art. 41 ust. 5 Projektu 106) [Z]. Inicjatywa ustawodawcza wymaga 100 tys. podpisów, a referendalna — 500 tys. (art. 43) [Z]. Pytanie przechodzi przez **Siedem Bram Dobrego Pytania**: konstytucyjność, jedność przedmiotu, neutralność, prosty język, symetrię skutków, wykonalność i odwracalność [K]. Bezpieczniki referendalne obejmują kalendarz referendalny, karencję przed ponowieniem, wskazanie źródła finansowania i wzmocnioną większość dla rozstrzygnięć trudno odwracalnych (art. 45) [Z].

Sejmiki regionalne (205) oddzielają deliberację od egzekucji. Sejmik nie ma własnego urzędu wykonawczego — zleca cele wojewodzie, czyli terenowej administracji państwowej. Rdzeń sejmiku stanowią mieszkańcy wyłonieni w losowaniu warstwowym, a limity udziału grup zorganizowanych chronią forum przed przechwyceniem przez lobby. Decyzje zapadają z użyciem wielokryterialnej analizy decyzji (MCDA) z jawnym kosztem wyparcia, czyli z listą projektów, które stracą finansowanie. Przed debatą ustala się, czy wynik będzie uchwałą wiążącą, obowiązkowym uzgodnieniem czy opinią [K].

Powinności obywatelskie (206) domykają kontrakt: nie ma prawa bez powinności, a państwo odpowiada obywatelowi jawnym rachunkiem ciężarów (art. 35 Projektu 106) [Z]. Ten filar zawiera też najostrzejszy zakaz w modelu: **konstytucyjny zakaz scoringu obywateli**. Ład jest „egzekwowany architekturą instytucji, nigdy scoringiem obywateli” [K]. Jawny standard dopuszczenia do wysokich ról publicznych (Public Service Merit & Integrity Scoring, MIS) dotyczy wyłącznie kandydatów na funkcje publiczne, ocenia czyny, a nie cechy, i nie sumuje punktów mechanicznie [K].



Rysunek 12. *Pięć pętli kontroli Narodu nad władzą: od lat (wybory) do dni (jawny pulpit)*

Rysunek 12 pokazuje, że w TechnoRepublice Naród ma pięć pętli kontroli o różnym czasie reakcji: wybory (lata), referendum (miesiące), inicjatywę (tygodnie), jawny pulpit wyniku (dni) i sąd ze skargą (pojedyncza sprawa). Dzisiejszy ustrój praktycznie opiera się tylko na pierwszej.

4.3. Filar II — władze konstytucyjne

Prezydent jako zintegrowana egzekutywa (202). Mandat głowy państwa, szefa rządu i zwierzchnika administracji łączy jeden organ wybierany bezpośrednio, na jedną pięcioletnią kadencję (art. 57) [Z]. Nie ma równoległego aparatu rządu parlamentarnego. Prezydent kieruje polityką państwa przy pomocy **Centrum Sterowania Państwem** — wąskiego ośrodka zbudowanego na blokach S1–S5, od foresightu po audyt, który zarządza celami misyjnymi, a nie mikrozarządza (art. 59 ust. 6) [Z]. Każda misja ma klauzulę wygaśnięcia i kryterium stop/go, bo literatura o polityce misyjnej ostrzega przed rozmyciem celu i przechwyceniem misji przez interesy [K]. Sekretarzy stanu i szefów agencji zatwierdza Senat (art. 59 ust. 5), a odpowiedzialność konstytucyjną Prezydenta egzekwuje Senat większością 2/3 przed Sądem Najwyższym (art. 61) [Z].

Senat 100 jako jednoizbowa legislatywa (203). Jedna izba liczy 100 senatorów wybieranych w jednomandatowych okręgach na jedną, nieodnawialną czteroletnią kadencję, przy wymianie połowy składu co

dwa lata (art. 48) [Z]. Senat stanowi prawo, uchwala budżet i kontroluje egzekutywę, pełniąc funkcję **Rady Nadzorczej Prezydenta**, ale nie ingeruje w bieżące operacje administracji [K]. Zasada **wykonawcy przed ustawą** wymaga, by ustawa wskazywała organ wykonawczy, źródło finansowania i dane do ewaluacji; potwierdza to **certyfikat gotowości wykonawczej** [K]. Drugą izbę zastępuje **redundancja użyteczna**: OSR 2.0, prawa mniejszości senackiej (1/4 składu może żądać wysłuchania, komisji kontrolnej i skierować ustawę do SN — art. 54), powszechne wysłuchania publiczne i kanał algedoniczny izby [Z/K]. Literatura porównawcza dokumentuje europejski trend od dwuizbowości do jednoizbowości; Finlandia jest działającą demokracją jednoizbową [K].

Sąd Najwyższy jako wybieralny strażnik Konstytucji (204). Sąd liczy 9 sędziów wybieranych w wyborach powszechnych na jedną 12-letnią kadencję, po trzech co cztery lata. Kandydat potrzebuje pozytywnej opinii Komisji Kwalifikacyjnej, nie może być członkiem partii przez 5 lat przed wyborem, a kampanie finansuje się wyłącznie ze środków publicznych (art. 72 ust. 3) [Z]. Orzeczenie o niezgodności ustawy z Konstytucją wymaga co najmniej 6 głosów pełnego składu (art. 72 ust. 7) [Z]. SN jest centralnym regulatorem, nie trzecią instancją. Rotacja 3/9 działa jak **koszt przejęcia**: żadna większość nie obsadzi sądu w jednej kadencji. Badanie z USA pokazuje, że ograniczenie partyjności wyborów sędziowskich poprawia jakość sędziów [K], dlatego publikacja rekomenduje kartę wyborczą bez oznaczeń partyjnych. **Ejudykatura (504)** porządkuje informację wokół sędziego, ale maszyna ma absolutny zakaz władczych decyzji [K].

4.4. Filar III — państwo zdolne do wykonania

Administracja państwowa (207) łączy centralizację standardów z dekoncentracją wykonania. Prawo i wymogi są jednolite, a ciężar decyzji przechodzi do 16 terenowych administracji państwowych i ok. 380 centrów obsługi. Liczba ta odpowiada dzisiejszym jednostkom powiatowym (314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu), obok 2479 gmin [K/Z]. Podstawą jest **jedna teka sprawy**: jeden trwały identyfikator, wspólne rejestry i zasada once-only, zgodnie z którą obywatel podaje dane tylko raz. Ma ona oparcie w prawie UE: rozporządzenie SDG 2018/1724 ustanawia techniczny system wymiany dowodów oparty na zasadzie jednorazowości (art. 14) [Z]. Projekt 106 zapisuje zakaz żądania od obywatela danych, które państwo już ma (art. 64 ust. 2), i zakaz nakładania zadań bez środków (art. 63 ust. 4) [Z].

Jednokadencyjność (208) oznacza jedną nieodnawialną kadencję dla funkcji realnej władzy i rozdział kariery polityka od kariery urzędnika. Dyscyplinę reelekcji zastępuje **mechanizm 6S**: Selekcja na wejściu, Sformalizowany kontrakt wyniku, Stały pomiar KPI/KRI, Samodzielny audyt, Sankcja po kadencji i Sterowana korekta obywatelska [K]. Blokady konwersji władzy obejmują rejestr „drzwi obrotowych", karencje i zakaz sukcesji sieciowej, czyli dynastycznego przekazywania funkcji. Literatura pokazuje, że zatrudnianie byłych urzędników poprawia dostęp grup interesu do instytucji UE, a dynastie polityczne bezpośrednio zagrażają integralności konstytucyjnej [K]. Lekcja z literatury o limitach kadencji: **limit musi być niezmienialny albo zmienialny wyłącznie ze skutkiem dla następców**, bo inaczej urzędujący go znosi [K].

Controlling cybernetyczny (209) zamyka pętlę. Publiczne pulpity KPI/KRI/KCI łączą cel, właściciela, termin, koszt, jakość, ryzyko i rezultat dla obywatela. Rachunek kosztów działań sterowany czasem (TD-ABC) używa czasu operacyjnego jako jednostki rozliczeniowej, co wiąże koszt z efektem i ujawnia przeciążenia oraz ukryte luzy. **Zasada Goodharta** i **satysfakcjonowanie** chronią przed „żyłowaniem" wskaźnika: po osiągnięciu progu wystarczalności dalsza poprawa miernika nie daje organowi korzyści. **Domknięcie na alokacji** oznacza, że sprawozdanie, które nie zmienia alokacji, procedury ani właściciela misji, nie jest sprzężeniem zwrotnym. Każdy program ma klauzulę wygaśnięcia i **Rekord Zamknięcia** [K]. Projekt 106 nadaje temu rangę konstytucyjną jako zasadę pętli zamkniętej: program bez celu, miernika, reguły korekty, zabezpieczenia i terminu przeglądu nie może być finansowany ze środków publicznych (art. 81 ust. 4) [Z].

4.5. Parametry ustrojowe

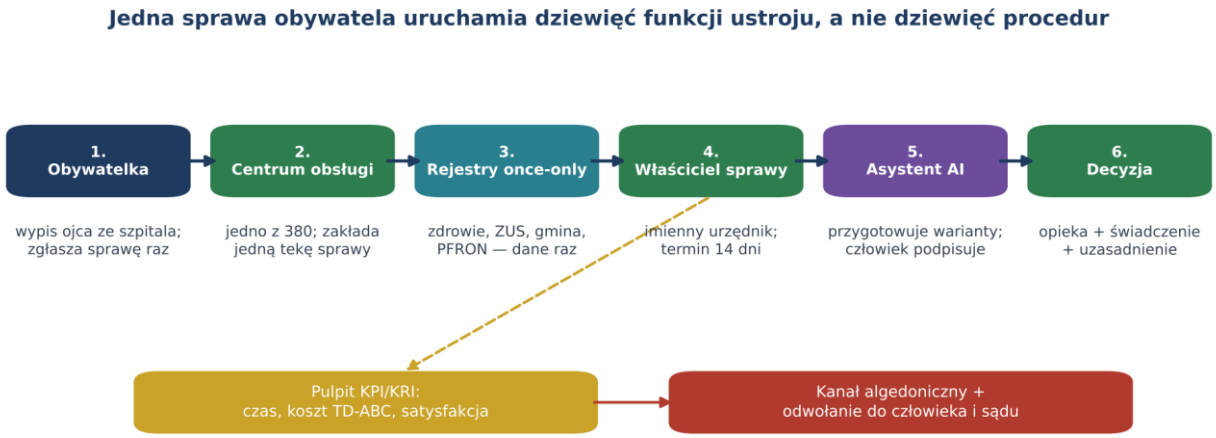
Tabela 10. *Kluczowe parametry ustroju według Projektu Konstytucji 106 (wyd. 2.2)*

Obszar	Parametr	Wartość	Art.
Senat	liczba i wybór	100 senatorów w jednomandatowych okręgach	48
Senat	kadencja	4 lata, jedna, nieodnawialna; wybór połowy składu co 2 lata	48–49
Senat	prawa mniejszości	co najmniej 1/4 ustawowego składu	54
Prezydent	kadencja	5 lat, jedna	57
Prezydent	weto i jego odrzucenie	podpis w 14 dni; odrzucenie weta 3/5 składu Senatu	52
Prezydent	odpowiedzialność	wniosek 1/4, uchwała 2/3 Senatu; orzeka SN	61
Sąd Najwyższy	skład i kadencja	9 sędziów; 12 lat, nieodnawialna; wybór 3 co 4 lata	72, 111
Sąd Najwyższy	niekonstytucyjność ustawy	co najmniej 6 z 9 głosów	72
Demokracja bezpośrednia	inicjatywa ustawodawcza / referendalna	100 000 / 500 000 podpisów	43
Demokracja bezpośrednia	ważność referendum	kworum zatwierdzenia 1/5 uprawnionych, bez progu frekwencji	41–42
Legislacja	przegląd skutków ustawy	najpóźniej po 3 latach; rozpatrzenie zmiany w 6 miesięcy	38
Kontrola	odpowiedź na zalecenie IKP	2 miesiące (stosuj albo wyjaśnij)	78
Finanse	limity	dług 60% PKB; deficyt strukturalny maks. 1% PKB	89
Bezpieczeństwo	stan nadzwyczajny	maks. 90 dni; przedłużenie za zgodą Senatu	100
Bezpieczeństwo	stany pracy państwa	5: normalny, zagrożenia, awaryjny, rozległej awarii, odbudowy	16, 100
Ustrój	przegląd konstytucyjny	nie rzadziej niż co 12 lat	109

Źródło: Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 (106), Aneks informacyjny B [Z].

4.6. Jedna sprawa obywatela: jak dziewięć funkcji działa razem

Ustrój ocenia się na pojedynczej sprawie, nie na schemacie. Weźmy kobietę, której ojciec wychodzi ze szpitala i potrzebuje opieki (rysunek 13). Dziś musi odwiedzić szpital, ośrodek pomocy społecznej, ZUS, PFRON i gminę, za każdym razem podając te same dane i nie wiedząc, kto odpowiada za całość. W TechnoRepublice zgłasza sprawę raz — w centrum obsługi albo w mObywatelu. Powstaje jedna teka sprawy z imiennym właścicielem i terminem. Rejestry wymieniają dane same. Asystent AI przygotowuje warianty opieki i świadczeń, ale decyzję podpisuje człowiek. Czas, koszt i satysfakcja trafiają na pulpit, a przekroczenie progu uruchamia kanał algedoniczny i prawo do odwołania.



Rysunek 13. *Jedna sprawa obywatela uruchamia dziewięć funkcji ustroju, a nie dziewięć procedur*

W tej jednej sprawie działa cały ustrój. Prawo do jednej teki ustanowił **Senat (203)**. Wykonanie organizuje **administracja Prezydenta (207, 202)**. Standard opieki regionalnej ustalił **sejmik (205)**. Rachunek i równość ciężarów gwarantują **powinności (206)**. Miarę daje **controlling (209)**. Urzędnik, który nie ma interesu w przedłużaniu sprawy, bo jego kariera nie zależy od lojalności wobec partii, to efekt **jednokadencyjności i merytokracji (208)**. Prawo do decyzji człowieka chroni **Sąd Najwyższy (204)**, a jeśli państwo systemowo zawodzi, obywatele mają **referendum (201)**.

4.7. Warstwa technologiczna ustroju

Tabela 11. *Instytucje technologiczne ustroju i ich bezpieczniki*

Instytucja	Funkcja	Bezpiecznik	Dokument
Rejestr algorytmów publicznych	jawny wykaz systemów AI organów publicznych: cel, podstawa prawna, organ, audyt, ryzyka, tryb odwołania, wskaźnik odstępstw człowieka, wynik testu trybu ręcznego	ograniczenie jawności tylko dla bezpieczeństwa, z kontrolą sądową	106 art. 83 [Z]
Ocena wpływu i audyt AI	ocena przed wdrożeniem; okresowy audyt niezależny systemów wysokiego ryzyka	wdrożenie bez oceny = naruszenie Konstytucji	106 art. 84 [Z]
Prawo czytelne maszynowo i graf legislacyjny	pełna historia poprawek i kolizji online; skutek przepisu zależy od położenia w sieci norm	Source-to-Claim; człowiek odpowiada za brzmienie	203 [K]
Sieciowy Bliźniak RP	korelator danych o stanie państwa, nie automat decyzyjny	pilotaż regionalny przed skalowaniem; dane niezależne od mierzonego	504 [K]
Ejudykatura	porządkowanie akt, wyszukiwanie orzecznictwa, harmonogramy	zakaz władczych decyzji maszyny; testy zatrucia RAG; zakaz ukrytego scoringu stron	503 [K]
Graf multi-agentów	koordynacja agentów AI administracji w granicach mandatu	Karta agenta, poziomy autonomii A0–A5, wyłącznik	502 [K]
Suwerenna infrastruktura danych i obliczeń	tryb odcięty, plan wyjścia od dostawcy, droga alternatywna dla każdej funkcji krytycznej	Raport o Suwerenności Rzeczypospolitej	106 art. 8, 17, 85 [Z]

4.8. Warstwa gospodarcza ustroju: państwo jako audytor reguł

Ustrój gospodarczy TechnoRepubliki opiera się na prostej zasadzie: **państwo jest audytorem reguł, a nie dyspozytorem preferencji**. Widać to w cyberenergetyce, gdzie dyrektywa 2019/944 już nakłada obowiązek umożliwienia agregatorom roli pośredników, a państwo ma pilnować reguł rynku elastyczności, a nie wybierać zwycięzców [K]. Widać to w rynku agentów AI z publikacji 510, gdzie państwo nadzoruje wynik (marże, przepływy, koncentrację), a nie kod. Widać to wreszcie w zamówieniach, gdzie jawny graf zamówień i Indeks Przechwycenia Państwa pokazują, kto wygrywa, jak często i z iloma konkurentami.

Ta zasada ma bezpośredni sens ustrojowy. Państwo, które samo jest dyspozytorem — decyduje, kto dostanie kontrakt, dotację, przydział — tworzy rentę z każdej decyzji i przyciąga tych, którzy chcą ją przechwycić. Państwo, które jest audytorem reguł, ustala jawne warunki, mierzy wynik i karze za ich naruszenie, a ryzyko przechwycenia przenosi na poziom reguł, które łatwiej kontrolować publicznie. Projekt 106 zapisuje to w zasadzie przeciwdziałania układom blokującym, oligarchizacji, klientelizmowi i kartelizacji politycznej (art. 6 ust. 3) oraz w zasadzie wolności przeciwko dominacji — także korporacji i algorytmów (art. 7) [Z].

5. Dwanaście bezpieczników: silne państwo bez dominacji

5.1. Ryzyko, bezpiecznik, dowód dla obywatela

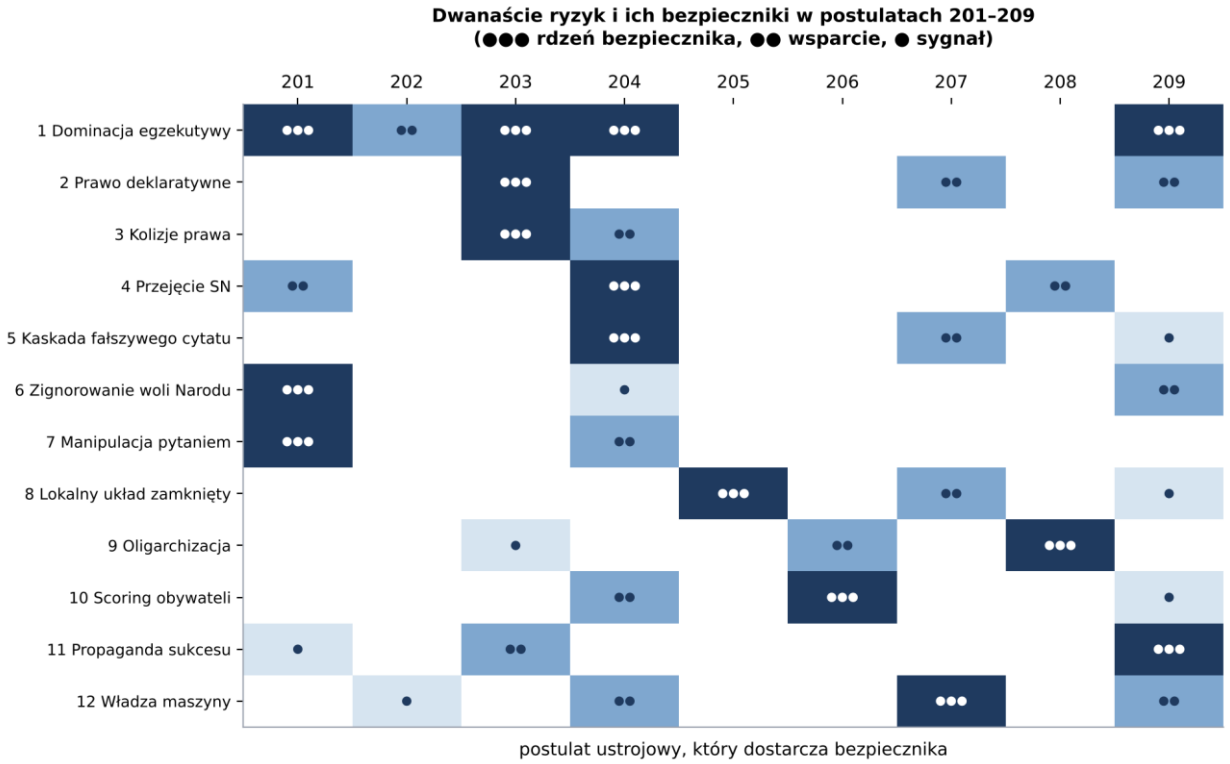
Każdy postulat bez swojego bezpiecznika grozi patologią. Silny Prezydent bez referendum, Sądu Najwyższego i controllingu prowadzi do dominacji. Referendum bez wykonawcy daje decyzje bez terminu i budżetu. Controlling bez niezależności staje się propagandą sukcesu [K]. Tabela 12 zestawia dwanaście bezpieczników, a rysunek 14 pokazuje, które postulaty je dostarczają.

Tabela 12. *Dwanaście bezpieczników TechnoRepubliki*

#	Ryzyko	Bezpiecznik	Dowód dla obywatela
1	Dominacja egzekutywy	Zintegrowana egzekutywa tylko w pakiecie z 201 + 204 + 209; Senat jako Rada Nadzorcza; zasada sekwencji	Jawny właściciel misji, budżetu, KPI/KRI
2	Prawo deklaratywne	Zasada wykonawcy przed ustawą i certyfikat gotowości wykonawczej	Organ, źródło finansowania i miernik w ustawie
3	Kolizje i defekty prawa	Graf legislacyjny, prawo czytelne maszynowo, przegląd po 3 latach	Pełna historia poprawek i kolizji online
4	Przejęcie Sądu Najwyższego	12 lat bez reelekcji, rotacja 3/9, karta wyborcza bez oznaczeń partyjnych, karencja partyjna 5 lat	Kwalifikacje, wyłączenia, jawne uzasadnienia
5	Kaskada fałszywego cytatu	Source-to-Claim, testy zatrucia RAG, zakaz władczych decyzji AI	Każde twierdzenie z linkiem do źródła
6	Zignorowanie woli Narodu	Referendum rozstrzygające, kworum zatwierdzenia 1/5, obywatelskie weto	Rejestr: pytanie, wynik, wykonawca, termin, audyt
7	Manipulacja pytaniem	Siedem Bram Dobrego Pytania, uprzednia kontrola SN, panel przeglądu (CIR)	Raport bram i skutków przed głosowaniem
8	Lokalny układ zamknięty	Losowany rdzeń sejmiku, MCDA z kosztem wyparcia, trzy poziomy skutku	Jawny typ uchwały i rejestr wykonania
9	Oligarchizacja i dziedziczenie wpływu	Jednokadencyjność + 6S, rejestr drzwi obrotowych, zakaz sukcesji sieciowej	Rejestr rotacji, audyt po kadencji

#	Ryzyko	Bezpiecznik	Dowód dla obywatela
10	Scoring obywateli	Konstytucyjny zakaz agregowania niepowiązanych zachowań; MIS tylko dla ról publicznych	Karta Kandydata; tablica symetrii praw i powinności
11	Propaganda sukcesu	Controlling: TD-ABC, satysfakcjonowanie, domknięcie na alokacji, dane niezależne od mierzonego	Warunek stop/go, raport korekty
12	Władza maszyny	Human-in-command: imienny właściciel każdego modelu AI, odwołalny mandat, wyłącznik, test trybu ręcznego	Rejestr systemów AI, prawo do decyzji człowieka i odwołania

Źródło: destylat UT, rozdz. 10, na podstawie Mapy dziewięciu postulatów (604); uzupełnienia autora [K/W].



Rysunek 14. *Dwanaście ryzyk i ich bezpieczniki w postulatach 201–209*

5.2. Pakiet nierozdzielności i zasada sekwencji

Rysunek 14 pokazuje rzecz kluczową dla całej publikacji: ryzyko nr 1 — dominacja egzekutywy — ma bezpieczniki w czterech postulatach naraz (201, 203, 204, 209). Wynika z tego **pakiet nierozdzielności**: zintegrowana egzekutywa (202) może zostać wprowadzona wyłącznie razem z referendum rozstrzygającym (201), Sądem Najwyższym 3/9 (204), Senatem jako Radą Nadzorczą (203) i controllingiem (209). Wyjęcie 202 z pakietu i wdrożenie go osobno zmienia TechnoRepublikę w prezydencjalizm bez bezpieczników — wariant, który w ocenie wielokryterialnej wypada gorzej niż status quo w kryterium ochrony przed dominacją (rozdz. 8.1).

Z pakietu wynika **zasada sekwencji**: bezpieczniki wchodzą w życie przed kompetencjami, które ograniczają. Najpierw kworum zatwierdzenia, rotacja SN, prawa mniejszości senackiej, rejestr algorytmów i niezależny controlling — potem integracja egzekutywy. Taką kolejność powinna zapisać ustawa wprowadzająca Konstytucję (art. 112 Projektu 106). Zasada odpowiada tezie Strategii 105: autokratyzacja przychodzi dziś przez większość, stopniowo i legalnie, a nie przez zamach stanu [K].

5.3. Test przeciwnika

Bezpieczniki działają **także przeciw reformatorom**. Każdy mechanizm projektuje się tak, jakby miał go przejąć przeciwnik polityczny [K]. Test przeciwnika ma pięć pytań: (1) czy mechanizm może zostać obsadzony w całości przez jedną większość w jednej kadencji? (2) czy może zostać zmieniony przez urzędującego na jego korzyść? (3) czy kontrolowany sam produkuje dane o sobie? (4) czy istnieje kanał, który omija hierarchię w sytuacji krytycznej? (5) czy obywatel może sprawdzić działanie mechanizmu bez pośrednictwa władzy? Mechanizm, który nie przechodzi testu, nie trafia do Konstytucji, nawet jeśli dziś służy reformie.

Jedna z lekcji korpusu UT dotyczy kadencji. Literatura o limitach kadencji prezydenckich — głównie z Afryki Subsaharyjskiej — pokazuje, że najczęstszą metodą przedłużania władzy jest legalna zmiana limitu przez urzędującego [K]. Dlatego publikacja rekomenduje, by zmiana Konstytucji wydłużająca kadencję albo znosząca zakaz ponownego wyboru nie dotyczyła osób sprawujących urząd w dniu jej uchwalenia (dokument rekomendacji, R72-03). Tak działa test przeciwnika zapisany w prawie.

CZĘŚĆ DRUGA. ANALIZY, SYMULACJE, ROZWAŻANIE, UZASADNIENIA

6. Analizy strategiczne: dlaczego nowy ustrój jest potrzebny teraz

Analizy w tym rozdziale odpowiadają na jedno pytanie: czy w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii ustrój z 1997 r. wystarczy, aby Rzeczpospolita była bezpieczna, konkurencyjna, kreatywna i prawomocna. Każda analiza kończy się wnioskiem dla ustroju. Synteza (rozdz. 6.10) łączy je w SWOT, pole sił i scenariusze.

6.1. Analiza polityczna

Polska polityka od dwóch dekad jest zamknięta w duopolu, który zamienia spór o państwo w spór o plemienną tożsamość. Polaryzacja afektywna nie jest jednak przyczyną, lecz produktem reguł [K]. Reguły nagradzające zwycięzcę pełnym dostępem do nominacji, spółek, mediów publicznych i organów kontroli zamieniają każde wybory w grę o wszystko. Przegrany ma silną motywację, by blokować, a wygrany — by przejąć instytucje, zanim przegra. Trybunał Konstytucyjny, Krajowa Rada Sądownictwa, media publiczne i prokuratura stały się kolejno przedmiotem tej gry.

Druga cecha to **kohabitacja jako stan normalny**. Konstytucja z 1997 r. daje Prezydentowi wybieranemu powszechnie silny mandat, ale słabe kompetencje wykonawcze; daje mu za to weto, którego odrzucenie wymaga 3/5 głosów w Sejmie. Gdy Prezydent i większość sejmowa pochodzą z różnych obozów, państwo ma dwa ośrodki władzy, które mogą się wzajemnie blokować, i żadnego, który odpowiada za całość. W języku cybernetyki to dwa korelatory podłączone do jednego efektora, które wysyłają sprzeczne sygnały.

Trzecia cecha to **erozja przez większość**. Strategia 105 przypomina, że współczesne ustroje erodują od środka i legalnie: załamanie demokracji następuje dziś przez stopniowe przejęcie władzy przez egzekutywę bez kontroli [K]. Polski ustrój jest wobec tego zagrożenia bezbronny, bo jego bezpieczniki (TK, KRS, RPO, NIK) można obsadzić zwykłą większością, a kadencje nie są rozłożone tak, by temu zapobiec.

> **WNIOSEK POLITYCZNY**
>
> Problemem nie jest to, że polityka jest konfliktowa, lecz to, że reguły zamieniają konflikt w grę o przejęcie instytucji. Ustrój TechnoRepubliki obniża stawkę wyborów (jednokadencyjność, rozłożone kadencje, kontrola nominacji przez Senat i konkurs MIS) i podnosi koszt przejęcia (rotacja 3/9, kworum zatwierdzenia, prawa mniejszości), a jednocześnie daje zwycięzcy realną władzę wykonania. Mniej łupów, więcej odpowiedzialności.

6.2. Analiza geopolityczna i militarna

Polska jest państwem frontowym i hubem Sojuszu Północnoatlantyckiego. Wydatki obronne wzrosły z 2,7% PKB w 2022 r. do ok. 4,8% PKB w 2026 r., czyli ok. 200 mld zł, z czego część finansuje Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych poza budżetem [Z/K]. Na świecie wydatki wojskowe osiągnęły w 2024 r. 2718 mld USD, o 37% więcej niż w 2015 r. [K]. Wojna w Ukrainie pokazała, że odporność państwa opiera się na infrastrukturze satelitarnej, danych i zdolności szybkiej adaptacji instytucji [K].

Z tego wynikają trzy wymagania wobec ustroju. Pierwsze to **jedność dowodzenia w kryzysie**. Dwugłowa egzekutywa w czasie wojny jest luksusem, na który państwo frontowe nie może sobie pozwolić; ciągłość dowodzenia i sukcesja muszą być jednoznaczne (art. 62 Projektu 106). Drugie to **stany pracy państwa poniżej progu stanu nadzwyczajnego**. Wojna hybrydowa i strefa szara wymagają trybów zagrożenia, awaryjnego i rozległej awarii, które nie zawieszają praw, ale przestawiają procedury (art. 16 ust. 9 i art. 100 Projektu 106) [Z]. Trzecie to **gospodarka wojenna bez inflacji i bez rent**. Strategia 105 słusznie zauważa, że zasady gospodarki wojennej trzeba ustalić w pokoju; inaczej wojna stanie się okazją do przechwytywania państwa przez dostawców [K].

> **WNIOSEK GEOPOLITYCZNY I MILITARNY**
>
> Wojna testuje sterowność państwa szybciej niż jakakolwiek reforma. Ustrój państwa frontowego musi mieć jedną egzekutywę z jasną sukcesją, stany pracy państwa, plan ciągłości i rezerwy z czasem aktywacji — i musi to wszystko zapisać w Konstytucji, zanim nadejdzie kryzys, a nie w jego trakcie.

6.3. Analiza społeczno-gospodarcza

Polska gospodarka jest sukcesem konwergencji: PKB per capita według parytetu siły nabywczej wzrósł z 48,8% średniej UE w 2003 r. do ok. 81% w 2025 r. [S]. Jednak model wzrostu oparty na taniej pracy, imporcie technologii i funduszach europejskich wyczerpuje się. Diagnoza Rzeczypospolitej (606) opisuje go jako „dobra rura, słaba treść": dobra infrastruktura, mało własnej wiedzy, własności intelektualnej i kontroli nad łańcuchami wartości [K]. Tylko 8,4% firm zatrudniających co najmniej 10 osób używało AI w 2025 r. wobec 20% w UE i 42% w Danii — Polska jest na przedostatnim miejscu we Wspólnocie [Z].

Jednocześnie państwo traci kontrolę nad akumulatorem. Deficyt sektora finansów publicznych wyniósł ok. 7,2% PKB w 2025 r., a dług według metodologii UE ma w 2026 r. sięgnąć ok. 67,6% PKB [S]. Kłopot jest głębszy niż sama wysokość deficytu. Według destylatów TechnoSanacji ponad 80% realnego deficytu sektora centralnego w 2022 r. powstało poza budżetem państwa, czyli poza głównym obiegiem kontroli parlamentarnej [K]. To podręcznikowy przykład otwartej pętli: decydent nie widzi pełnego skutku swoich decyzji.

Społecznie najważniejszy jest problem zaufania i przewidywalności. Wysoka zmienność prawa — w rekordowym 2023 r. przyjęto ponad 34 tys. stron nowych przepisów [S] — oznacza, że obywatel i przedsiębiorca nie są w stanie śledzić reguł gry. Niska przewidywalność państwa przekłada się na decyzje o inwestycjach, emigracji i rodzicielstwie [K].

> **WNIOSEK SPOŁECZNO-GOSPODARCZY**
>
> Następna faza rozwoju nie przyjdzie z taniej pracy, lecz z produktywności, technologii i zaufania. Wszystkie trzy zależą od ustroju: produktywność od tego, czy państwo usuwa bariery szybciej, niż je tworzy; technologia od tego, czy rynek jest kontestowalny; zaufanie od tego, czy rachunek państwa jest jawny i czy prawo jest stabilne. Jeden bilans, Karta Pętli, bilans obciążeń i klauzula wygaśnięcia są narzędziami gospodarczymi w tym samym stopniu co ustrojowymi.

6.4. Analiza zasobowa (VRIO)

Analiza VRIO pyta, które zasoby Rzeczypospolitej są wartościowe (V), rzadkie (R), trudne do naśladowania (I) i zorganizowane tak, by dało się je wykorzystać (O). Przewagę daje tylko zasób, który spełnia wszystkie cztery warunki.

Tabela 13. *Analiza VRIO zasobów ustrojowych Rzeczypospolitej*

Zasób	V	R	I	O (dziś)	Wniosek ustrojowy
Państwo cyfrowe: mObywatel, KSeF, e-Doręczenia, PESEL	tak	tak	częściowo	częściowo	szyny danych gotowe do once-only; brak ustroju, który wymusza jedną tekę sprawy
Siły Zbrojne i mobilizacja obronna	tak	tak	tak	tak	wzorzec dla reszty państwa: jasna hierarchia, misja, miernik gotowości
Samorząd lokalny i zaufanie do niego	tak	częściowo	tak	częściowo	ok. 80% zadań publicznych wykonuje samorząd przy niepełnej decentralizacji finansów [K]; potrzebna jasność: deliberacja w sejmiku, wykonanie w administracji
Kapitał ludzki IT i inżynierski	tak	częściowo	częściowo	nie	talenty wypływają; potrzebne krążenie elit i konkurs MIS zamiast łupów
Tradycja republikańska i samoorganizacji	tak	tak	tak	nie	ukryty zasób legitymacji dla referendum, sejmików, Klubów i programu 2G
Polska szkoła cybernetyki (Mazur, Kossecki)	tak	tak	tak	nie	rodzima podstawa teoretyczna ustroju; dziś nieobecna w administracji i edukacji
Położenie geograficzne i rola hubu NATO	tak	tak	tak	częściowo	atut negocjacyjny w UE i NATO pod warunkiem sprawnego państwa
Ciągłość prawna od 1989 r.	tak	częściowo	tak	tak	zasób strategiczny transformacji: zmiana w trybie art. 235, bez zerwania ciągłości [K]

Źródło: rozwinięcie analizy VRIO Strategii 105, rozdz. 6.5 [K/W].

> **WNIOSEK ZASOBOWY**
>
> Rzeczpospolita ma kilka zasobów klasy światowej — państwo cyfrowe, armię, samorząd, tradycję republikańską i własną szkołę cybernetyki — ale nie ma ustroju, który by je zorganizował (litera O w VRIO). Przewaga nie wymaga nowych zasobów, tylko nowej organizacji tych, które już są.

6.5. Analiza kulturowa

Polska kultura polityczna ma dwie warstwy, które ciągną w przeciwne strony. Pierwsza to **dziedzictwo republikańskie i samoorganizacji**: tradycja Rzeczypospolitej Obojga Narodów, Konstytucji 3 Maja, państwa podziemnego i „Solidarności". W tej warstwie obywatel nie jest petentem, lecz współwłaścicielem państwa. Druga to **kultura procedury i papieru**, odziedziczona po zaborach i PRL. W tej warstwie bezpieczne jest tylko to, co jest podpisane, ostemplowane i przekazane dalej [K].

Do tego dochodzi **asymetria nieufności**. Polacy ufają instytucjom bezpieczeństwa i samorządowi — pozytywnie ocenia je ok. 70–82% badanych — a nie ufają parlamentowi, partiom i sądom (25–33% ocen pozytywnych) [Z/S]. To ważne dla projektu ustrojowego. Zaufanie nie jest stałą narodową, lecz zależy od tego, czy instytucja ma jasną misję, widoczny wynik i blisko jest obywatela. Wojsko i samorząd spełniają te warunki, a Sejm i sądy — nie.

Trzecia cecha to **sojusz pokoleń**. Generacja Z jest cyfrowa, niecierpliwa wobec procedur i nieufna wobec partii. Seniorzy mają pamięć instytucjonalną i czas. Program 2G (517) i zasada dual-key — młody lider prototypuje, mentor testuje skutki — są kulturową odpowiedzią na kryzys przekazu pokoleniowego [K].

WNIOSEK KULTUROWY

Ustrój TechnoRepubliki odwołuje się do warstwy republikańskiej przeciwko warstwie proceduralnej. Daje obywatelowi rolę współwłaściciela (referendum, sejmik z losowanym rdzeniem, jawny pulpit), a instytucjom stanowiącym i sądom — cechy, które dziś budują zaufanie do wojska i samorządu: jasną misję, widoczny wynik i bliskość.

6.6. Analiza technologiczna: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia

Technologia nie jest tłem ustroju, lecz jego zmienną. Trzy technologie zmieniają warunki sterowania państwem.

Sztuczna inteligencja obniża koszt analizy i kontroli niemal do zera, ale tworzy nowe ryzyka epistemiczne. Modele halucynują, przyjmują fałszywe przesłanki i mogą zostać „zatrute" przez złośliwe dane w bazie wiedzy [K]. Ponadto prawo Goodharta działa także w uczeniu maszynowym: optymalizator uczy się wskaźnika, a nie celu, więc pulpity zasilane AI są podwójnie narażone na manipulację [K]. Odpowiedź ustrojowa to rejestr algorytmów, Source-to-Claim, satysfakcjonowanie i zakaz władczych decyzji maszyn.

Roboty autonomiczne — w wojsku, logistyce i infrastrukturze — przesuwają pytanie o odpowiedzialność za użycie siły. Projekt 106 rozstrzyga je zasadą dowodzenia przez człowieka (art. 82 ust. 4) [Z]. Ustrój musi ponadto przewidzieć, że roboty zmienią rynek pracy i bazę podatkową szybciej, niż zmieniają się ustawy. To argument za klauzulami wygaśnięcia i jurysdykcją eksperymentu (art. 38–39) [Z].

Biotechnologia — od terapii genowych po badania podwójnego zastosowania — wymaga bioobrony jako zadania strategicznego całego rządu, a nie jednego ministerstwa [K]. Ustrój musi zapewnić szybką ścieżkę decyzji w kryzysie biologicznym (stan pracy państwa) i ścisłą kontrolę badań podwójnego zastosowania.

Tabela 14. *Radar technologii ustrojowych*

Technologia	Co tanieje	Co drożeje	Odpowiedź ustrojowa
LLM i agenci AI	analiza aktów, przygotowanie wariantów, obsługa spraw	weryfikacja prawdziwości, odpowiedzialność, zaufanie	Source-to-Claim; rejestr algorytmów; człowiek podpisuje
Prawo czytelne maszynowo	wykrywanie kolizji, symulacja skutków	jakość języka prawnego, kontrola brzmienia	graf legislacyjny; Karta Pętli; prosty język
Cyfrowe bliźniaki	modelowanie stanu państwa i regionów	jakość danych, niezależność pomiaru	Sieciowy Bliźniak jako korelator, nie automat
Roboty autonomiczne	logistyka, obrona, inspekcja infrastruktury	odpowiedzialność za użycie siły, cyberbezpieczeństwo	dowodzenie przez człowieka; wyłącznik
Biotechnologia	diagnostyka, szczepionki, healthspan	bioobrona, etyka, nadzór dual-use	stan pracy państwa; krajowe ramy dual-use
Łączność satelitarna i kwantowa	ciągłość państwa w kryzysie	suwerenność dostawców	tryb odcięty; droga alternatywna (art. 8 ust. 5 Projektu 106)

WNIOSEK TECHNOLOGICZNY

AI nie zastąpi ustroju, ale bezlitośnie obnaży jego słabości. Państwo z pętlą otwartą użyje AI do produkcji szybszych sprawozdań i propagandy sukcesu. Państwo z pętlą zamkniętą użyje AI do szybszego wykrywania błędów i tańszej kontroli. Różnica nie leży w technologii, lecz w ustroju.

6.7. Analiza prawna

Prawo obowiązujące wyznacza trzy granice zmiany. Pierwsza to **tryb art. 235 Konstytucji RP**: projekt zmiany może złożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent; zmianę uchwala Sejm większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów; zmiany rozdziałów I, II i XII mogą zostać poddane referendum zatwierdzającemu [Z]. Druga to **zakaz zmiany Konstytucji w stanie nadzwyczajnym** (art. 228 ust. 6) [Z]. Trzecia to **ramy prawa UE**: Karta praw podstawowych, AI Act (rozporządzenie 2024/1689) z zakazem ocen społecznych prowadzących do krzywdzącego traktowania (art. 5 ust. 1 lit. c), rozporządzenie SDG 2018/1724 o jednolitym portalu cyfrowym i Akt o interoperacyjnej Europie (2024/903) [Z/K].

Prawo obowiązujące daje jednak również **wiele narzędzi już dziś**. Ustawy o informatyzacji, o doręczeniach elektronicznych, o mObywatelu, o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i o finansach publicznych (układ zadaniowy) pozwalają pilotażowo wdrożyć jedną tekę sprawy, TD-ABC, rejestr systemów AI i Karty Pętli bez zmiany Konstytucji [K]. Pierwsza faza wdrożenia (rozdz. 11) opiera się wyłącznie na tych narzędziach.

Najtrudniejsze napięcia prawne dotyczą trzech obszarów. **Sejmiki bez egzekutywy** to w kategoriach doktryny przejście od decentralizacji do dekoncentracji z deliberacją, co wymaga zmiany art. 15–16 i 163–172 Konstytucji, a nie tylko ustaw [K]. **Jednokadencyjność** ogranicza bierne prawo wyborcze, więc musi być uzasadniona celem konstytucyjnym (krążenie elit, zapobieganie oligarchizacji) i zapisana w Konstytucji. **Wybory powszechne do SN** muszą pogodzić legitymację demokratyczną z apolitycznością sędziów — korpus podpowiada bezpartyjną kartę wyborczą, karencję partyjną i publiczne finansowanie kampanii [K].

> **WNIOSEK PRAWNY**
>
> Prawo z 1997 r. nie blokuje zmiany, lecz wyznacza jej drogę: najpierw pilotaże w obecnych ustawach, potem mandat wyborczy, potem zmiana Konstytucji w trybie art. 235 z referendum. Model TechnoRepubliki idzie w niektórych punktach dalej niż prawo UE — na przykład zakaz scoringu obejmuje każdy agregat niepowiązanych zachowań obywatela, nie tylko systemy AI — ale nigdzie nie jest z nim sprzeczny.

6.8. Analiza ustrojowa (porównawcza)

Analiza porównawcza zestawia cztery rodziny ustrojów demokratycznych z TechnoRepubliką według kryteriów sterowania.

Tabela 15. *Porównanie modeli ustrojowych według kryteriów sterowania*

Kryterium	Parlamentarno-gabinetowy (np. Niemcy)	Półprezydencki (np. Francja, Polska 1997)	Prezydencki (np. USA)	Szwajcarski (dyrektorialny z demokracją bezpośrednią)	TechnoRepublika (201–209)
Właściciel wykonania	kanclerz zależny od koalicji	rozmyty (prezydent i premier)	prezydent	kolegialna Rada Federalna	prezydent z jedną kadencją
Ryzyko kohabitacji	niskie	wysokie	brak (ale *divided government*)	brak	brak
Pętla korekty Narodu	wybory	wybory	wybory	referenda i inicjatywy często	wybory + referendum rozstrzygające + pulpit
Koszt przejęcia sądu konstytucyjnego	średni (wybór 2/3 Bundestagu i Bundesratu)	zależny od większości	niski–średni (dożywocie, nominacje prezydenta)	brak sądu konstytucyjnego w pełnym sensie	wysoki (rotacja 3/9, wybory bezpartyjne)

Kryterium	Parlamentarno-gabinetowy (np. Niemcy)	Półprezydencki (np. Francja, Polska 1997)	Prezydencki (np. USA)	Szwajcarski (dyrektorialny z demokracją bezpośrednią)	TechnoRepublika (201–209)
Ryzyko dominacji egzekutywy	niskie	średnie	średnie–wysokie (spór o *unitary executive*)	bardzo niskie	niskie tylko z pakietem nierozdzielności
Szybkość decyzji	średnia	zmienna	średnia	niska	wysoka (jedna egzekutywa, jedna izba)
Krążenie elit	słabe (długie kariery)	słabe	ograniczone (limit 2 kadencji prezydenta)	silne (kultura milicyjna)	silne (jedna kadencja, 6S, karencje)
Pomiar wyniku	zróżnicowany	słaby	GPRA, inspekcje	silny lokalnie	konstytucyjny (art. 38, 78, 81)

Źródło: opracowanie autora na podstawie literatury porównawczej korpusu UT (klastry T01–T09) [K/W].

Wniosek z porównania jest nieoczywisty. TechnoRepublika nie jest „prezydencjalizmem po polsku". Łączy szybkość jednej egzekutywy z modelu prezydenckiego, gęstość pętli korekty z modelu szwajcarskiego i wysoki koszt przejęcia sądu, którego nie ma żaden z modeli bazowych. Ceną jest złożoność bezpieczników. Dlatego publikacja traktuje je jako integralną część modelu, a nie dodatek.

> **WNIOSEK USTROJOWY**
>
> Żaden istniejący ustrój nie odpowiada wprost na wyzwania państwa frontowego w erze AI. Każdy model bazowy ma jedną mocną stronę, której brakuje pozostałym. TechnoRepublika jest syntezą inżynierską, a jej oryginalność wymaga ostrożności: pilotaży, pomiaru i zasady sekwencji.

6.9. Analiza demograficzna i kadrowa

W 2025 r. w Polsce urodziło się ok. 224 tys. dzieci, wobec ponad 400 tys. w 2017 r.; ludność kraju na koniec 2025 r. wyniosła 37,33 mln, a ubytek naturalny — ok. 168 tys. [S]. Diagnoza 606 zwraca uwagę na rzecz ważniejszą niż sama liczba: oficjalna prognoza ludności zakładała stopniowy wzrost dzietności, a bieżący odczyt okazał się historycznie najniższy, co wymusiło publikację symulacji z istotnie niższą trajektorią. Prognoza państwowa unieważniła się w rok [K]. To sygnał o zdolności antycypacyjnej państwa (S4 w modelu Beera), a nie tylko o dzietności.

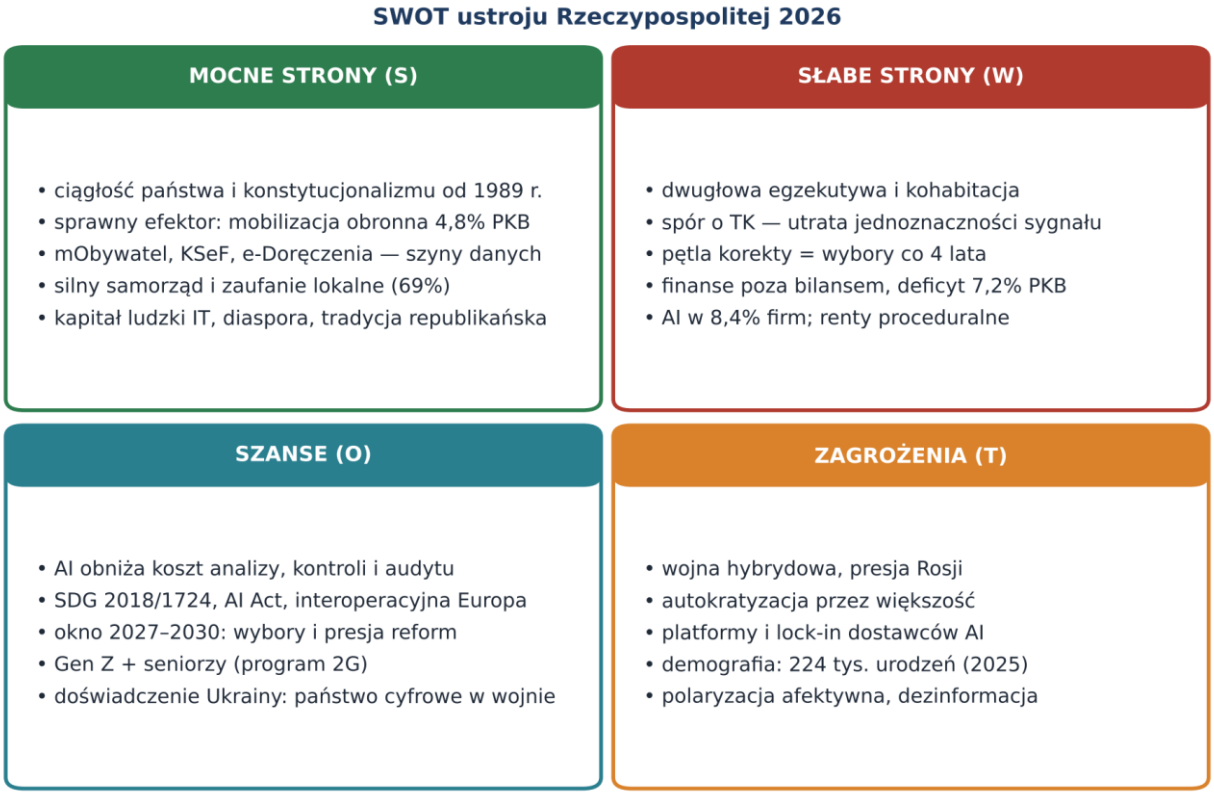
Dla ustroju demografia ma trzy konsekwencje. **Po pierwsze**, malejąca liczba pracujących oznacza, że państwo nie może sobie pozwolić na marnowanie czasu obywateli w procedurach — once-only i jedna teka sprawy są polityką demograficzną w tym samym stopniu co transfer pieniężny. **Po drugie**, malejąca kadra administracji wymaga automatyzacji dolnych warstw stosu (W1–W3) i koncentracji ludzi na decyzjach (W4–W5). **Po trzecie**, starzejące się społeczeństwo potrzebuje ustroju, który łączy pokolenia (aktywny seniorat 309, program 2G 517), zamiast antagonizować je w sporze o emerytury i podatki.

Kadrowo państwo cierpi na dwie choroby jednocześnie: **upolitycznienie** (wymiana zarządów i dyrektorów po każdych wyborach) i **zasiedzenie** (stanowiska bez rotacji i bez rozliczenia). Jednokadencyjność, mechanizm 6S i konkurs MIS leczą obie naraz. Polityk ma jedną kadencję i kontrakt wyniku, a urzędnik ma stabilną karierę zależną od kompetencji, nie od lojalności.

WNIOSEK DEMOGRAFICZNY I KADROWY

Państwo, które traci ludzi, nie może marnować ich czasu ani talentu. Ustrój musi oddzielić karierę polityka od kariery urzędnika, zautomatyzować to, co rutynowe, i skupić ludzi na decyzjach. Jednocześnie musi umieć szybko korygować własne prognozy — bo demografia już pokazała, że model państwa może się unieważnić w ciągu roku.

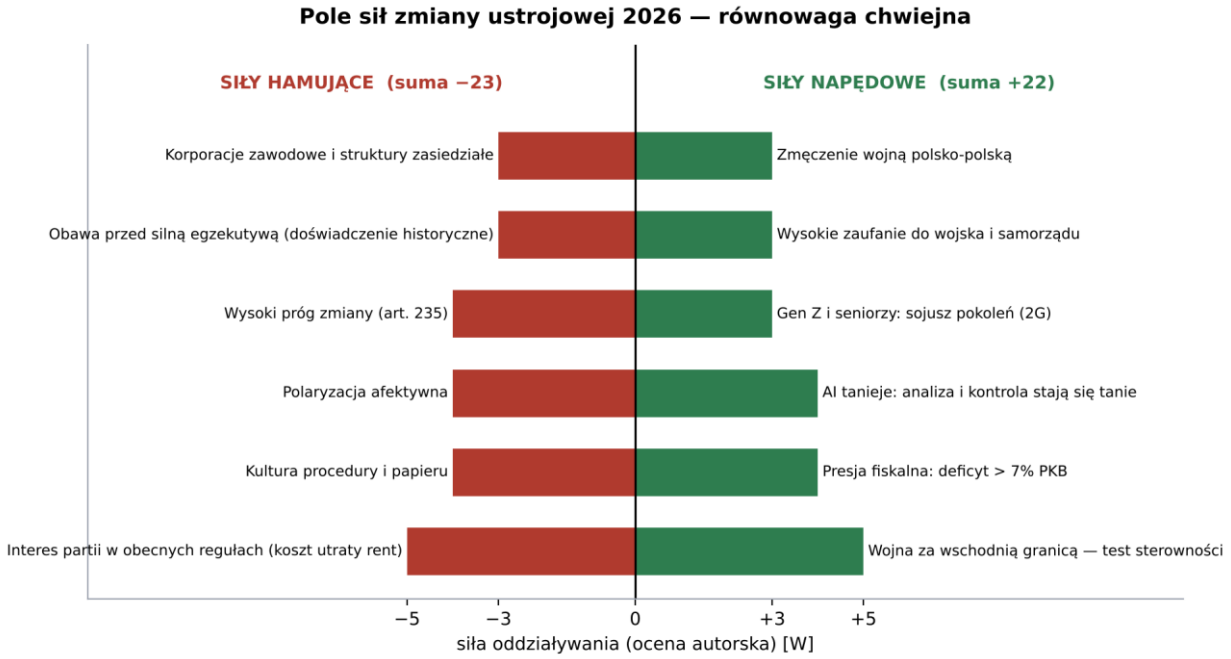
6.10. Synteza: SWOT, TOWS, pole sił i scenariusze 2030



Rysunek 15. *SWOT ustroju Rzeczypospolitej 2026*

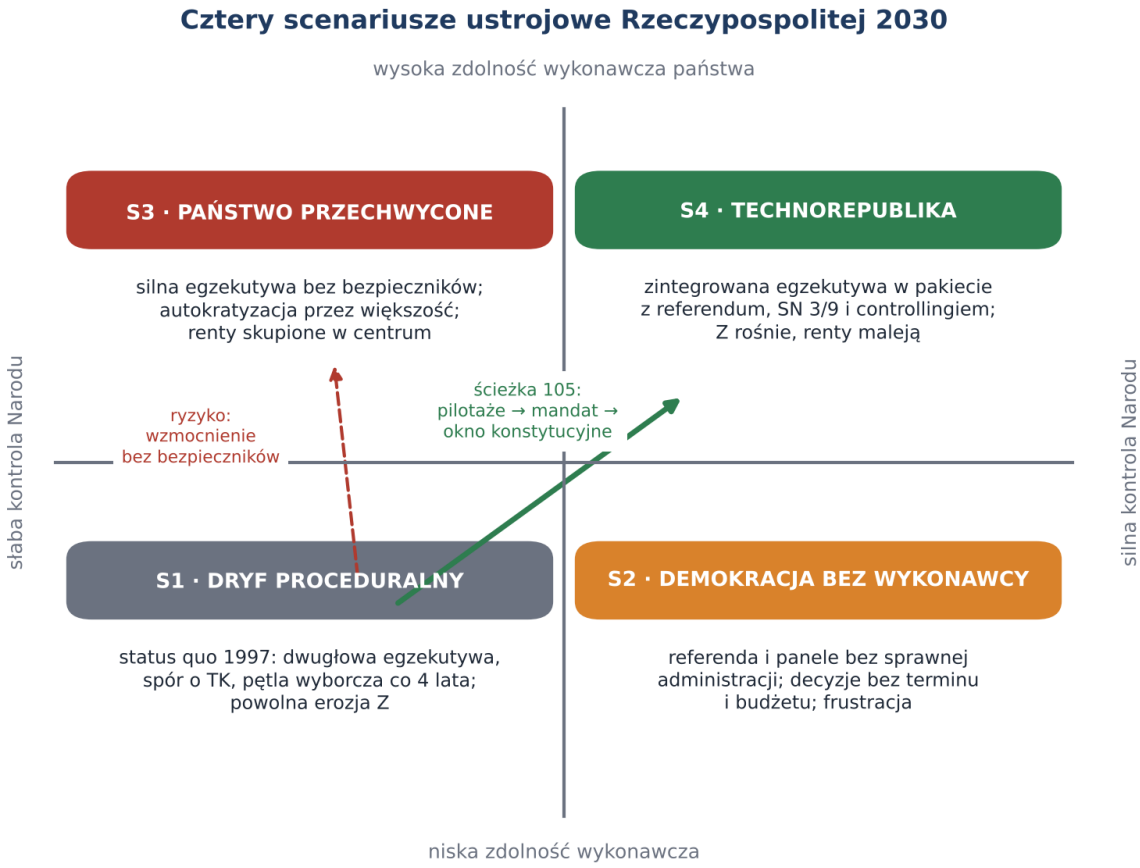
Tabela 16. *Macierz TOWS: strategie wynikające z SWOT*

	Szanse (O)	Zagrożenia (T)
Mocne strony (S)	**S-O (wykorzystaj):** państwo cyfrowe + AI → jedna teka sprawy, once-only, graf legislacyjny i pulpity KPI w obecnym prawie (pilotaże 2026–2028)	**S-T (broń się):** mobilizacja obronna + ciągłość prawna → stany pracy państwa, plan ciągłości i jedna egzekutywa w kryzysie zapisane w Konstytucji
Słabe strony (W)	**W-O (napraw):** okno 2027–2030 + Gen Z i seniorzy → program zmiany ustroju w wyborach, zgromadzenie obywatelskie, pakiet bezpieczników jako pierwsza zmiana Konstytucji	**W-T (unikaj):** dwugłowa egzekutywa + autokratyzacja przez większość → zasada sekwencji i test przeciwnika; żadnego wzmocnienia egzekutywy bez bezpieczników



Rysunek 16. *Pole sił zmiany ustrojowej 2026 — siły napędowe i hamujące (ocena autorska)*

Pole sił (rysunek 16) jest w **równowadze chwiejnej**: siły napędowe (+22) i hamujące (−23) są niemal równe. Największą siłą hamującą jest interes partii w obecnych regułach, bo zmiana odbiera im renty nominacyjne. Największą siłą napędową jest wojna za wschodnią granicą, która testuje sterowność państwa. W takiej równowadze o wyniku decydują małe impulsy: udane pilotaże, przekonujący program wyborczy, koalicja pokoleń. Dlatego strategia wdrożenia zaczyna od pilotaży, które przesuwają równowagę dowodem, a nie deklaracją.



Rysunek 17. *Cztery scenariusze ustrojowe Rzeczypospolitej 2030*

Tabela 17. *Cztery scenariusze 2030*

Scenariusz	Opis	Zdolność państwa Z	Ryzyko dominacji	Ocena
S1 Dryf proceduralny	status quo 1997; kohabitacje, spór o TK, pętla wyborcza	powolna erozja	średnie, rosnące	najbardziej prawdopodobny bez działania
S2 Demokracja bez wykonawcy	referenda i panele bez sprawnej administracji; decyzje bez terminu i budżetu	spadek	niskie	frustracja, powrót do S1 lub S3
S3 Państwo przechwycone	wzmocnienie egzekutywy bez bezpieczników; autokratyzacja przez większość	krótkotrwały wzrost, potem spadek P	bardzo wysokie	do odrzucenia
S4 TechnoRepublika	201–209 z pakietem nierozdzielności i zasadą sekwencji	trwały wzrost	niskie	cel strategiczny

Ścieżka z S1 do S4 prowadzi przez pilotaże, mandat wyborczy i okno konstytucyjne zgodnie ze Strategią 105. Największym zagrożeniem jest skrót z S1 do S3: wzmocnienie egzekutywy pod hasłem sprawności, bez referendum, SN 3/9 i controllingu. Publikacja ostrzega przed nim z tą samą stanowczością, z jaką krytykuje status quo.

7. Symulacje: pięć eksperymentów modelu RP-UST

7.1. Metoda i ograniczenia

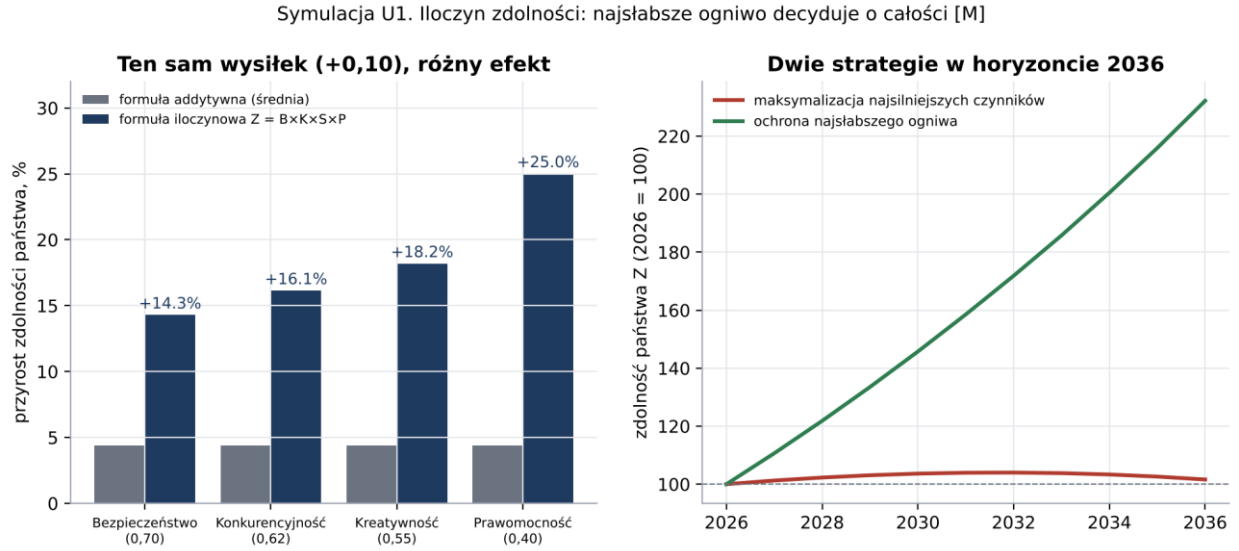
Model RP-UST składa się z pięciu prostych modułów (U1–U5) napisanych w Pythonie. Każdy pokazuje jeden mechanizm ustrojowy w kontrolowanych warunkach. Moduły nie są prognozą dla Polski: ich parametry są ilustracyjne, a wyniki wskazują kierunek i rząd wielkości efektu [M]. Ziarno losowe (2026), kod i pełne wyniki są dołączone do publikacji (pliki `rp_ust.py` i `wyniki_RP-UST.json`), więc każdy może powtórzyć obliczenia i zmienić założenia. Parametry opisuje Aneks D.3.

Tabela 18. *Pięć modułów modelu RP-UST*

Moduł	Pytanie	Mechanizm	Rozdział
U1 Iloczyn zdolności	Czy opłaca się wzmacniać najsłabsze ogniwo?	Z = B × K × S × P wobec średniej arytmetycznej	7.2
U2 Pętla korekty	Jak częstotliwość, opóźnienie i siła korekty wpływają na błąd polityki?	dyskretna pętla regulacji z czasem martwym	7.3
U3 Referendum	Która reguła ważności chroni wolę większości?	gra bojkotu przy progu frekwencji i kworum zatwierdzenia	7.4
U4 Przejęcie sądu	Jak długo jeden obóz kontroluje sąd konstytucyjny?	symulacja 120 lat zmian władzy przy trzech regułach obsady	7.5
U5 Władza proceduralna	Jak jedna teka sprawy zmienia czas decyzji i okazje do renty?	12 węzłów uzgodnień: szeregowo bez terminu albo równolegle z terminem	7.6

7.2. Symulacja U1: iloczyn zdolności i najsłabsze ogniwo

Przyjęto autorską, ilustracyjną ocenę stanu 2026 w skali 0–1: bezpieczeństwo 0,70, konkurencyjność 0,62, kreatywność 0,55, prawomocność 0,40 [W]. Następnie sprawdzono, o ile wzrośnie zdolność państwa, gdy ten sam wysiłek (+0,10) trafi do każdego czynnika.



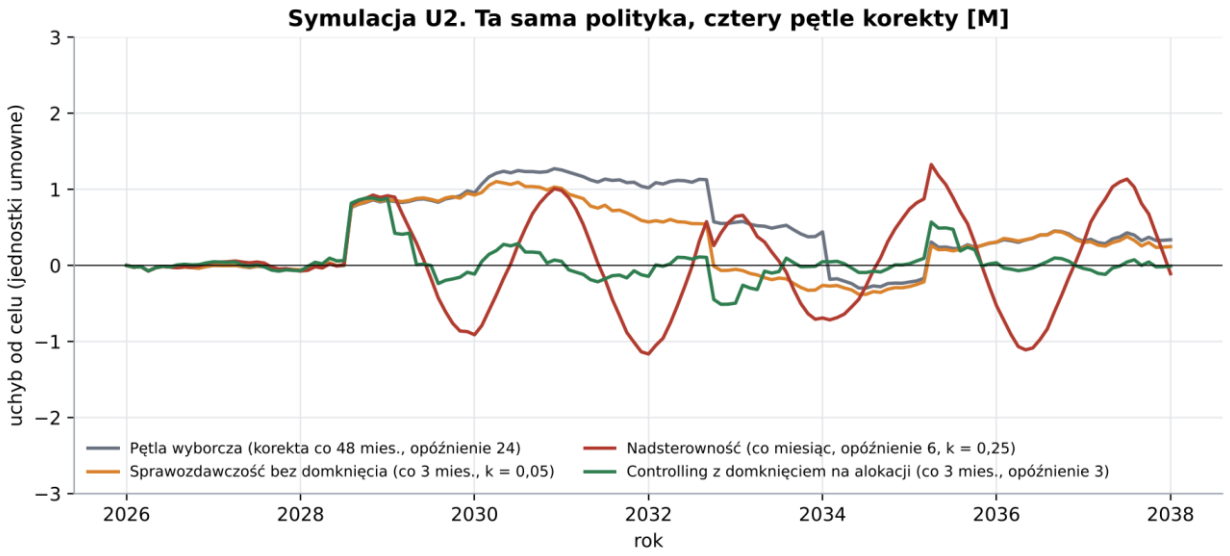
Rysunek 18. *Symulacja U1: ten sam wysiłek daje różny efekt w zależności od czynnika; dwie strategie w horyzoncie 2036*

W formule addytywnej (średnia) każdy wysiłek daje ten sam efekt: +4,4%. W formule iloczynowej efekty są zróżnicowane: +14,3% przy wzmocnieniu bezpieczeństwa, +16,1% przy konkurencyjności, +18,2% przy kreatywności i **+25,0% przy prawomocności** [M]. Druga część symulacji porównuje dwie strategie na dziesięć lat. Strategia „maksymalizacji najsilniejszych czynników" — więcej na obronę i gospodarkę przy powolnej erozji prawomocności — kończy rok 2036 na poziomie zdolności zbliżonym do 2026 (indeks ok. 102). Strategia „ochrony najsłabszego ogniwa" podnosi indeks do ok. 232, czyli **ok. 2,3 razy wyżej** [M].

> **WNIOSEK Z SYMULACJI U1**
>
> Gdy zdolność państwa jest iloczynem, polityka, która inwestuje tylko w najbardziej widoczne czynniki (armia, inwestycje) i zaniedbuje prawomocność, zjada własne zyski. Reforma ustroju — jawny rachunek, równość ciężarów, kontrola Narodu — nie jest kosztem odciągającym od obronności, lecz najtańszą drogą do wzrostu całej zdolności państwa.

7.3. Symulacja U2: pętla korekty, opóźnienie i domknięcie na alokacji

Moduł U2 symuluje 12 lat (144 miesiące) polityki publicznej narażonej na zakłócenia: losowy dryf i trzy wstrząsy (np. kryzys energetyczny, zmiana technologii, szok demograficzny). Ta sama polityka działa w czterech wariantach pętli korekty.



Rysunek 19. *Symulacja U2: ta sama polityka w czterech wariantach pętli korekty*

Tabela 19. *Wyniki symulacji U2 — skumulowany uchyb od celu*

Wariant pętli	Częstotliwość korekty	Opóźnienie pomiaru	Siła korekty	Skumulowany uchyb (pętla wyborcza = 100)
Pętla wyborcza	co 48 miesięcy	24 miesiące	0,6	100
Sprawozdawczość bez domknięcia	co 3 miesiące	12 miesięcy	0,05	79
Nadsterowność	co miesiąc	6 miesięcy	0,25	94 (oscylacje)
Controlling z domknięciem na alokacji	co 3 miesiące	3 miesiące	0,5	**27**

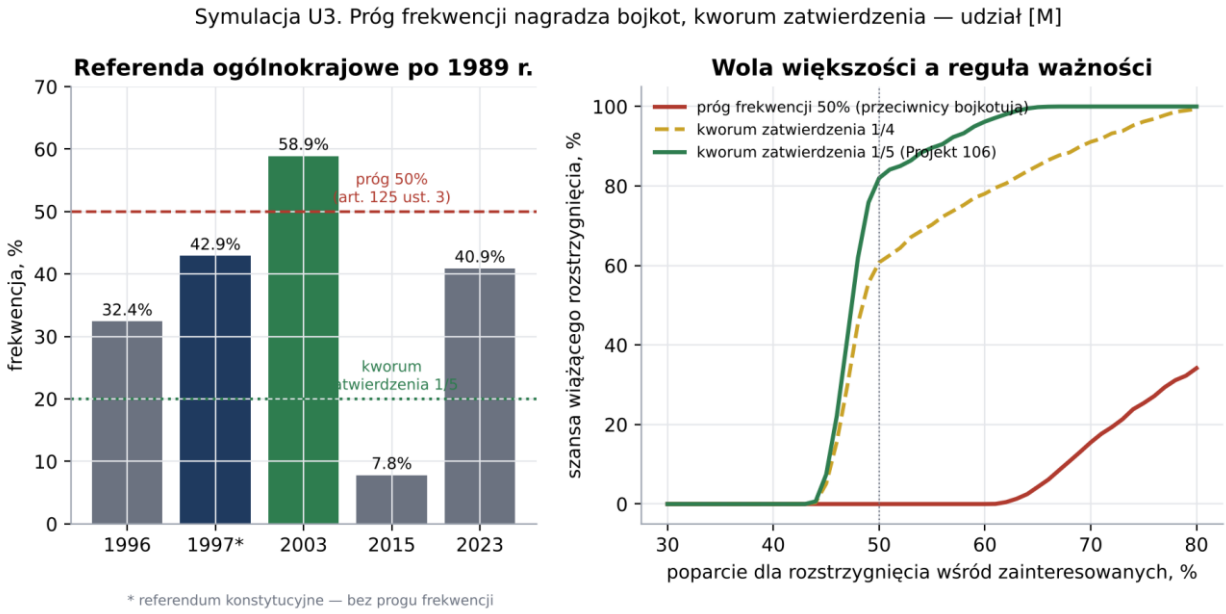
Źródło: model RP-UST, moduł U2 [M].

Wyniki ilustrują trzy prawa cybernetyki Rzeczypospolitej z Kodeksu 501 [K]. **Prawo pętli**: pętla wyborcza koryguje zbyt rzadko i zbyt późno, więc błąd narasta latami. **Domknięcie na alokacji**: częste sprawozdania nie pomagają, jeśli nie zmieniają budżetu ani procedury; wariant „sprawozdawczość bez domknięcia" jest tylko o 21% lepszy od pętli wyborczej. **Prawo czasu**: korekta zbyt szybka w stosunku do opóźnienia pomiaru wywołuje oscylacje, bo polityka „goni" stan sprzed pół roku. Najlepszy jest wariant, który mierzy szybko, koryguje umiarkowanie i rzeczywiście przesuwa zasoby — redukuje skumulowany uchyb do ok. 27% poziomu pętli wyborczej [M].

> **WNIOSEK Z SYMULACJI U2**
>
> Państwo nie potrzebuje więcej raportów, tylko krótszej i domkniętej pętli. Controlling cybernetyczny (209) i zasada pętli zamkniętej (art. 81 ust. 4 Projektu 106) są najskuteczniejszym pojedynczym instrumentem poprawy jakości rządzenia w modelu — pod warunkiem, że pomiar jest szybki i niezależny, a korekta zmienia alokację.

7.4. Symulacja U3: referendum, bojkot i kworum zatwierdzenia

Obecny art. 125 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że wynik referendum ogólnokrajowego jest wiążący, gdy wzięła w nim udział więcej niż połowa uprawnionych [Z]. Z pięciu referendów ogólnokrajowych po 1989 r. próg ten przekroczyło tylko jedno — akcesyjne w 2003 r. (58,9%). Referendum konstytucyjne z 1997 r. (42,9%) nie wymagało progu, a pozostałe (1996 — 32,4%, 2015 — 7,8%, 2023 — 40,9%) nie były wiążące [Z]. Moduł U3 sprawdza, dlaczego tak się dzieje.



Rysunek 20. *Symulacja U3: frekwencja w referendach po 1989 r. i szansa wiążącego rozstrzygnięcia przy trzech regułach ważności*

W modelu przeciwnicy rozstrzygnięcia wybierają strategię, która najskuteczniej je blokuje. Przy progu frekwencji jest nią **bojkot**: zamiast głosować „nie", zostają w domu, a ich absencja zbija frekwencję poniżej 50%. Literatura nazywa to *sabotage of quorum* [K]. Przy kworum zatwierdzenia bojkot traci sens, bo absencja nie jest już głosem przeciw.

Tabela 20. *Szansa wiążącego rozstrzygnięcia w zależności od poparcia i reguły [M]*

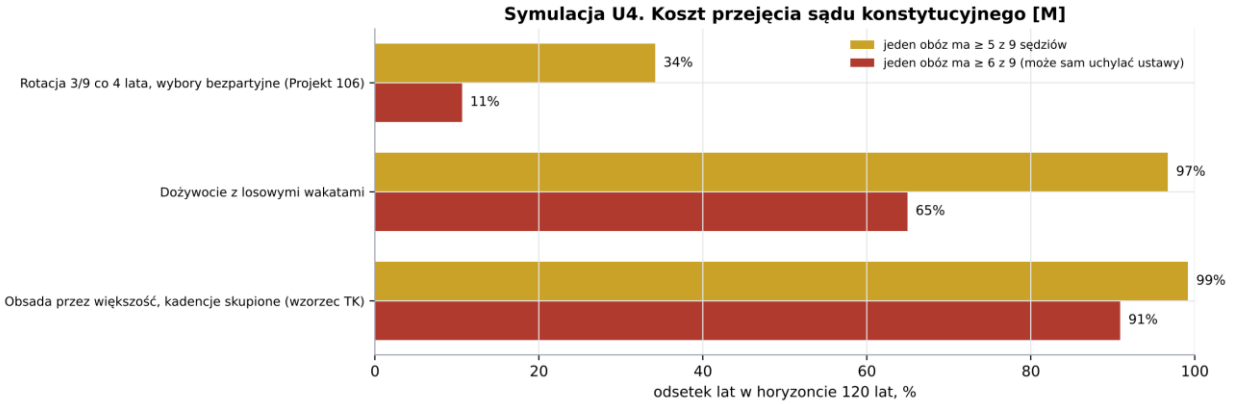
Poparcie wśród zainteresowanych	Próg frekwencji 50% (z bojkotem)	Kworum zatwierdzenia 1/4	Kworum zatwierdzenia 1/5 (Projekt 106)
45%	0%	—	7%
55%	0%	70%	90%
60%	0%	78%	96%
70%	16%	91%	100%

Wynik jest jednoznaczny. Przy progu frekwencji rozstrzygnięcie popierane przez 60% zainteresowanych w modelu **nigdy** nie staje się wiążące, bo zwolennicy sami musieliby stanowić ponad połowę wszystkich uprawnionych. Przy kworum zatwierdzenia 1/5 wiąże w ok. 96% przypadków [M]. Model pokazuje też koszt nowej reguły: przy 45% poparcia rozstrzygnięcie może wygrać w ok. 7% przypadków, gdy jego przeciwnicy są słabiej zmobilizowani. Dlatego kworum zatwierdzenia musi iść w parze z bezpiecznikami z art. 45 Projektu 106: kalendarzem referendalnym, wzmocnioną większością dla rozstrzygnięć trudno odwracalnych i panelem obywatelskim przed głosowaniem.

> **WNIOSEK Z SYMULACJI U3**
>
> Próg frekwencji nie chroni przed decyzją mniejszości — chroni przed decyzją w ogóle, a przy tym nagradza bojkot zamiast debaty. Kworum zatwierdzenia 1/5 przywraca referendum jego funkcję cybernetyczną: najwyższej pętli korekty Narodu. Ceną jest konieczność starannej kontroli pytania (Siedem Bram) i wzmocnionej większości w sprawach trudno odwracalnych.

7.5. Symulacja U4: koszt przejęcia sądu konstytucyjnego

Moduł U4 symuluje 120 lat polityki z dwoma obozami. Władza zmienia się co cztery lata z prawdopodobieństwem 45%. Porównano trzy reguły obsady dziewięcioosobowego sądu konstytucyjnego: (a) obsadę przez bieżącą większość przy kadencjach skupionych w czasie, co odpowiada wzorcowi polskiego TK; (b) dożywocie z losowymi wakatami, co odpowiada wzorcowi Sądu Najwyższego USA; (c) rotację 3/9 co cztery lata w wyborach bezpartyjnych według Projektu 106. W wariancie (c) przyjęto, że wybrany sędzia jest bliski obozowi rządzącemu z prawdopodobieństwem 40%, opozycji — 30%, a niezależny — 30%.



Rysunek 21. *Symulacja U4: odsetek lat, w których jeden obóz kontroluje większość sądu konstytucyjnego*

Tabela 21. *Wyniki symulacji U4 [M]*

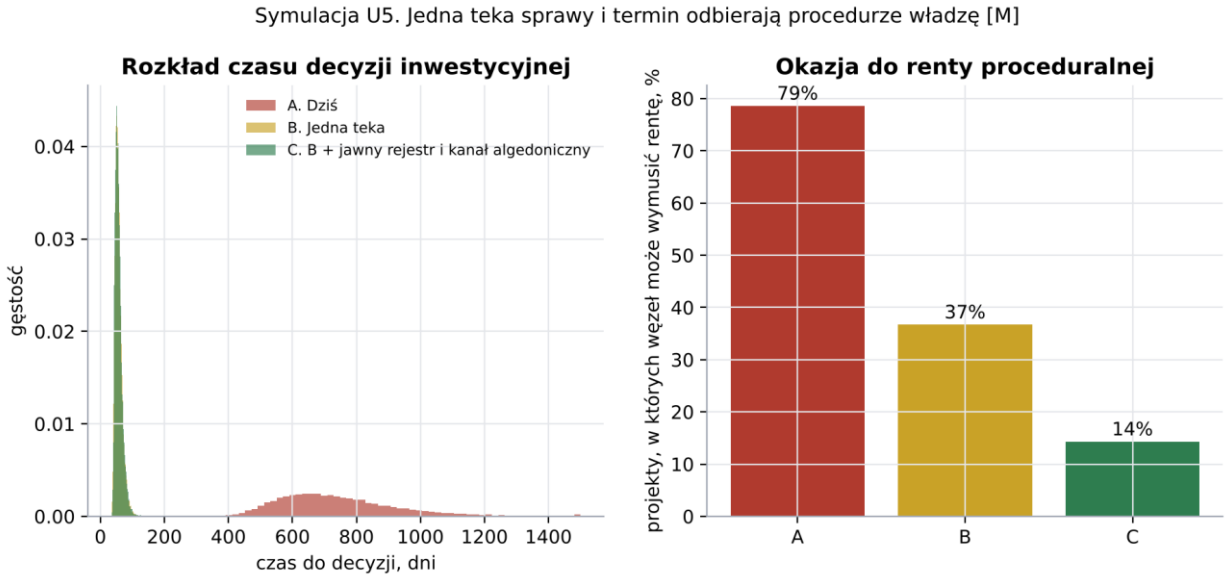
Reguła obsady	Lata z ≥ 6 z 9 sędziów jednego obozu	Lata z ≥ 5 z 9	Mediana lat do pierwszej większości 6/9
Obsada przez większość, kadencje skupione (wzorzec TK)	91%	99%	4
Dożywocie z losowymi wakatami	65%	97%	6
Rotacja 3/9, wybory bezpartyjne (Projekt 106)	**11%**	**34%**	**36**

W modelu obsada przez większość prowadzi do tego, że jeden obóz przez ok. 91% czasu ma większość pozwalającą samodzielnie uchylać ustawy. Rotacja 3/9 z wyborami bezpartyjnymi obniża ten odsetek do ok. 11%, a medianę czasu do pierwszego „przejęcia" wydłuża z 4 do 36 lat [M]. Koszt przejęcia rośnie z dwóch powodów: w jednym cyklu wybiera się tylko trzech sędziów, a wybory bezpartyjne wprowadzają do składu sędziów niezwiązanych z żadnym obozem. Test wrażliwości rozdziela oba efekty. Gdy wybory do SN stają się de facto partyjne i nie ma sędziów niezależnych, odsetek lat z większością 6/9 jednego obozu rośnie z ok. 11% do ok. 50%. Mniej więcej połowę ochrony daje więc sama rotacja, a drugą połowę — bezpartyjność wyborów [M].

> **WNIOSEK Z SYMULACJI U4**
>
> Niezależność sądu konstytucyjnego nie wynika z deklaracji, lecz z arytmetyki kadencji. Rotacja 3/9, jedna 12-letnia kadencja i bezpartyjna karta wyborcza podnoszą koszt przejęcia sądu o rząd wielkości — ale tylko razem. Sama rotacja bez bezpartyjności daje mniej więcej połowę efektu. Dlatego parametry te muszą być zapisane w Konstytucji, a nie w ustawie — inaczej pierwsza większość, która będzie miała interes w ich zmianie, zmieni je zwykłą ustawą.

7.6. Symulacja U5: jedna teka sprawy i władza proceduralna

Moduł U5 symuluje decyzję inwestycyjną (np. pozwolenie na budowę magazynu energii albo zakładu produkcyjnego), która wymaga 12 uzgodnień. Czas pracy każdego węzła ma rozkład logarytmiczno-normalny z medianą 40 dni. Węzeł może też być „rentowny": z prawdopodobieństwem 12% wydłuża swój czas trzykrotnie, dopóki nie dostanie czegoś w zamian — informacji, przysługi albo zmiany projektu. Porównano trzy warianty.



Rysunek 22. *Symulacja U5: rozkład czasu decyzji i okazja do renty proceduralnej w trzech wariantach procedury*

Tabela 22. *Wyniki symulacji U5 [M]*

Wariant	Mediana czasu decyzji	90. percentyl	Projekty, w których węzeł może wymusić rentę
A. Dziś: 12 uzgodnień kolejno, bez terminów	ok. 710 dni	ok. 990 dni	ok. 79%
B. Jedna teka: 12 uzgodnień równolegle, termin 30 dni, milczące załatwienie	ok. 55 dni	ok. 72 dni	ok. 37%
C. Wariant B + jawny rejestr uzgodnień i kanał algedoniczny	ok. 55 dni	ok. 72 dni	ok. 14%

Jedna teka sprawy z właścicielem, równoległymi uzgodnieniami i terminem skraca w modelu medianę decyzji z ok. 710 do ok. 55 dni. Okazja do renty proceduralnej spada w dwóch krokach: termin odbiera węzłom siłę zwłoki (z 79% do 37%), a jawność i kanał algedoniczny zmniejszają skłonność do jej wymuszania (do 14%) [M]. Termin bez jawności połowicznie rozwiązuje problem, a jawność bez terminu nie zmienia czasu decyzji.

> **WNIOSEK Z SYMULACJI U5**
>
> Władza proceduralna polega na możliwości zwłoki bez odpowiedzialności. Odbiera się ją nie zakazem korupcji, lecz architekturą: jednym właścicielem sprawy, równoległymi uzgodnieniami, terminem z milczącym załatwieniem i jawnym rejestrem. To jest dokładnie postulat 207 „Jedna sprawa, jeden właściciel".

7.7. Wnioski z symulacji

Tabela 23. *Pięć symulacji — pięć wniosków ustrojowych*

Moduł	Najważniejszy wynik [M]	Wniosek dla ustroju	Postulat
U1	+25% zdolności przy wzmocnieniu prawomocności wobec +14% przy bezpieczeństwie; strategia najsłabszego ogniwa daje ok. 2,3 razy więcej po 10 latach	Ustrój chroni najsłabsze ogniwo; reforma prawomocności to najtańsza droga do wzrostu Z	201, 206, 209
U2	Controlling z domknięciem: 27% uchybu pętli wyborczej; sama sprawozdawczość: 79%	Pętla zamknięta na alokacji; szybki i niezależny pomiar	209, 203
U3	60% poparcia: 0% wiążących przy progu frekwencji, 96% przy kworum 1/5	Kworum zatwierdzenia zamiast progu frekwencji, z bezpiecznikami z art. 45	201
U4	Kontrola sądu przez jeden obóz: 91% lat (TK) wobec 11% (3/9)	Rotacja 3/9 i wybory bezpartyjne zapisane w Konstytucji	204, 208
U5	Mediana decyzji: 710 → 55 dni; okazja do renty: 79% → 14%	Jedna teka, termin, milczące załatwienie, jawny rejestr	207, 209

Symulacje nie dowodzą, że TechnoRepublika zadziała w Polsce. Pokazują jednak, że każdy z pięciu kluczowych mechanizmów ma przewidywalny, mierzalny i wystarczająco duży efekt, by uzasadnić pilotaż. Rozdział 12 wskazuje, jakie wyniki pilotaży sfalsyfikowałyby te mechanizmy.

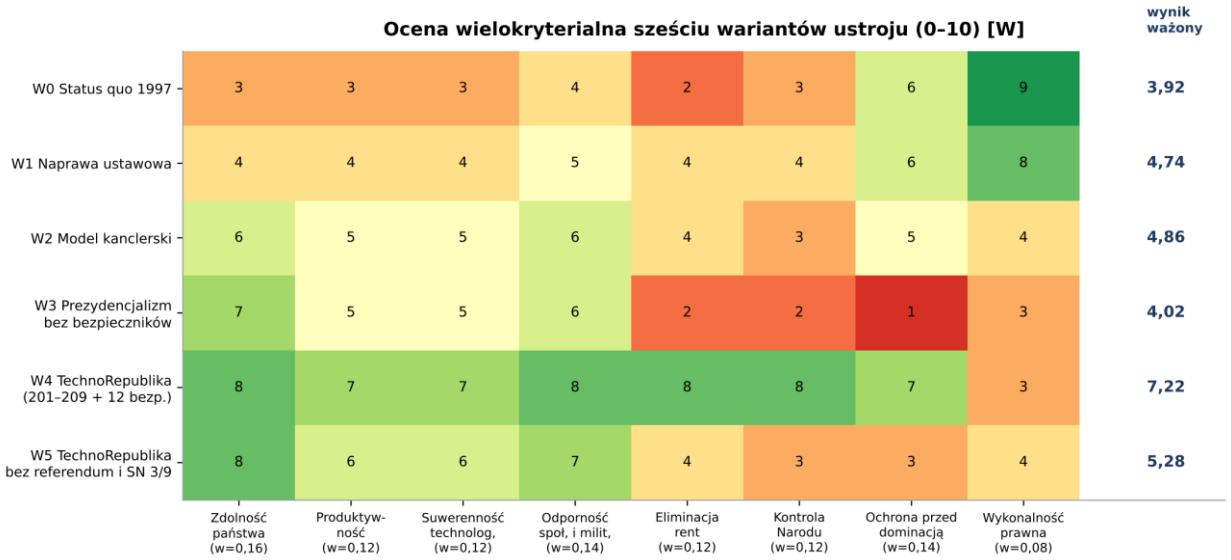
8. Rozważanie główne: paradygmat zmiany ustrojowej opartej na cybernetyce

8.1. Pytanie i metoda

Rozważanie odpowiada na pytanie postawione w zadaniu publikacji: **czy przyjęcie paradygmatu zmiany ustrojowej opartej na cybernetyce realnie zwiększy zdolność państwa, produktywność, suwerenność technologiczną oraz odporność społeczną i militarną — i czy wyeliminuje renty, władzę proceduralną, zasiedziałe struktury administracyjne oraz dysfunkcjonalne kartele i monopole gospodarcze?**

Paradygmat cybernetyczny oznacza tu trzy założenia. Po pierwsze, ustrój ocenia się po zdolności sterowania, a nie po zgodności z ideałem. Po drugie, każda funkcja państwa ma być pętlą zamkniętą: cel, pomiar, korekta, bezpiecznik. Po trzecie, władza jest kontrolowana nie przez dobre intencje, lecz przez architekturę, czyli rozłożone kadencje, niezależne czujniki, kanał algedoniczny i test przeciwnika.

Metoda ma trzy kroki. Najpierw sześć wariantów ustroju oceniono wielokryterialnie w ośmiu kryteriach z jawnymi wagami (rysunek 23). Potem prześledzono pięć kanałów wpływu na cele z pytania (rozdz. 8.2–8.6). Na końcu zbadano ryzyko odwrotne, czyli to, czy nowy ustrój nie stworzy nowych rent (rozdz. 8.7).



Rysunek 23. *Ocena wielokryterialna sześciu wariantów ustroju (0–10, ocena autorska)*

Tabela 24. *Wynik oceny wielokryterialnej [W]*

Wariant	Opis	Wynik ważony (0–10)	Najsłabsze kryterium
W0 Status quo 1997	obecny ustrój bez zmian	3,92	eliminacja rent (2)
W1 Naprawa ustawowa	ustawy o TK/KRS, e-administracja, bez zmiany Konstytucji	4,74	zdolność, suwerenność (4)
W2 Model kanclerski	wzmocniony premier, konstruktywne wotum, słaby prezydent	4,86	kontrola Narodu (3)
W3 Prezydencjalizm bez bezpieczników	silny prezydent bez referendum rozstrzygającego, SN 3/9 i controllingu	4,02	ochrona przed dominacją (1)
W4 TechnoRepublika	201–209 z pakietem nierozdzielności i dwunastoma bezpiecznikami	**7,22**	wykonalność prawna (3)
W5 TechnoRepublika bez referendum i SN 3/9	wariant „sprawności” bez kluczowych bezpieczników	5,28	ochrona przed dominacją (3)

Wynik ma dwie warstwy. Pierwsza jest oczekiwana: TechnoRepublika z bezpiecznikami wygrywa we wszystkich kryteriach poza wykonalnością prawną, bo wymaga zmiany Konstytucji w trybie art. 235. Druga jest ważniejsza: **ten sam model bez referendum i SN 3/9 traci prawie 2 punkty**, a prezydencjalizm bez bezpieczników wypada w ochronie przed dominacją gorzej niż status quo. To jest liczbowa wersja pakietu nierozdzielności. Wagi kryteriów są jawne, więc czytelnik może je zmienić i sprawdzić, czy kolejność wariantów się utrzyma. Test wrażliwości pokazuje, że W4 pozostaje na pierwszym miejscu, dopóki waga kryterium „wykonalność prawna" nie przekroczy ok. 0,35. Dopiero gdy ponad jedną trzecią oceny stanowi łatwość wprowadzenia zmiany, wyprzedza go naprawa ustawowa (W1) [W]. Kto uważa, że ustrój ma być przede wszystkim łatwy do zmiany, a nie dobry w sterowaniu, wybierze W1 — i powinien to powiedzieć wprost.

8.2. Kanał pierwszy: zdolność państwa

Zdolność państwa (*state capacity*) to zdolność do realizowania celów publicznych: zbierania danin, świadczenia usług, egzekwowania prawa i obrony. Paradygmat cybernetyczny zwiększa ją czterema mechanizmami.

1. **Jeden właściciel wyniku.** Zintegrowana egzekutywa usuwa kohabitację i rozmytą odpowiedzialność. W modelu MCDA zdolność państwa rośnie z 3 do 8 punktów, a jej głównym nośnikiem są postulaty 202, 207 i 209 (rysunek 25).
2. **Krótsza pętla korekty.** Controlling z domknięciem na alokacji redukuje skumulowany błąd polityki do ok. 27% poziomu pętli wyborczej (symulacja U2) [M].
3. **Antycypacja (S4).** Centrum Sterowania z foresightem i Sieciowym Bliźniakiem ma zapobiegać sytuacjom, w których prognoza państwa unieważnia się w rok (rozdz. 6.9).
4. **Prawo, które da się wykonać.** Zasada wykonawcy przed ustawą i zakaz nakładania zadań bez środków (art. 63 ust. 4 Projektu 106) likwidują „prawo deklaratywne", które zwiększa liczbę przepisów, ale nie zdolność państwa.

Literatura o zdolności antycypacyjnej państwa ostrzega, że niski poziom zdolności administracyjnej blokuje praktyki antycypacyjne rządu (przypadek Chile) [K]. Oznacza to, że kolejność ma znaczenie: najpierw jedna teka sprawy i controlling, potem foresight.

8.3. Kanał drugi: produktywność i konkurencyjna gospodarka

Ustrój wpływa na produktywność głównie przez **koszt transakcyjny kontaktu z państwem**: czas uzyskania decyzji, przewidywalność prawa i kontestowalność rynków publicznych. Symulacja U5 pokazuje, że jedna teka sprawy z terminem skraca medianę decyzji inwestycyjnej z ok. 710 do ok. 55 dni [M]. Każdy miesiąc zwłoki to koszt kapitału, utracone okno rynkowe i ryzyko, że inwestycja trafi do innego kraju.

Drugi mechanizm to **stabilność i jakość prawa**. Bilans obciążeń (art. 38 ust. 3 Projektu 106), przegląd skutków po trzech latach i klauzula wygaśnięcia odwracają logikę „prawo tylko przybywa". Prawo czytelne maszynowo pozwala przedsiębiorcy — i jego agentowi AI — automatycznie sprawdzać, co się zmieniło. Trzeci mechanizm to **kontestowalność**: jawny graf zamówień, Indeks Przechwycenia Państwa i agenci zwiadu ofert z publikacji 510 obniżają udział przetargów z jedną ofertą, który dziś powyżej progów unijnych sięga ok. połowy postępowań [S]. Czwarty to **merytokracja**: konkurs MIS i koniec łupów politycznych w spółkach Skarbu Państwa zmieniają kryterium awansu z lojalności na wynik.

8.4. Kanał trzeci: suwerenność technologiczna

Suwerenność technologiczna to w Projekcie 106 zdolność państwa do sterowania krytycznymi technologiami, oprogramowaniem, obliczeniami, danymi i infrastrukturą: wyboru i zmiany dostawcy, audytu, migracji w

określonym czasie i koszcie oraz działania w trybie odciętym (art. 17 ust. 1) [Z]. Literatura z korpusu UT opisuje to pojęcie jako wciąż wyłaniające się i sporne [K]. Ustrój nadaje mu treść operacyjną.

Paradygmat cybernetyczny zwiększa suwerenność technologiczną trzema drogami. **Własność kategorii, rejestrów i modeli decyzyjnych** oznacza, że państwo, a nie dostawca, jest właścicielem danych, ontologii i logiki decyzji. **Plan wyjścia od dostawcy** z mierzonym kosztem i czasem migracji oraz **droga alternatywna** dla każdej funkcji krytycznej (art. 8 ust. 5) zamieniają suwerenność z deklaracji w parametr. **Raport o Suwerenności Rzeczypospolitej**, przedstawiany corocznie przez Prezydenta Senatowi i Narodowi (art. 8 ust. 4), wprowadza suwerenność do pętli controllingu [Z]. Mapa suwerenności (505) dostarcza do tego metodyki IMS-RP [K].

8.5. Kanał czwarty: odporność społeczna i militarna

Odporność w języku cybernetyki to zdolność układu do utrzymania funkcji pod wpływem zakłóceń i do odzyskania ich po awarii. Projekt 106 nazywa to zasadą odporności ustrojowej: ustrój projektuje się tak, aby pod wpływem kryzysów, zakłóceń i błędów uczył się, wzmacniał i odzyskiwał zdolność działania (art. 6 ust. 1) [Z].

Odporność militarna rośnie dzięki jedności dowodzenia (jedna egzekutywa, jasna sukcesja), stanom pracy państwa poniżej progu stanu nadzwyczajnego, planowi obrony i odbudowy państwa z Kodeksu 501 oraz Radzie Bezpieczeństwa Narodowego z Radą Oceny Strategicznej (art. 95) [Z/K]. **Odporność społeczna** rośnie z innego powodu: społeczeństwo, które ma realne kanały wpływu — referendum, sejmik, pulpit — jest mniej podatne na dezinformację i radykalizację, bo frustracja ma ujście instytucjonalne. Powinności obywatelskie (206) i równość ciężarów obronnych (czynnik R w P = J × R × N) budują poczucie wspólnoty losu, bez którego państwo frontowe nie przetrwa długiego kryzysu.

Symulacja U1 ma tu znaczenie praktyczne. Inwestycja w samą odporność militarną, bez prawomocności, w dłuższym horyzoncie nie zwiększa zdolności państwa [M]. Armia jest tak silna, jak wola społeczeństwa, które ją utrzymuje.

8.6. Kanał piąty: eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziałych, karteli i monopoli

Ten kanał jest najważniejszy dla TechnoSanacji, bo sanacja oznacza właśnie usunięcie rent z organizmu państwa. Rysunek 24 pokazuje, który mechanizm ustrojowy odbiera którą rentę.



Rysunek 24. *Mechanizmy ustrojowe (zielone) i renty, które eliminują (czerwone)*

Tabela 25. *Pięć celów sanacji i mechanizmy ustrojowe*

Cel sanacji	Jak dziś działa	Mechanizm TechnoRepubliki	Dowód / miernik
Renty (nominacyjna, zamówieniowa, regulacyjna, informacyjna)	kontrola nominacji jako waluta lojalności; asymetria danych; regulator zależny od regulowanych	konkurs MIS i zatwierdzenia Senatu; jawny graf zamówień; czujniki niezależne od mierzonego; rejestr lobbingu (art. 55 ust. 3)	Indeks Przechwycenia Państwa; udział zamówień z jedną ofertą
Władza proceduralna	każdy węzeł może zablokować sprawę bez odpowiedzialności	jedna teka sprawy, właściciel, termin, milczące załatwienie, równoległe uzgodnienia	mediana czasu decyzji; U5: 710 → 55 dni [M]
Struktury zasiedziałe	instytucje, programy i przywileje bez terminu przeglądu; stanowiska bez rotacji	klauzula wygaśnięcia (art. 38 ust. 6), Rekord Zamknięcia, jednokadencyjność, rotacja na stanowiskach strategicznych	liczba programów wygaszonych; rejestr rotacji
Kartele (polityczne i gospodarcze)	duopol polityczny jako „kartel zgody" na podział łupów; zmowa w przetargach	rozłożone kadencje, JOW w Senacie, jednokadencyjność; jawne dane zamówień; nadzór wyniku rynków algorytmicznych (510)	koncentracja zwycięzców; wskaźnik Δ marż
Monopole (platformowe, technologiczne, sieciowe)	lock-in dostawców IT administracji; brak interoperacyjności	plan wyjścia od dostawcy, otwarte standardy, przenoszalność danych i mandatów (art. 86 Projektu 106), państwo jako audytor reguł	koszt i czas wyjścia od dostawcy

Mechanizm eliminacji rent jest w gruncie rzeczy jeden: **renta istnieje tam, gdzie ktoś kontroluje przejście, a nie odpowiada za wynik**. Ustrój, który każdej funkcji przypisuje właściciela odpowiadającego za wynik (W), mierzy

wynik niezależnie (M) i zabezpiecza się przed przejęciem (B), zostawia rentom niewiele miejsca. Formuła F = W × M × B jest więc także formułą antyrentową.

8.7. Ryzyko odwrotne: czy TechnoRepublika nie stworzy nowych rent?

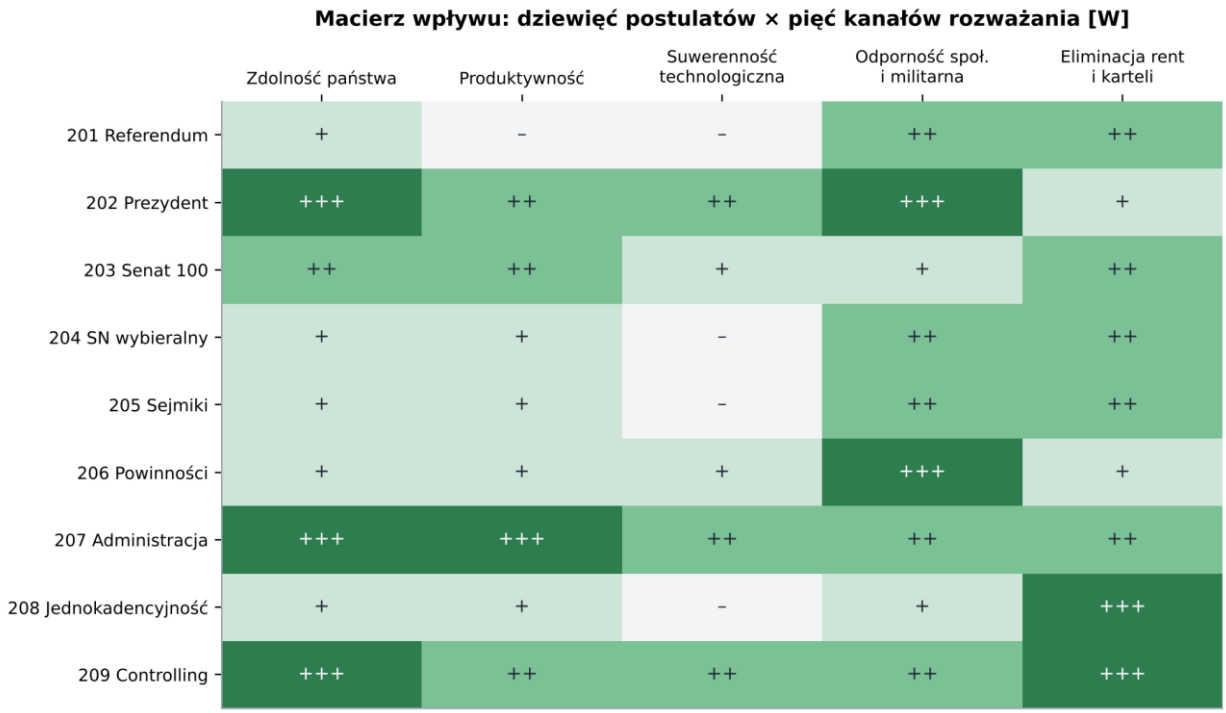
Uczciwe rozważanie musi zadać pytanie odwrotne. Nowy ustrój może stworzyć **pięć nowych rent**, a każda z nich wymaga własnego bezpiecznika.

Tabela 26. *Nowe renty i ich bezpieczniki*

Nowa renta	Mechanizm powstania	Bezpiecznik
Renta prezydencka	silna egzekutywa przechwytuje Centrum Sterowania i agencje	pakiet nierozdzielności; zatwierdzenia Senatu; jedna kadencja; odpowiedzialność przed SN; referendum odwołujące
Renta technokratyczna	eksperci i analitycy przejmują kierunek, zasłaniając się danymi („rządy technokratyczne oderwane od wartości demokratycznych” [K])	merytokracja cybernetyczna: analiza oddzielona od decyzji; kierunek nadaje wyłącznie władza z mandatem
Renta algorytmiczna	dostawcy modeli AI i platform stają się nowymi pośrednikami państwa	rejestr algorytmów, plan wyjścia, otwarte standardy, zakaz władzy algorytmicznej (art. 82)
Renta wskaźnikowa	organy „grają” wskaźnikami (Goodhart), a pulpity stają się nową propagandą	satysfakcjonowanie; dane niezależne od mierzonego; audyt bez zapowiedzi (S3*); rotacja mierników
Renta referendalna	zorganizowane grupy wykorzystują niskie kworum do przeforsowania rozstrzygnięć	Siedem Bram; kontrola SN; kalendarz referendalny; wzmocniona większość dla spraw trudno odwracalnych; panel CIR

Wniosek z tabeli 26 jest taki, że TechnoRepublika nie jest wolna od rent, ale przenosi je z poziomu nieprzejrzystych sieci (nominacje, procedury) na poziom jawnych reguł, które da się kontrolować publicznie. To jest zmiana jakościowa: rentę w sieci trudno zobaczyć, a rentę w regule można zmierzyć i zaskarżyć.

8.8. Macierz wpływu



Rysunek 25. *Macierz wpływu: dziewięć postulatów × pięć kanałów rozważania (ocena autorska)*

Rysunek 25 pokazuje, że żaden postulat nie działa we wszystkich kanałach naraz, ale wszystkie razem pokrywają każdy kanał co najmniej jednym silnym wpływem (+++). Najszerszy wpływ mają **207 Administracja** i **209 Controlling** — są to instrumenty, które można zacząć wdrażać w obecnym prawie. Najsilniej na eliminację rent działają **208 Jednokadencyjność** i **209 Controlling**. Suwerenność technologiczna ma najsłabsze pokrycie (brak +++). To sygnał, że ustrój musi współpracować z Mapą suwerenności (505) i strategią AI dla bezpieczeństwa (406), a nie zastępować ich.

8.9. Wnioski z rozważania

ODPOWIEDŹ NA PYTANIE ROZWAŻANIA

Tak — pod trzema warunkami. Przyjęcie cybernetycznego paradygmatu zmiany ustrojowej realnie zwiększa zdolność państwa (jeden właściciel, krótsza pętla korekty), produktywność (jedna teka, stabilne prawo, kontestowalne rynki), suwerenność technologiczną (własność rejestrów i modeli, plan wyjścia, tryb odcięty) oraz odporność społeczną i militarną (jedność dowodzenia, stany pracy, kanały wpływu obywateli). Odbiera też rentę władzy proceduralnej, strukturom zasiedziałym, kartelom i monopolom, bo renta istnieje tam, gdzie ktoś kontroluje przejście, a nie odpowiada za wynik.

Warunek pierwszy: pakiet nierozdzielności — zintegrowana egzekutywa wyłącznie z referendum rozstrzygającym, SN 3/9, Senatem jako Radą Nadzorczą i controllingiem. **Warunek drugi:** zasada sekwencji — bezpieczniki wchodzą w życie przed kompetencjami, które ograniczają. **Warunek trzeci:** pomiar i falsyfikacja — każdy mechanizm przechodzi pilotaż i jest skalowany tylko wtedy, gdy jednocześnie poprawia wynik, chroni prawa, ogranicza ryzyko, zachowuje interoperacyjność i ma plan wyłączenia.

9. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych

Wnioski publikacji opierają się na sześciu niezależnych drogach dowodowych. Wniosek, który ma oparcie w czterech lub więcej drogach, traktujemy jako mocny; w dwóch lub trzech — jako hipotezę do pilotażu; w jednej — jako postulat do dalszych badań.

9.1. Uzasadnienie cybernetyczne

Cybernetyka dostarcza czterech twierdzeń, które przekładają się wprost na wymagania ustrojowe [T]. **Prawo pętli** (Wiener): regulacja wymaga celu, pomiaru, korekty i bezpiecznika; bez nich jest sterowaniem w pętli otwartej. Z tego wynika formuła F = W × M × B i zasada pętli zamkniętej. **Prawo wymaganej różnorodności** (Ashby): tylko różnorodność może pochłonąć różnorodność. Z tego wynika pięć pętli kontroli Narodu o różnym czasie reakcji zamiast jednej (wyborów) i redundancja użyteczna w Senacie zamiast drugiej izby. **Twierdzenie o dobrym regulatorze** (Conant i Ashby): każdy dobry regulator systemu musi być modelem tego systemu. Stąd Sieciowy Bliźniak, graf legislacyjny i statystyka niezależna od mierzonego. **Cybernetyka drugiego rzędu** (von Foerster): obserwator jest częścią systemu, więc ten, kto steruje, sam musi być kontrolowany. Stąd test przeciwnika, kontrola regulatora i kanał algedoniczny.

Polska szkoła cybernetyki (Mazur, Kossecki) dodaje teorię układu samodzielnego: układ, który traci homeostat, traci zdolność obrony własnej tożsamości. Przypisanie postulatów 201–209 do organów receptora, korelatora, efektora i homeostatu (rysunek 4) jest więc nie metaforą, lecz testem kompletności: każdy organ musi mieć swoją instytucję, a żadna instytucja nie może pełnić funkcji efektora i homeostatu jednocześnie.

9.2. Uzasadnienie systemowe

Teoria systemów dostarcza dwóch argumentów. Pierwszy to **zasada iloczynu**: w systemach, w których czynniki są komplementarne, wynik zależy od najsłabszego ogniwa (prawo minimum Liebiga, teoria ograniczeń Goldratta) [T]. Symulacja U1 pokazuje to dla formuły Z = B × K × S × P [M]. Drugi to **model systemu żywotnego Beera**: każda organizacja zdolna do przetrwania potrzebuje funkcji S1–S5 i kanału algedonicznego [T]. Diagnoza 501 wskazuje, że w Polsce najsłabsze są S4 (antycypacja) i S2 (koordynacja) [K]. TechnoRepublika uzupełnia je Centrum Sterowania (S4) i jedną teką sprawy z once-only (S2).

Teoria systemów wyjaśnia też, dlaczego reformy punktowe zawodzą. W systemie o silnych sprzężeniach zwrotnych zmiana jednego elementu wywołuje kompensację innych: usunięcie jednej renty wzmacnia pozostałe, a przyspieszenie jednej procedury przenosi blokadę gdzie indziej. Skuteczna zmiana musi dotyczyć reguł całego systemu, a nie jednego elementu.

9.3. Uzasadnienie sieciowe

Nauka o sieciach pokazuje, że władza w sieci nie zależy od formalnego stanowiska, lecz od pozycji: **pośredniczości** (kontrola przejścia między węzłami), **centralności** i **efektów sieciowych** [T]. Sieć rent (rysunek 9) ma wysoką pośredniczość przy niskiej wartości dodanej: węzły zarabiają na kontroli przejścia. Ustrój TechnoRepubliki działa na topologię tej sieci w trzech miejscach. **Skraca ścieżki**: jedna teka i równoległe uzgodnienia usuwają węzły pośredniczące. **Dodaje krawędzie omijające**: kanał algedoniczny i referendum pozwalają sygnałowi ominąć hierarchię. **Rozbija skupiska**: rozłożone kadencje i jednokadencyjność nie pozwalają jednemu skupisku obsadzić wszystkich węzłów kontrolnych naraz.

Literatura korpusu dostarcza przykładu z drugiej strony. Typologia kontroli parlamentarnej odróżnia „patrole policyjne" (stały nadzór) od „alarmów pożarowych" (reakcja na sygnał) [K]. Kanał algedoniczny Senatu jest w tej typologii alarmem pożarowym — sieciowo tańszym i szybszym niż stały nadzór nad wszystkim.

9.4. Uzasadnienie technologiczne

Technologia zmienia rachunek kosztów ustroju. **Kontrola tanieje**: AI potrafi czytać akta, porównywać przepisy, wykrywać kolizje i anomalie w zamówieniach za ułamek dawnego kosztu, więc gęstsze pętle kontroli stają się ekonomicznie możliwe. **Interoperacyjność działa**: badania korpusu pokazują, że interoperacyjność zwiększa użycie e-usług publicznych [K], a rozporządzenie SDG 2018/1724 daje techniczną podstawę once-only w całej UE [Z]. **Ryzyko epistemiczne rośnie**: halucynacje w 58–88% odpowiedzi prawnych [K] i prawo Goodharta w uczeniu maszynowym [K] wymagają barier, których dawne państwo nie potrzebowało.

Uzasadnienie technologiczne ma więc dwie strony. Technologia **umożliwia** ustrój pętli zamkniętej, który pół wieku temu byłby zbyt kosztowny — Cybersyn Beera w Chile w latach 1971–1973 działał na teleksach. Technologia **wymusza** ustrój z twardymi barierami, bo bez nich państwo stanie się zakładnikiem własnych narzędzi.

9.5. Uzasadnienie ustrojowe

Uzasadnienie ustrojowe odwołuje się do doświadczeń konstytucjonalizmu porównawczego. **Kadencyjność chroni niezależność sądów**: porównawcze modele kadencji sędziowskich traktują ją jako filar niezależności, a kilka państw uczyniło liczbę i długość kadencji nienaruszalnymi konstytucyjnie [K]. **Jednoizbowość jest trendem europejskim** i działa w Finlandii [K]. **Demokracja bezpośrednia może być deliberacyjna**: duża próba testów paneli deliberacyjnych pokazuje je jako źródło wiedzy dla głosujących, a fińska inicjatywa obywatelska — jako narzędzie inkluzywnego ustalania agendy [K]. **Prefekt jako zawodowy wykonawca standardów centralnych sprawdza się**, gdy nie jest stanowiskiem łupów politycznych [K].

Polskie doświadczenie dodaje lekcję negatywną. Spór o Trybunał Konstytucyjny pokazał, że organ kontroli wybierany przez większość parlamentarną, bez rozłożonych kadencji, jest bezbronny wobec tej większości [K]. Drugą lekcją jest martwe referendum: z pięciu referendów po 1989 r. tylko jedno osiągnęło próg ważności z powodu frekwencji [Z].

9.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze

Ekonomia instytucjonalna (North, Acemoglu i Robinson) dowodzi, że długookresowy rozwój zależy od instytucji inkluzywnych — takich, które rozpraszają szanse i chronią przed przechwyceniem przez elity [T]. Ekonomia wyboru publicznego (Buchanan, Tullock, Olson) wyjaśnia, dlaczego zorganizowane grupy interesu przechwytują regulacje i dlaczego renty mają tendencję do kumulacji [T]. TechnoRepublika odpowiada na obie diagnozy: rozprasza szanse przez merytokrację, kontestowalne rynki i jawny rachunek, a utrudnia przechwycenie przez jednokadencyjność, rozłożone kadencje i czujniki niezależne od mierzonego.

Polskie dane wzmacniają ten argument. Gospodarka, która osiągnęła 81% średniej UE w PKB per capita [S], ale ma 8,4% firm używających AI [Z], połowę zamówień powyżej progów z jedną ofertą [S] i deficyt ok. 7% PKB [S], wyczerpuje model wzrostu oparty na nadrabianiu dystansu. Następny etap wymaga państwa, które usuwa bariery szybciej, niż je tworzy.

9.7. Test sześciu uzasadnień

Tabela 27. *Test sześciu uzasadnień dla dwunastu kluczowych wniosków*

Wniosek	Cyb.	Syst.	Siec.	Techn.	Ustr.	Społ.-gosp.	Siła
F = W × M × B jako test każdej funkcji	●	●	●	○	●	●	mocny
Z jako iloczyn; ochrona najsłabszego ogniwa	●	●	○	○	○	●	mocny (z U1)
Pakiet nierozdzielności egzekutywy	●	●	●	○	●	○	mocny
Zasada sekwencji bezpieczników	●	○	●	○	●	○	hipoteza silna
Kworum zatwierdzenia zamiast progu frekwencji	●	○	○	○	●	●	mocny (z U3)
Rotacja 3/9 i wybory bezpartyjne do SN	●	○	●	○	●	○	mocny (z U4)
Jednoizbowy Senat z redundancją użyteczną	●	○	○	●	●	○	hipoteza
Jedna teka sprawy i once-only	●	●	●	●	●	●	mocny (z U5)
Jednokadencyjność + 6S	●	○	●	○	●	●	mocny
Controlling z domknięciem na alokacji	●	●	○	●	●	●	mocny (z U2)
Sejmiki z losowanym rdzeniem bez egzekutywy	●	○	●	○	○	○	hipoteza do pilotażu
Zakaz scoringu obywateli szerszy niż AI Act	●	○	○	●	●	●	mocny

● — wniosek ma oparcie w danej drodze dowodowej; ○ — brak bezpośredniego oparcia. Ocena autora [W].

Dwa wnioski mają status hipotezy: jednoizbowy Senat (korpus dokumentuje trend, ale brak ewaluacji przejścia z dwuizbowości w dużym państwie) i sejmiki bez egzekutywy (wymagają zmiany zasady decentralizacji). Dla obu publikacja rekomenduje pilotaże i zgromadzenie obywatelskie przed rozstrzygnięciem konstytucyjnym (rozdz. 11, 12).

10. Nowe standardy myślenia o ustroju w erze AI

10.1. Dziesięć przesunięć „od → do”

Tabela 28. *Dziesięć przesunięć w myśleniu o ustroju*

#	Od	Do
1	Ustrój jako podział władzy	Ustrój jako układ sterowania: kto widzi, decyduje, wykonuje, mierzy i koryguje
2	Rozproszenie władzy jako gwarancja wolności	Jeden właściciel funkcji + rozłożone w czasie bezpieczniki jako gwarancja wolności i sprawności
3	Wybory jako jedyna pętla korekty	Pięć pętli kontroli Narodu: od lat (wybory) do dni (jawny pulpit)
4	Ustawa jako cel	Ustawa jako pętla: cel, miernik, reguła korekty, termin przeglądu, klauzula wygaśnięcia
5	Sprawozdanie jako kontrola	Domknięcie na alokacji: kontrola, która zmienia budżet, procedurę lub właściciela
6	Bezpieczniki projektowane „dla nas”	Test przeciwnika: bezpieczniki działają także przeciw reformatorom
7	AI jako narzędzie cyfryzacji urzędów	AI w dolnych warstwach stosu; człowiek z mandatem podpisuje; zakaz władzy algorytmicznej
8	Kariera polityczna jako zawód na całe życie	Jedna kadencja, kontrakt wyniku, audyt i karencja; krążenie elit
9	Suwerenność jako deklaracja	Suwerenność jako zdolność sterowania: plan wyjścia, droga alternatywna, tryb odcięty, coroczny raport
10	Obywatel jako petent i wyborca	Obywatel jako współwłaściciel: zgłasza sprawę raz, widzi wynik, może skorygować władzę

10.2. Dwanaście standardów

Tabela 29. *Dwanaście standardów myślenia o ustroju w erze AI*

Nr	Standard	Test praktyczny
ST-1	**Standard właściciela.** Każda funkcja państwa ma jednego imiennie wskazanego właściciela.	Czy obywatel wie, kto odpowiada za jego sprawę?
ST-2	**Standard miary.** Każda ustawa i program mają Kartę Pętli z jawnym miernikiem.	Czy istnieje miernik niezależny od wykonawcy?
ST-3	**Standard bezpiecznika.** Każda kompetencja ma drogę kontroli lub zaskarżenia.	Co się stanie, gdy właściciel nadużyje władzy?
ST-4	**Standard iloczynu.** Polityka chroni najsłabszy czynnik zdolności państwa.	Który z czynników B, K, S, P jest dziś najsłabszy?
ST-5	**Standard pętli zamkniętej.** Wynik pomiaru zmienia alokację, procedurę lub właściciela.	Kiedy ostatnio wynik ewaluacji zmienił budżet?
ST-6	**Standard czasu.** Czas od sygnału do skutku jest krótszy niż czas zmiany otoczenia.	Ile trwa droga od wykrycia problemu do korekty?
ST-7	**Standard przeciwnika.** Każdy mechanizm przechodzi test przejęcia przez rywala.	Czy jedna większość może obsadzić ten organ w jednej kadencji?
ST-8	**Standard sekwencji.** Bezpieczniki przed sprawczością.	Czy ograniczenie wchodzi w życie przed kompetencją?
ST-9	**Standard człowieka.** Decyzje o sile, ciężarach i prawach podpisuje człowiek z mandatem.	Kto podpisał decyzję i czy mógł odstąpić od rekomendacji AI bez kary?

Nr	Standard	Test praktyczny
ST-10	**Standard źródła.** Każde twierdzenie w procesie publicznym ma weryfikowalne źródło (Source-to-Claim).	Czy da się kliknąć i sprawdzić źródło?
ST-11	**Standard godności.** Państwo mierzy instytucje, programy i rynki — nigdy obywateli.	Czy powstaje agregat niepowiązanych zachowań osoby?
ST-12	**Standard rotacji.** Ludzie rotują, państwo pamięta.	Czy po zmianie osoby pamięć instytucjonalna pozostaje w rejestrach?

10.3. Co zmienia się dla uczestników życia publicznego

Tabela 30. *Zmiana ról w TechnoRepublice*

Uczestnik	Dziś	W TechnoRepublice
Obywatel	składa dokumenty wielokrotnie; nie wie, kto odpowiada; koryguje władzę raz na 4 lata	zgłasza sprawę raz; zna właściciela i termin; ma 5 pętli kontroli
Poseł / senator	członek klubu w izbie 460 lub 100; często kariera wielokadencyjna	jeden z 100 senatorów z JOW; jedna kadencja; kontroler egzekutywy z prawami mniejszości
Prezydent	mandat silny, kompetencje słabe; kohabitacja	pełna odpowiedzialność wykonawcza; jedna kadencja; Raport o Suwerenności; odpowiedzialność przed SN
Sędzia SN	spór o status; obsada przez większość	jedna 12-letnia kadencja z wyboru; rotacja 3/9; zakaz instruowania co do treści wyroków
Urzędnik	kariera zależna od zmiany władzy; rozliczany z pism	kariera zależna od kompetencji (MIS); rozliczany z wyniku sprawy (TD-ABC, KPI)
Wojewoda	przedstawiciel rządu w regionie	zawodowy wykonawca standardów centralnych i celów sejmiku, pod rygorem sądu
Samorząd regionalny	marszałek i zarząd z własnym urzędem	sejmik z losowanym rdzeniem: deliberacja i cele bez własnej biurokracji
Przedsiębiorca	12 uzgodnień bez terminu; prawo zmienne	jeden właściciel sprawy, termin, milczące załatwienie; prawo z przeglądem i wygaśnięciem
Dostawca technologii	lock-in jako model biznesowy	otwarte standardy, plan wyjścia, rejestr algorytmów

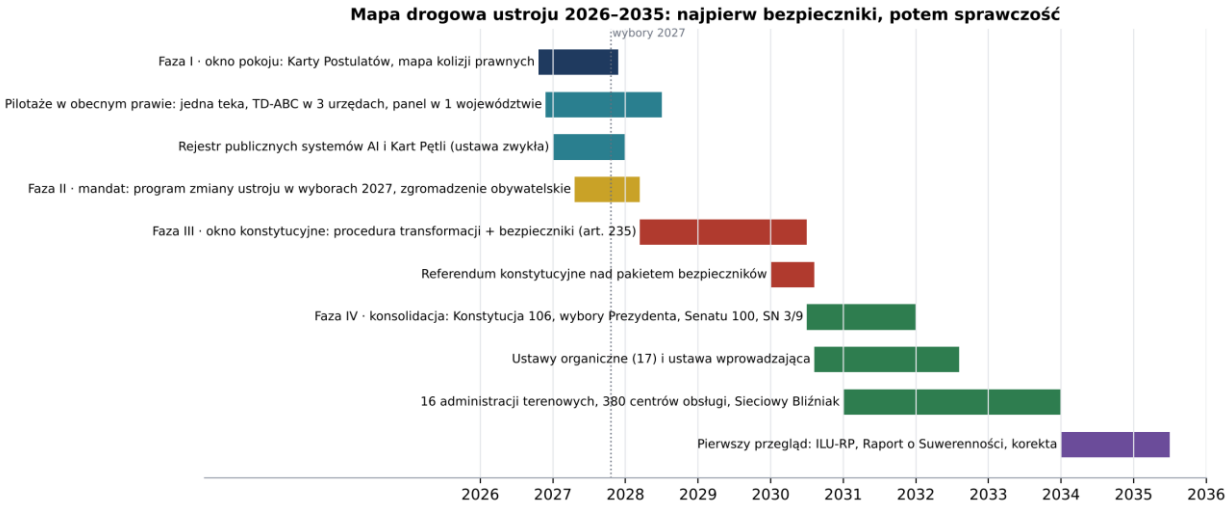
10.4. Dekalog obywatela TechnoRepubliki

1. Sprawę zgłaszasz raz — resztę danych państwo ma i wymienia samo.
2. Każda twoja sprawa ma imiennego właściciela i termin.
3. Decyzję w twojej sprawie podpisuje człowiek, nie maszyna; masz prawo do wyjaśnienia i odwołania.
4. Państwo nie prowadzi twojego rankingu, profilu ani punktacji zachowań.
5. Widzisz na jawnym pulpicie, czy państwo osiąga to, co obiecało, i ile to kosztuje.
6. Z 99 999 współobywatelami możesz złożyć projekt ustawy, a z 499 999 — wywołać referendum.
7. Wynik referendum wiąże, jeśli poprze go co piąty uprawniony; nikt nie zbojkotuje twojego głosu.
8. Co cztery lata wybierasz trzech sędziów Sądu Najwyższego — bez partyjnych szyldów.
9. Ponosisz ciężary publiczne na równi z innymi i znasz ich rachunek.
10. Możesz zostać wylosowany do sejmiku swojego regionu — to zaszczyt i powinność.

11. Ścieżka wdrożenia i panel mierników

11.1. Cztery fazy zgodne ze Strategią 105

Wdrożenie ustroju TechnoRepubliki opiera się na Procedurze Transformacji Konstytucyjnej z Strategii 105 i na zasadzie sekwencji z rozdz. 5.2. Rysunek 26 pokazuje mapę drogową.



Rysunek 26. *Mapa drogowa ustroju 2026–2035: najpierw bezpieczniki, potem sprawczość*

Tabela 31. *Fazy wdrożenia*

Faza	Lata	Działania	Kotwica prawna	Bramka przejścia
I. Okno pokoju	2026–2027	Karty Postulatów 201–209; mapa kolizji prawnych; pilotaże end-to-end w obecnym prawie: jedna teka w 3 powiatach, TD-ABC w 2–3 urzędach, panel losowany w 1 województwie; rejestr publicznych systemów AI	ustawy obowiązujące: o informatyzacji, o doręczeniach elektronicznych, o mObywatelu, o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, o finansach publicznych (układ zadaniowy)	publiczny raport z pilotaży: wynik, koszt, ryzyka, alternatywy
II. Mandat wyborczy	2027	program zmiany ustroju przed wyborami; zgromadzenie obywatelskie o procedurze transformacji	Kodeks wyborczy; ustawa o referendum ogólnokrajowym	mandat wyborczy i rekomendacja zgromadzenia
III. Okno konstytucyjne	2028–2030	pierwsza zmiana Konstytucji: procedura transformacji, bezpieczniki przeciw większości (kworum zatwierdzenia, rotacja organów kontroli, prawa mniejszości), referendum	art. 235 (zmiana Konstytucji), art. 125 (referendum)	przyjęcie pakietu bezpieczników w referendum
IV. Konsolidacja	2030–2035	Konstytucja 106: wybory Prezydenta, Senatu 100 i SN 3/9; 17 ustaw organicznych; 16 administracji terenowych i 380 centrów; Sieciowy Bliźniak; pierwszy przegląd ILU-RP	nowa Konstytucja, ustawa wprowadzająca (art. 111–112 Projektu 106)	ILU-RP i Raport o Suwerenności; korekta

Kryterium skalowania. Rozwiązanie idzie dalej tylko wtedy, gdy jednocześnie poprawia wynik, chroni prawa, ogranicza ryzyko, zachowuje interoperacyjność i ma plan wyłączenia [K]. **Dual-key (Generacja Z + seniorzy):** młody lider prototypuje, mentor testuje skutki, a rozbieżność się dokumentuje, nie ukrywa [K].

11.2. Program działań U1–U12

Tabela 32. *Program działań ustrojowych U1–U12*

Nr	Działanie	Faza	Właściciel	Miernik	Postulat
U1	Pilotaż jednej teki sprawy (opieka po wypisie, inwestycja, przedsiębiorca) w 3 powiatach	I	KPRM / MC + starostowie	mediana czasu sprawy; liczba wizyt obywatela	207
U2	TD-ABC i pulpit KPI/KRI w 2–3 urzędach	I	MF + urzędy pilotażowe	koszt sprawy; luz zasobowy	209
U3	Ustawowy rejestr publicznych systemów AI z testem trybu ręcznego	I	MC	odsetek systemów w rejestrze; wskaźnik odstępstw człowieka	204, 207
U4	Karta Pętli dla każdego rządowego projektu ustawy	I	RCL	odsetek projektów z Kartą Pętli	203, 209
U5	Panel losowany (sejmik deliberacyjny) w 1 województwie z MCDA i kosztem wyparcia	I	wojewoda + sejmik województwa	jakość deliberacji; wykonanie rekomendacji	205
U6	Jawny graf zamówień i Indeks Przechwycenia Państwa	I	UZP + IKP/NIK	udział zamówień z jedną ofertą	209
U7	Zgromadzenie obywatelskie o procedurze transformacji ustrojowej	II	Senat / Prezydent	rekomendacje i ich przyjęcie	201
U8	Pakiet bezpieczników przeciw większości (zmiana Konstytucji I)	III	Sejm, Senat, Naród	przyjęcie w referendum	201, 204, 208
U9	Ustawa wprowadzająca z zasadą sekwencji	III–IV	Senat	zgodność kolejności wejścia w życie z zasadą sekwencji	wszystkie
U10	Centrum Sterowania Państwem (S1–S5) i Rada Oceny Strategicznej	IV	Prezydent	czas od sygnału do decyzji; trafność foresightu	202
U11	16 administracji terenowych i 380 centrów obsługi	IV	Prezydent / wojewodowie	odsetek spraw once-only; satysfakcja	207
U12	Indeks Ładu Ustrojowego ILU-RP i pierwszy przegląd konstytucyjny	IV	IKP + rada statystyki	24 mierniki ILU-RP	209

11.3. Panel mierników: Indeks Ładu Ustrojowego ILU-RP

ILU-RP jest panelem 24 mierników w sześciu grupach (rysunek 27). Uzupełnia Indeks Transformacji Ustrojowej ze Strategii 105 i Indeks Mapy Suwerenności IMS-RP z publikacji 505. Ma odpowiedzieć na pytanie, czy ustrój działa jak układ sterowania — niezależnie od tego, która partia rządzi.



Rysunek 27. *Indeks Ładu Ustrojowego ILU-RP: sześć grup, 24 mierniki*

Tabela 33. *Mierniki ILU-RP*

Grupa	Miernik	Kierunek	Źródło danych
A. Mandat Narodu	A1 odsetek rozstrzygnięć referendalnych wykonanych w terminie	↑	rejestr referendów
	A2 odsetek inicjatyw obywatelskich rozpatrzonych w terminie	↑	Senat
	A3 frekwencja w wyborach i referendach	↑	PKW
	A4 liczba paneli obywatelskich i odsetek przyjętych rekomendacji	↑	sejmiki, Senat
B. Jakość prawa	B1 odsetek ustaw z Kartą Pętli i certyfikatem gotowości	↑	graf legislacyjny
	B2 odsetek ustaw z przeglądem po 3 latach	↑	Senat
	B3 liczba kolizji wykrytych w grafie legislacyjnym i usuniętych	↓ nowe / ↑ usunięte	graf legislacyjny

Grupa	Miernik	Kierunek	Źródło danych
	B4 liczba stron nowego prawa rocznie i bilans obciążeń	↓	Dziennik Ustaw
C. Egzekutywa i administracja	C1 odsetek spraw załatwionych once-only	↑	rejestry
	C2 mediana czasu decyzji (sprawy obywatelskie i inwestycyjne)	↓	jedna teka
	C3 liczba programów wygaszonych po ewaluacji (Rekord Zamknięcia)	↑	controlling
	C4 koszt TD-ABC typowej sprawy	↓	controlling
D. Sądy i prawa	D1 mediana czasu postępowania	↓	sądy
	D2 jednolitość orzecznictwa (uchwały SN wobec rozbieżności)	↑	SN
	D3 odsetek odwołań od decyzji wspieranych przez AI uwzględnionych	monitorowany	rejestr algorytmów
	D4 liczba stwierdzonych przypadków scoringu obywateli	= 0	RPOiC
E. Controlling i rozliczalność	E1 odsetek zaleceń IKP wykonanych (stosuj albo wyjaśnij)	↑	IKP
	E2 deficyt strukturalny i jedność bilansu (udział finansów poza budżetem)	↓	rada fiskalna
	E3 udział zamówień z jedną ofertą	↓	UZP
	E4 liczba wpisów w rejestrze drzwi obrotowych i naruszeń karencji	jawność ↑ / naruszenia ↓	rejestr
F. Odporność i suwerenność	F1 czas działania funkcji krytycznych w trybie odciętym	↑	Raport o Suwerenności
	F2 odsetek funkcji krytycznych z drogą alternatywną	↑	Raport o Suwerenności
	F3 koszt i czas wyjścia od kluczowych dostawców	↓	Raport o Suwerenności
	F4 zaufanie do instytucji stanowiących i kontrolnych	↑	badania niezależne

11.4. Ścieżka bez zmiany Konstytucji: co można zrobić od zaraz

Część ustroju TechnoRepubliki da się wprowadzić bez zmiany Konstytucji, w trybie ustaw zwykłych i aktów wykonawczych. Są to: jedna teka sprawy i once-only, rejestr publicznych systemów AI, Karta Pętli w projektach rządowych, TD-ABC i pulpity KPI, jawny graf zamówień, konkurs MIS na stanowiska w spółkach Skarbu Państwa i agencjach, rejestr drzwi obrotowych i karencje, panele obywatelskie przy sejmikach województw, Siedem Bram jako standard (nieobowiązujący) przy referendach. Wszystkie te kroki poprawiają ILU-RP już w obecnym ustroju i budują dowód dla fazy III. Nie wymagają też rozstrzygania sporu o kształt egzekutywy — dlatego mogą być przedmiotem porozumienia ponadpartyjnego.

12. Ryzyka, napięcia nierozstrzygnięte i warunki falsyfikacji

12.1. Ryzyka wdrożenia

Tabela 34. *Ryzyka wdrożenia i odpowiedzi*

Ryzyko	Prawdopodobieństwo	Skutek	Odpowiedź
Wzmocnienie egzekutywy bez bezpieczników (skrót S1 → S3)	średnie	bardzo wysoki	pakiet nierozdzielności, zasada sekwencji, test przeciwnika
Brak większości 2/3 w Sejmie	wysokie	wysoki	faza I bez zmiany Konstytucji; koalicja na rzecz pakietu bezpieczników; zgromadzenie obywatelskie
Opór struktur zasiedziałych i korporacji	wysokie	średni	pilotaże z jawnymi wynikami; sojusz z beneficjentami (przedsiębiorcy, samorządy lokalne, Gen Z)
Przeciążenie administracji w okresie przejściowym	średnie	średni	stopniowe przejmowanie zadań; zakaz zadań bez środków (art. 63 ust. 4)
Awaria lub atak na infrastrukturę cyfrową	średnie	wysoki	tryb odcięty, droga alternatywna, obsługa niecyfrowa (art. 64 ust. 1)
Gaming wskaźników (Goodhart)	wysokie	średni	satysfakcjonowanie, rotacja mierników, audyt bez zapowiedzi
Populizm referendalny	niskie–średnie	średni	Siedem Bram, kalendarz referendalny, wzmocniona większość, panel CIR

12.2. Napięcia nierozstrzygnięte

Publikacja uczciwie wskazuje trzy napięcia, które wymagają rozstrzygnięcia w debacie nad Projektem Konstytucji 106.

1. **Sejmiki bez egzekutywy a zasada decentralizacji.** Model 205 przenosi wykonanie do administracji państwowej, a regionowi zostawia deliberację i cele. Doktryna traktuje decentralizację jako zasadę ustrojową (art. 15 Konstytucji RP) i źródło konstytucyjnej odpowiedzialności samorządu [K]. Napięcie trzeba rozstrzygnąć jawnie: albo przyjąć model „dekoncentracji z deliberacją", albo zachować samorząd województwa z ograniczoną egzekutywą.
2. **Jednokadencyjność a prawo wyborcze bierne.** Zakaz ponownego wyboru ogranicza prawo wyborców do wybrania sprawdzonej osoby. Uzasadnieniem jest cel konstytucyjny — krążenie elit i zapobieganie oligarchizacji — ale korpus UT ma słabą literaturę o efekcie „ostatniej kadencji" (klaster T18 liczy 28 dokumentów) [K].
3. **Wybory powszechne do SN a apolityczność sędziów.** Wybór powszechny daje legitymację, ale grozi upolitycznieniem kampanii. Korpus podpowiada bezpartyjną kartę wyborczą, publiczny test kwalifikacji i publiczne finansowanie kampanii [K]; brakuje jednak ewaluacji wyborów sędziów najwyższej instancji w dużym państwie europejskim (klaster T10 liczy 25 dokumentów) [K].

12.3. Luki dowodowe i agenda badawcza

Destylat UT wskazuje słabe klastry, w których korpus nie potwierdza, a jedynie nie przeczy wnioskom: pytanie referendalne i „siedem bram" (12 dokumentów), cybernetyka państwa (19 nowych, rdzeń w rundzie LR), wybieralny SN (25), jednokadencyjność (28), klauzule wygaśnięcia (44) [K]. Wnioski w tych obszarach opierają się bardziej na dokumentach TechnoSanacji niż na niezależnej literaturze.

Agenda badawcza obejmuje: dogrywkę OpenAlex dla tych klastrów, uzupełnienie Kodeksu dobrych praktyk referendalnych Komisji Weneckiej, porównanie przejść od dwuizbowości do jednoizbowości i ewaluację pilotaży fazy I.

12.4. Warunki falsyfikacji

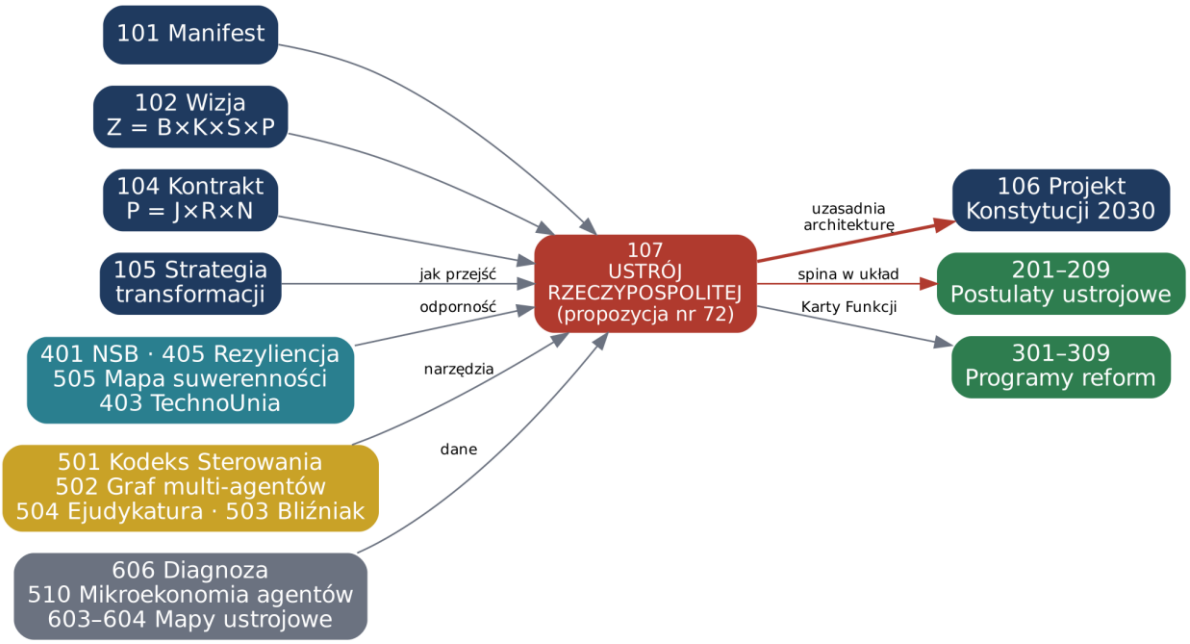
Tabela 35. *Kiedy uznamy, że mechanizm nie działa*

Mechanizm	Warunek falsyfikacji (po pilotażu lub 4 latach działania)
Jedna teka sprawy	mediana czasu sprawy nie spada o co najmniej 30% albo rośnie liczba odwołań
Controlling z domknięciem	żaden program nie zostaje wygaszony ani przesunięty po ewaluacji w ciągu 2 lat
Kworum zatwierdzenia	rozstrzygnięcia referendalne są systematycznie uchylane jako niewykonalne albo dominują wnioski grup zorganizowanych
Rotacja 3/9	jeden obóz uzyskuje 6 z 9 sędziów w ciągu dwóch cykli wyborczych
Jednokadencyjność + 6S	rośnie liczba naruszeń karencji albo spada jakość kandydatów mierzona MIS
Sejmik z losowanym rdzeniem	rekomendacje paneli nie różnią się od stanowisk zorganizowanych lobby albo nie są wykonywane
Rejestr AI i human-in-command	wskaźnik odstępstw człowieka od rekomendacji AI spada do zera (automatyczne zatwierdzanie)

Jeśli warunek falsyfikacji się spełni, mechanizm wraca do projektowania — zgodnie z zasadą, że TechnoSanacja sama podlega controllingowi.

13. Miejsce publikacji w Bibliotece TechnoSanacji

Publikacja jest propozycją nr 72 i proponowanym dokumentem kanonicznym nr 107. Kanon 101–106 odpowiada na sześć pytań: dlaczego (101), dokąd (102), kto i jaką drogą (103), na jakiej umowie (104), jak przejść (105) i w jakich granicach prawa (106). Publikacja 107 odpowiada na pytanie, którego w kanonie brakowało: **jak ustrój działa jako całość** — dlaczego dziewięć postulatów tworzy jeden układ i dlaczego nie wolno go rozbierać na części. Rysunek 28 pokazuje jej powiązania.



Rysunek 28. *Miejsce publikacji „Ustrój Rzeczypospolitej" w Bibliotece TechnoSanacji*

Tabela 36. *Relacje z dokumentami Biblioteki*

Dokument	Co publikacja przejmuje	Co publikacja wnosi
101 Manifest	cel: państwo zdolne pod kontrolą Narodu; human-in-command	formułę F = W × M × B jako test każdej funkcji
102 Technologiczna Wizja	Z = B × K × S × P	ustrojową interpretację czynnika P jako najsłabszego ogniwa; symulację U1
103 Misja Polityczna	legalna, pokojowa droga zmiany	zasadę sekwencji jako element etosu zmiany
104 Kontrakt Społeczny	P = J × R × N; kworum zatwierdzenia	test przeciwnika jako zobowiązanie ponadpartyjne
105 Strategia transformacji	fazy, Procedura Transformacji Konstytucyjnej, renty, scenariusze	pakiet nierozdzielności; program U1–U12; ILU-RP; propozycję programu P17
106 Projekt Konstytucji	parametry ustrojowe	uzasadnienie architektury; rekomendacje zmian w art. 38, 44, 57, 72, 107, 112
201–209 Postulaty	treść dziewięciu postulatów	spięcie w układ samodzielny; macierz bezpieczników
301–309 Programy reform	cele sektorowe	Kartę Funkcji Ustrojowej (Aneks C) dla każdego programu
401–414 Strategie	odporność, suwerenność, TechnoUnia	stany pracy i Raport o Suwerenności w pętli controllingu
501–504 Kodeksy i narzędzia	Kodeks Sterowania, Graf multi-agentów, Ejudykatura, Bliźniak	warstwę instytucjonalną: kto jest właścicielem każdej pętli
603–604 Mapy	mapę ustrojową i mapę postulatów	aktualizację o bezpieczniki i ILU-RP
601–602 Diagnozy	dane o państwie; mikroekonomię agentów	model RP-UST; aktualizację diagnozy 2026

Szczegółowe rekomendacje zmian w dokumentach zawiera osobny dokument towarzyszący „Rekomendacje zmian w dokumentach kanonicznych, programowych i strategicznych TechnoSanacji — po publikacji nr 72".

14. Formuła końcowa

FORMUŁA KOŃCOWA

Rzeczpospolita nie przegra z powodu braku talentów, pieniędzy czy technologii. Może przegrać z powodu ustroju, który rozprasza władzę w procedurach, a koncentruje ją w rentach — i który dowiaduje się o własnych błędach raz na cztery lata. Ustrój Rzeczypospolitej w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii ma być układem samodzielnym: widzi, decyduje, wykonuje, mierzy i koryguje szybciej, niż zmienia się świat. Każda funkcja państwa ma jednego właściciela, mierzalny wynik i działający bezpiecznik. Naród rozstrzyga, Senat stanowi prawo, Prezydent wykonuje, Sąd chroni, a controlling koryguje. Maszyna liczy, człowiek z mandatem decyduje. Silniejsze państwo jest silniej kontrolowane — i dlatego może być silniejsze. Taki ustrój buduje bezpieczne państwo, konkurencyjną gospodarkę i kreatywne społeczeństwo, bo opiera ład na cybernetyce, a nie na przypadku, rentach i procedurach.

Od państwa proceduralnego do państwa wyniku. Od podziału łupów do podziału odpowiedzialności. TechnoSanacja jest drogą, TechnoRepublika — celem, a ustrój jako układ sterowania — mostem między nimi.

Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów

A.1. Pojęcia ustrojowe i programowe TechnoSanacji

Administracja terenowa (16). Zintegrowana administracja państwowa w województwie, kierowana przez wojewodę jako zawodowego wykonawcę standardów centralnych i celów zleconych przez sejmik (postulat 207).

Centrum obsługi (380). Punkt obsługi obywatela na poziomie odpowiadającym dzisiejszym powiatom (314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu), w którym zakłada się jedną tekę sprawy.

Centrum Sterowania Państwem. Wąski ośrodek przy Prezydencie, zbudowany na funkcjach S1–S5 modelu Beera: foresight, cele misyjne, koordynacja, kontrola bieżąca i audyt. Zarządza misjami, nie mikrozarządza (art. 59 ust. 6 Projektu 106).

Certyfikat gotowości wykonawczej. Dokument dołączany do projektu ustawy, potwierdzający wskazanie organu wykonawczego, źródła finansowania i danych do ewaluacji (zasada wykonawcy przed ustawą, postulat 203).

Domknięcie na alokacji. Zasada controllingu: wynik pomiaru musi zmienić budżet, procedurę albo właściciela misji. Sprawozdanie, które niczego nie zmienia, nie jest sprzężeniem zwrotnym.

Dual-key (Generacja Z + seniorzy). Zasada współpracy pokoleń z programu 2G: młody lider prototypuje rozwiązanie, a mentor testuje jego skutki; rozbieżności się dokumentuje.

Ejudykatura. Elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości (504): AI porządkuje informację wokół sędziego, ale nie ma żadnej władzy orzeczniczej.

F = W × M × B (formuła funkcji ustrojowej). Każda funkcja państwa = właściciel × miara × bezpiecznik. Zero w jednym czynniku oznacza funkcję pozorną. Formuła wprowadzona w niniejszej publikacji.

Funkcja pozorna. Instytucja, procedura lub kompetencja, która rozmywa odpowiedzialność albo uniemożliwia ustalenie podmiotu odpowiedzialnego; zakazana przez art. 5 ust. 3 Projektu 106.

ILU-RP (Indeks Ładu Ustrojowego). Panel 24 mierników w sześciu grupach (mandat Narodu, jakość prawa, egzekutywa i administracja, sądy i prawa, controlling i rozliczalność, odporność i suwerenność), proponowany w niniejszej publikacji.

Jedna teka sprawy. Jeden trwały identyfikator sprawy obywatela, wspólny dla wszystkich organów, z imiennym właścicielem i terminem (postulat 207).

Jednokadencyjność. Jedna nieodnawialna kadencja na funkcjach realnej władzy (Prezydent, senator, sędzia SN) i rozdział kariery polityka od kariery urzędnika (postulat 208).

Jurysdykcja eksperymentu. Czasowe, ograniczone i jawne odstępstwa od wymogów prawnych w celu testowania nowych rozwiązań, z obowiązkiem publicznej oceny (art. 39 Projektu 106).

Karta Funkcji Ustrojowej. Proponowany w niniejszej publikacji formularz opisujący funkcję państwa przez właściciela, miarę i bezpiecznik (Aneks C).

Karta Kandydata. Pakiet ujawnień kandydata na wysoką funkcję publiczną w ramach standardu MIS (postulat 206).

Karta Pętli. Element projektu ustawy lub programu: cel, miernik, reguła korekty, zabezpieczenie i termin przeglądu (art. 38 ust. 5 Projektu 106; Kodeks 501).

Klauzula wygaśnięcia. Przepis, zgodnie z którym instytucja, program lub przywilej wygasa w oznaczonym terminie, jeśli przegląd nie wykaże jego skuteczności (art. 38 ust. 6 Projektu 106).

Koszt przejęcia. Wysiłek (liczba cykli wyborczych, wymagana większość), jakiego potrzebuje jeden obóz, aby obsadzić organ kontrolny; podnoszą go rotacja i rozłożenie kadencji.

Kworum zatwierdzenia. Minimalny odsetek uprawnionych, którzy muszą poprzeć zwycięską odpowiedź, aby wynik referendum był wiążący; w Projekcie 106 — 1/5, bez progu frekwencji (art. 14 ust. 5, art. 41 ust. 5).

Mechanizm 6S. Zastępca dyscypliny reelekcji: Selekcja na wejściu, Sformalizowany kontrakt wyniku, Stały pomiar KPI/KRI, Samodzielny audyt, Sankcja po kadencji, Sterowana korekta obywatelska (postulat 208).

Merytokracja cybernetyczna. Oddzielenie analizy danych od decyzji politycznej: eksperci analizują i wykonują, kierunek nadaje wyłącznie władza z mandatem.

MIS (Public Service Merit & Integrity Scoring). Jawny standard dopuszczenia do wysokich ról publicznych oparty na kompetencjach i udokumentowanej etyce; ocenia czyny, nie cechy, bez mechanicznego sumowania punktów; nie dotyczy zwykłych obywateli.

Once-only (zasada jednorazowości). Obywatel podaje dane państwu tylko raz; organy wymieniają je między sobą (art. 64 ust. 2 Projektu 106; rozporządzenie 2018/1724, art. 14).

Pakiet nierozdzielności. Zasada, zgodnie z którą zintegrowana egzekutywa (202) może zostać wprowadzona wyłącznie razem z referendum rozstrzygającym (201), Sądem Najwyższym 3/9 (204), Senatem jako Radą Nadzorczą (203) i controllingiem (209).

Pętla zamknięta (zasada pętli zamkniętej). Każda ustawa i każdy program określa mierzalny cel, miernik, regułę korekty, zabezpieczenie i termin przeglądu; program bez tych elementów nie może być finansowany ze środków publicznych (art. 81 ust. 4 Projektu 106).

Prawomocność (P = J × R × N). Uznanie ładu przez obywateli, rozłożone na jawny rachunek przepływów (J), równość ciężarów (R) i kontrolę Narodu nad klasami algorytmów systemowych (N) — Kontrakt Społeczny 104.

Raport o Suwerenności Rzeczypospolitej. Coroczny raport Prezydenta dla Senatu i Narodu o sterowności funkcji krytycznych (art. 8 ust. 4 Projektu 106).

Rada Nadzorcza Prezydenta. Funkcja Senatu 100 wobec egzekutywy: zatwierdzenia nominacji, kontrola śledcza, budżet, bez ingerencji w bieżące operacje.

Rekord Zamknięcia. Dokument wygaszenia programu, który nie wykazał skuteczności; zawiera lekcje z porażki (postulat 209).

Redundancja użyteczna. Zastępstwo drugiej izby parlamentu: OSR 2.0, prawa mniejszości, wysłuchania publiczne i kanał algedoniczny izby.

Referendum rozstrzygające. Referendum wywołujące z góry określony skutek prawny (uchylenie ustawy, dymisja organu), a nie badanie nastrojów (postulat 201).

Rotacja 3/9. Wybór trzech z dziewięciu sędziów Sądu Najwyższego co cztery lata, na jedną 12-letnią kadencję (art. 72 ust. 3 Projektu 106).

Sejmik regionalny (z losowanym rdzeniem). Reprezentatywne forum regionu złożone głównie z mieszkańców wyłonionych w losowaniu warstwowym; deliberuje i zleca cele wojewodzie, bez własnej biurokracji (postulat 205, art. 68 ust. 3 Projektu 106).

Siedem Bram Dobrego Pytania. Kontrola pytania referendalnego: konstytucyjność, jedność przedmiotu, neutralność, prosty język, symetria skutków, wykonalność, odwracalność.

Source-to-Claim. Wymóg proweniencji: każde twierdzenie w procesie publicznym (zwłaszcza wygenerowane przez AI) ma weryfikowalne źródło.

Stany pracy państwa. Tryby działania organów poniżej progu stanu nadzwyczajnego: normalny, zagrożenia, awaryjny, rozległej awarii, odbudowy (art. 16 ust. 9 Projektu 106).

Test przeciwnika. Zasada projektowania: każdy mechanizm projektuje się tak, jakby miał go przejąć przeciwnik polityczny.

Zasada sekwencji. Bezpieczniki wchodzą w życie przed kompetencjami, które ograniczają; żadne wzmocnienie egzekutywy przed uruchomieniem jej ograniczeń. Zasada wprowadzona w niniejszej publikacji.

Zasada wykonawcy przed ustawą. Ustawa nie może zostać uchwalona bez wskazania organu wykonawczego, źródła finansowania i danych do ewaluacji.

Zdolność państwa (Z = B × K × S × P). Iloczyn bezpieczeństwa, konkurencyjności gospodarki, kreatywności społeczeństwa i prawomocności (Wizja 102).

Zintegrowana egzekutywa. Połączenie funkcji głowy państwa, szefa rządu i zwierzchnika administracji w jednym organie wybieranym bezpośrednio (postulat 202).

A.2. Cybernetyka, systemy i sieci

Akumulator. W teorii układów samodzielnych Mazura — organ gromadzący i dostarczający energię (w państwie: finanse, zasoby, rezerwy, kadry).

Bezpiecznik. Mechanizm, który zatrzymuje lub koryguje działanie układu, gdy przekroczy dopuszczalne granice.

Czas martwy (opóźnienie). Czas od zdarzenia do chwili, gdy informacja o nim jest dostępna w postaci umożliwiającej decyzję (art. 16 ust. 8 Projektu 106).

Cybernetyka drugiego rzędu. Nurt cybernetyki (von Foerster), według którego obserwator jest częścią systemu; w ustroju — ten, kto steruje, sam musi być kontrolowany.

Efektor. Organ układu oddziałujący na otoczenie (w państwie: egzekutywa i administracja).

Homeostat. Organ utrzymujący równowagę i chroniący tożsamość układu (w państwie: sąd konstytucyjny, kadencje, controlling, powinności).

Kanał algedoniczny. Kanał sygnału „bólu" lub „przyjemności", który w sytuacji krytycznej omija hierarchię i trafia na najwyższy poziom (Beer); w Projekcie 106 — najwyższy alarmowy mechanizm sprzężenia zwrotnego Narodu (art. 14 ust. 4).

Korelator. Organ przetwarzający informację i wybierający reakcję (w państwie: Naród jako źródło kierunku i Senat jako ośrodek prawa).

Moc jałowa / moc swobodna. W ujęciu Mazura — energia zużywana na podtrzymanie samego układu (procedury, sprawozdania) wobec energii dostępnej do oddziaływania na otoczenie; reguła mocy wymaga wzrostu udziału mocy swobodnej.

Nadsterowność. Korekta zbyt silna lub zbyt szybka w stosunku do opóźnienia pomiaru, wywołująca oscylacje (symulacja U2).

Pętla otwarta / zamknięta. Sterowanie bez pomiaru skutku (otwarta) albo z pomiarem i korektą (zamknięta).

Pośredniczość (betweenness). Miara sieciowa: jak często węzeł leży na najkrótszej ścieżce między innymi węzłami; wysoka pośredniczość daje władzę kontroli przejścia.

Prawo Goodharta. Gdy miernik staje się celem, przestaje być dobrym miernikiem; działa także w uczeniu maszynowym.

Prawo wymaganej różnorodności (Ashby). Regulator musi mieć co najmniej tyle sposobów odpowiedzi, ile jest rodzajów zakłóceń: V(R) ≥ V(Z).

Receptor. Organ odbierający bodźce z otoczenia (w państwie: referendum, inicjatywa, sejmiki, statystyka, Bliźniak).

Satysfakcjonowanie (satisficing). Strategia Simona: dążenie do progu wystarczalności zamiast maksymalizacji; w controllingu chroni przed „żyłowaniem" wskaźników.

Twierdzenie o dobrym regulatorze (Conant i Ashby). Każdy dobry regulator systemu musi być modelem tego systemu.

Układ samodzielny. Układ zdolny do sterowania się w celu przeciwdziałania utracie zdolności sterowania się (Mazur).

VSM (Viable System Model). Model systemu żywotnego Beera: funkcje S1 (operacje), S2 (koordynacja), S3 (kontrola bieżąca), S3* (audyt), S4 (antycypacja), S5 (tożsamość).

A.3. Technologie: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia

Agent AI. System sztucznej inteligencji działający w imieniu osoby lub organu w granicach mandatu, który określa zakres, limity, termin i sposób odwołania upoważnienia (art. 16 ust. 10 Projektu 106; publikacja 510).

Algorytm publiczny. System AI albo procedura automatyczna stosowana przez organ publiczny w sprawach dotyczących praw, obowiązków, interesów albo dostępu obywateli do usług (art. 16 ust. 4 Projektu 106).

Graf legislacyjny. Sieć powiązań między przepisami (odesłania, zmiany, kolizje), pozwalająca automatycznie wykrywać skutki i konflikty norm.

Halucynacja (modelu językowego). Wygenerowanie przez model treści nieprawdziwej, przedstawionej jako fakt, np. nieistniejącego orzeczenia.

Human-in-command (dowodzenie przez człowieka). Zasada, zgodnie z którą decyzje o użyciu siły, nałożeniu ciężarów i ograniczeniu praw podejmuje i podpisuje identyfikowalny człowiek z mandatem (art. 82 ust. 4 Projektu 106).

Prawo czytelne maszynowo. Prawo zapisane w formacie umożliwiającym automatyczne przetwarzanie (struktura, odesłania, warunki), bez utraty mocy wersji dla człowieka.

RAG (Retrieval-Augmented Generation). Technika łącząca model językowy z bazą dokumentów; ryzykiem jest zatrucie bazy wiedzy złośliwymi danymi.

Scoring społeczny. Ocena osób na podstawie ich zachowań lub cech prowadząca do krzywdzącego traktowania; zakazana przez AI Act (art. 5 ust. 1 lit. c) i — szerzej — przez art. 81 ust. 5 Projektu 106.

Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej. Cyfrowy model stanu państwa i regionów, pełniący funkcję korelatora danych, a nie automatu decyzyjnego (503).

Tryb odcięty. Zdolność funkcji krytycznej do działania bez dostępu do zewnętrznej infrastruktury lub dostawcy.

Tryby automatyzacji A0–A4 / A0–A5. Skala autonomii systemów AI od pełnej kontroli człowieka do wysokiej automatyzacji z nadzorem (Kodeks 501, Graf multi-agentów 502, Narzędzia AI 514).

A.4. Ekonomia polityczna, renty i analiza strategiczna

Kartel (polityczny, gospodarczy). Porozumienie — jawne lub milczące — ograniczające konkurencję; w polityce: zgoda partii na podział łupów kosztem rywalizacji programowej.

Kontestowalność rynku. Łatwość wejścia nowych uczestników; niska kontestowalność objawia się m.in. przetargami z jedną ofertą.

MCDA (wielokryterialna analiza decyzji). Metoda oceny wariantów według wielu kryteriów z jawnymi wagami.

Pole sił (analiza Lewina). Zestawienie sił napędowych i hamujących zmianę.

Przechwycenie państwa (state capture). Sytuacja, w której wąskie grupy interesu kształtują reguły i decyzje państwa na swoją korzyść.

Renta. Dochód uzyskiwany nie z wytwarzania wartości, lecz z kontroli dostępu, regulacji lub procedury. Typy w Polsce 2026: nominacyjna, zamówieniowa, regulacyjna, proceduralna, pośrednictwa, platformowa (Strategia 105).

Struktury zasiedziałe. Instytucje, programy, przywileje i stanowiska trwające bez przeglądu i rozliczenia.

SWOT / TOWS. Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń oraz wynikających z nich strategii.

TD-ABC (Time-Driven Activity-Based Costing). Rachunek kosztów działań sterowany czasem (Kaplan i Anderson): koszt sprawy liczony jako czas operacyjny × koszt jednostki czasu.

Władza proceduralna. Zdolność blokowania lub opóźniania decyzji przez kontrolę procedury, bez odpowiedzialności za wynik.

VRIO. Analiza zasobów: wartościowe (V), rzadkie (R), trudne do naśladowania (I), zorganizowane (O).

A.5. Skróty

Skrót	Rozwinięcie
AI	sztuczna inteligencja (*artificial intelligence*)
AI Act	rozporządzenie (UE) 2024/1689 w sprawie sztucznej inteligencji
B, K, S, P	czynniki formuły zdolności: bezpieczeństwo, konkurencyjność, kreatywność społeczeństwa, prawomocność
CBOS	Centrum Badania Opinii Społecznej
CIR	*Citizens' Initiative Review* — obywatelski przegląd inicjatywy referendalnej
EZD	elektroniczne zarządzanie dokumentacją
F, W, M, B	formuła funkcji ustrojowej: funkcja, właściciel, miara, bezpiecznik
GG	sektor instytucji rządowych i samorządowych (*general government*)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IKP	Izba Kontroli Państwowej (Projekt 106; odpowiednik NIK)
ILU-RP	Indeks Ładu Ustrojowego Rzeczypospolitej
IMS-RP	Indeks Mapy Suwerenności (publikacja 505)
IRA-RP	Indeks Rynku Agentów (publikacja 510)
JOW	jednomandatowe okręgi wyborcze
KIO	Krajowa Izba Odwoławcza
KPI / KRI / KCI	kluczowe wskaźniki wyniku / ryzyka / kontroli
KRS	Krajowa Rada Sądownictwa
LLM	duży model językowy (*large language model*)
MCDA	wielokryterialna analiza decyzji
MIS	*Public Service Merit & Integrity Scoring*
NATO	Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
OSR	ocena skutków regulacji
PKB	produkt krajowy brutto
PKW	Państwowa Komisja Wyborcza
PPS	standard siły nabywczej (*purchasing power standard*)
RAG	*Retrieval-Augmented Generation*
RCL	Rządowe Centrum Legislacji
RP-UST	model symulacyjny publikacji (moduły U1–U5)
RPOiC	Rzecznik Praw Obywatelskich i Cyfrowych (Projekt 106)
S1–S5	funkcje modelu systemu żywotnego Beera
SDG	jednolity portal cyfrowy (*Single Digital Gateway*), rozporządzenie 2018/1724
SN	Sąd Najwyższy

Skrót	Rozwinięcie
TD-ABC	rachunek kosztów działań sterowany czasem
TK	Trybunał Konstytucyjny
UE	Unia Europejska
UT	runda badawcza „Ustrój TechnoRepubliki” (korpus 8901 dokumentów)
UZP	Urząd Zamówień Publicznych
VSM	model systemu żywotnego (*Viable System Model*)
Z	zdolność państwa

Aneks B. Bibliografia

B.1. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji (technosanacja.pl)

Numeracja według Hierarchii Biblioteki z 26.10.2026; wszystkie dokumenty: dr Andrzej Węgrzyn, TechnoSanacja.pl, licencja CC BY 4.0.

- 101 Manifest TechnoSanacji.
- 102 Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej.
- 103 Misja Polityczna TechnoSanacji.
- 104 Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej.
- 105 Strategia transformacji ustrojowej Rzeczypospolitej. Scenariusze na czas zmian technologicznych, wyd. 3.0, 29.10.2026.
- 106 Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030, wyd. 2.2, 31.10.2026.
- 201 Referendum — demokracja bezpośrednia; 202 Prezydent — zintegrowana egzekutywa; 203 Senat 100 — jednoizbowa legislatywa; 204 Sąd Najwyższy — wybieralny strażnik Konstytucji; 205 Sejmiki samorządowe; 206 Powinności obywatelskie; 207 Administracja państwowa; 208 Jednokadencyjność — akceleracja krążenia kadr; 209 Controlling cybernetyczny.
- 301–309 Programy reform państwa: Obrona narodowa; Ochrona zdrowia; Edukacja i innowacja; Ład medialny — pętla zwrotna; Doktryna energetyczna; Konkurencyjna gospodarka; Kreatywne społeczeństwo; Talenty jako infrastruktura krytyczna państwa; Aktywny seniorat.
- 401 Narodowa Strategia Bezpieczeństwa — Tom 1; 402 Policentryczny ład światowy i bezpieczeństwo narodowe; 405 Rezyliencja — odporność państwa; 404 Infrastruktura odporności państwa; 505 Mapa suwerenności Rzeczypospolitej; 411 Klasa sprawcza jako korelator; 408 Cyberenergetyka; 406 Strategia wykorzystania AI dla bezpieczeństwa Polski; 412 TechnoUnia Europejska (propozycja nr 71, 30.10.2026).
- 501 Cybernetyka Rzeczypospolitej — Kodeks sterowania i regulacji; 502 Graf multi-agentów; 504 Ejudykatura — elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości; 503 Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej; 512 Sandbox regulacyjny; 514 Narzędzia AI dla obywateli i administracji; 517 Program 2G; 603 Mapa dokumentów ustrojowych; 604 Mapa dziewięciu postulatów.
- 606 Diagnoza Rzeczypospolitej; 510 Mikroekonomia agentów AI (propozycja nr 70); 602 Mapa wiedzy TechnoSanacji; 601 Przewodnik TechnoSanacji.
- Hierarchia biblioteki technosanacja.pl (26.10.2026); zbiory PDF-MD-A-36 (31.10.2026) i PDF-MD-B-34 (30.10.2026); x-poprawki (31.10.2026).

B.2. Destylat i materiały robocze rundy UT (folder .TechnoRepublika)

- !UT_Destylat_Ustroj-TechnoRepubliki-Polskiej.md, runda UT, 01.11.2026.
- _UT_Library_ALL.md (602 MB, 8901 dokumentów) i 85 części tematycznych _UT_DZIEDZINA-T00…T37.
- _ut_work/digest.md — wyciągi zdań-dowodów; manifesty _UT_download_manifest.csv, _UT_grey_manifest.csv, _UT_legal_manifest.csv, _UT_ts_manifest.csv.
- Model RP-UST: rp_ust.py, wyniki_RP-UST.json, mcda.json (niniejsza publikacja).

B.3. Akty prawne — Rzeczpospolita Polska

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.), w szczególności art. 15–16, 118, 125, 163–172, 228 i 235.
- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym.
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy.
- Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.
- Ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.
- Ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o aplikacji mObywatel.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.
- Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny.
- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. — Prawo zamówień publicznych.
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.
- Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

B.4. Akty prawne — Unia Europejska

- Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (2016/C 202/02).
- Rozporządzenie (UE) 2018/1724 w sprawie utworzenia jednolitego portalu cyfrowego (SDG), art. 14 (techniczny system once-only).
- Rozporządzenie (UE) 2016/679 (RODO).
- Rozporządzenie (UE) 2024/1689 w sprawie sztucznej inteligencji (AI Act), art. 5 ust. 1 lit. c, motyw 31.
- Rozporządzenie (UE) 2024/903 w sprawie środków na rzecz wysokiego poziomu interoperacyjności sektora publicznego w Unii (Akt o interoperacyjnej Europie).
- Dyrektywa (UE) 2019/944 w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej.
- Rozporządzenie (UE) 2024/792 ustanawiające Instrument na rzecz Ukrainy.
- Rozporządzenie (UE) 2025/1106 ustanawiające instrument SAFE.

B.5. Cybernetyka, teoria systemów i sterowania

- Ashby W.R. (1956), *An Introduction to Cybernetics*, London: Chapman & Hall.
- Beer S. (1972), *Brain of the Firm*, London: Allen Lane.
- Beer S. (1979), *The Heart of Enterprise*, Chichester: Wiley.
- Beer S. (1985), *Diagnosing the System for Organizations*, Chichester: Wiley.

- Boyd J.R. (1987), *A Discourse on Winning and Losing* (briefing), Maxwell AFB.
- Conant R.C., Ashby W.R. (1970), Every good regulator of a system must be a model of that system, *International Journal of Systems Science* 1(2), 89–97.
- Deutsch K.W. (1963), *The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control*, New York: Free Press.
- von Foerster H. (2003), *Understanding Understanding: Essays on Cybernetics and Cognition*, New York: Springer.
- Goldratt E.M., Cox J. (1984), *The Goal*, Great Barrington: North River Press.
- Goodhart C.A.E. (1975), Problems of monetary management: the U.K. experience, *Papers in Monetary Economics*, Reserve Bank of Australia.
- Kossecki J. (1975), *Cybernetyka społeczna*, Warszawa: PWN.
- Kossecki J. (2005), *Metacybernetyka*, Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej.
- Luhmann N. (1984), *Soziale Systeme*, Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Mazur M. (1966), *Cybernetyczna teoria układów samodzielnych*, Warszawa: PWN.
- Mazur M. (1976), *Cybernetyka i charakter*, Warszawa: PIW.
- Medina E. (2011), *Cybernetic Revolutionaries: Technology and Politics in Allende's Chile*, Cambridge MA: MIT Press.
- Simon H.A. (1956), Rational choice and the structure of the environment, *Psychological Review* 63(2), 129–138.
- Skogestad S. (2003), Simple analytic rules for model reduction and PID controller tuning, *Journal of Process Control* 13(4), 291–309.
- Smith O.J.M. (1957), Closer control of loops with dead time, *Chemical Engineering Progress* 53(5), 217–219.
- Wiener N. (1948), *Cybernetics: or Control and Communication in the Animal and the Machine*, Cambridge MA: MIT Press.

B.6. Ustroje, konstytucjonalizm i ochrona demokracji

- Elster J. (2000), *Ulysses Unbound: Studies in Rationality, Precommitment, and Constraints*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Ginsburg T., Huq A.Z. (2018), *How to Save a Constitutional Democracy*, Chicago: University of Chicago Press.
- Levitsky S., Ziblatt D. (2018), *How Democracies Die*, New York: Crown.
- Lijphart A. (2012), *Patterns of Democracy*, 2nd ed., New Haven: Yale University Press.
- Linz J.J. (1990), The perils of presidentialism, *Journal of Democracy* 1(1), 51–69.
- Opeskin B. (2015), Models of judicial tenure: reconsidering life limits, age limits and term limits for judges, *Oxford Journal of Legal Studies* 35(4), 627–663.
- Sadurski W. (2019), *Poland's Constitutional Breakdown*, Oxford: Oxford University Press.
- Shugart M.S., Carey J.M. (1992), *Presidents and Assemblies*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Tsebelis G. (2002), *Veto Players: How Political Institutions Work*, Princeton: Princeton University Press.

B.7. Demokracja bezpośrednia i deliberacyjna

- Aguiar-Conraria L., Magalhães P.C. (2010), Referendum design, quorum rules and turnout, *Public Choice* 144, 63–81.
- European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) (2022), *Revised Code of Good Practice on Referendums*, CDL-AD(2022)015.
- Fishkin J.S. (2018), *Democracy When the People Are Thinking*, Oxford: Oxford University Press.
- Gastil J., Knobloch K.R. (2020), *Hope for Democracy: How Citizens Can Bring Reason Back into Politics*, Oxford: Oxford University Press.
- Herrera H., Mattozzi A. (2010), Quorum and turnout in referenda, *Journal of the European Economic Association* 8(4), 838–871.
- Landemore H. (2020), *Open Democracy*, Princeton: Princeton University Press.
- OECD (2020), *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave*, Paris: OECD Publishing.

B.8. Sądownictwo, administracja algorytmiczna i nadzór człowieka

- Citron D.K. (2008), Technological due process, *Washington University Law Review* 85(6), 1249–1313.
- Dahl M., Magesh V., Suzgun M., Ho D.E. (2024), Large legal fictions: profiling legal hallucinations in large language models, *Journal of Legal Analysis* 16(1), 64–93.
- Green B. (2022), The flaws of policies requiring human oversight of government algorithms, *Computer Law & Security Review* 45, 105681.

B.9. Zarządzanie publiczne, misje i controlling

- Kaplan R.S., Anderson S.R. (2007), *Time-Driven Activity-Based Costing*, Boston: Harvard Business School Press.
- Kaplan R.S., Norton D.P. (1996), *The Balanced Scorecard*, Boston: Harvard Business School Press.
- Kattel R., Mazzucato M. (2018), Mission-oriented innovation policy and dynamic capabilities in the public sector, *Industrial and Corporate Change* 27(5), 787–801.
- Mazzucato M. (2021), *Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism*, London: Allen Lane.
- Moynihan D.P. (2008), *The Dynamics of Performance Management*, Washington DC: Georgetown University Press.
- Pollitt C., Bouckaert G. (2017), *Public Management Reform: A Comparative Analysis*, 4th ed., Oxford: Oxford University Press.

B.10. Ekonomia polityczna, renty, zdolność państwa i sieci

- Acemoglu D., Robinson J.A. (2012), *Why Nations Fail*, New York: Crown.
- Barabási A.-L. (2016), *Network Science*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Besley T., Persson T. (2011), *Pillars of Prosperity: The Political Economics of Development Clusters*, Princeton: Princeton University Press.
- Buchanan J.M., Tullock G. (1962), *The Calculus of Consent*, Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Burt R.S. (1992), *Structural Holes*, Cambridge MA: Harvard University Press.
- Fukuyama F. (2014), *Political Order and Political Decay*, New York: Farrar, Straus and Giroux.

- Krueger A.O. (1974), The political economy of the rent-seeking society, *American Economic Review* 64(3), 291–303.
- North D.C. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Olson M. (1982), *The Rise and Decline of Nations*, New Haven: Yale University Press.
- Stigler G.J. (1971), The theory of economic regulation, *Bell Journal of Economics and Management Science* 2(1), 3–21.
- Tullock G. (1967), The welfare costs of tariffs, monopolies, and theft, *Western Economic Journal* 5(3), 224–232.

B.11. Publikacje korpusu UT przywołane w tekście

Pozycje według nazw plików w korpusie (prefiks UT_Txx_ pominięto); pełne dane bibliograficzne w manifestach rundy UT.

- 2004 — A new management model for government: integrating activity-based costing, the balanced scorecard…
- 2016 — Handbook of regulatory impact assessment.
- 2016 — Decentralizacja jako ustrojowa zasada relacji…
- 2017 — Double standards: how historical and political aspiration levels guide managerial performance information use.
- 2017 — The Finnish citizens' initiative: towards inclusive agenda-setting.
- 2018 — Plain language approach in legislative drafting: a perspective from Poland.
- 2018 — Unicameralism, bicameralism, multicameralism: evolution and trends in Europe.
- 2018 — Bicameralism: European tendencies and perspectives for Ukraine.
- 2019 — Presidential term limits and the African Union.
- 2020 — Mission-oriented or mission adrift? A critical examination of mission-oriented innovation policies.
- 2020 — Regulatory sandboxes: experimental legal regimes for digital innovations in BRICS.
- 2020 — Respecting and circumventing presidential term limits…
- 2020 — Why are U.S. parties so polarized? A satisficing dynamical model.
- 2021 — A comparative evaluation of multi-criteria analysis methods for sustainable transport…
- 2021 — City digital twin potentials: a review and research agenda.
- 2021 — Reducing partisanship in judicial elections can improve judge quality: evidence from…
- 2022 — How can interoperability stimulate the use of digital public services? An analysis…
- 2022 — Mini-public replication: emotions and deliberation in the Citizens' Initiative Review…
- 2022 — Overview of the doctrine of ultra vires…
- 2022 — Who is the prefect? A comparative analysis of the professionalization and politicization…
- 2023 — Deliberative panels as a source of public knowledge: a large-sample test of the CIR…
- 2023 — Designing multi-level mini-publics: the REGROUP experiment…
- 2023 — Goodhart's law and machine learning: a structural perspective.
- 2023 — Overlooked yet ongoing: policy termination in the European Union.
- 2024 — A public choice perspective on mission-oriented innovation policies…
- 2024 — A review of urban digital twins…
- 2024 — Awareness of opinion change: evidence from two deliberative mini-publics.

- 2024 — Digital sovereignty: a descriptive analysis and a critical evaluation of existing…
- 2024 — Large legal fictions: profiling legal hallucinations in large language models.
- 2024 — O instytucji wysłuchania publicznego: analiza z perspektywy teoretycznej oraz praktyki…
- 2024 — Police patrols, fire alarms or ambulance chasers? Parliamentary oversight of European…
- 2024 — Revolving doors in Europe: does hiring from the public sector facilitate access?
- 2025 — Counterfactual impact evaluations of active labour market policies.
- 2025 — Europeanisation of the Constitution of the Republic of Poland.
- 2025 — Large language models in legislative content analysis: a dataset from the Polish…
- 2025 — Political dynasties undermine democratic governance and constitutional integrity.
- 2025 — Regulatory alternatives to the AI social scoring ban: a comparative perspective.
- 2025 — Representing preferences through multi-option referendums: the impact of ballot questions…
- 2025 — Risk-weighted hallucination scoring for legal answers…
- 2025 — Satellite infrastructure for state capacity: global trends and Ukrainian pathways.
- 2025 — Social scoring w usługach kredytowych w kontekście prawa o sztucznej inteligencji…
- 2025 — The unitary executive theory: an attack on the independence of certain federal agencies…
- 2026 — A national framework for managing dual-use research of concern…
- 2026 — Activity-based costing of COVID-19 RT-PCR testing in public laboratories in Indonesia…
- 2026 — Beyond health ministries: strategic management lessons for national biosecurity…
- 2026 — Controlled adaptability index: a cybernetic model for assessing the state…
- 2026 — Decentralizacja władzy publicznej a konstytucyjna odpowiedzialność samorządu terytorialnego…
- 2026 — Delegalization of political parties…
- 2026 — Does human oversight of AI-assisted decisions work? A systematic review of the evidence…
- 2026 — Machine-readable law as a new form of law and law enforcement.
- 2026 — Public integrity as a comprehensive multi-level policy framework…
- 2026 — Rethinking state theory: addressing political oligarchy and dynastic power in Indonesia…

B.12. Raporty, statystyki i dokumenty instytucjonalne

- CBOS (2026), *Oceny instytucji publicznych* (komunikaty z badań, IV i VI 2026), Warszawa.
- Eurostat (2025), *20% of EU enterprises use AI technologies*, informacja z 11.12.2025 (zbiór isoc_eb_ai).
- Eurostat / GUS (2026), notyfikacje fiskalne w ramach procedury nadmiernego deficytu (kwiecień i październik 2026).
- Grant Thornton, UN Global Compact Network Poland (2026), *Barometr prawa*, edycje 12–13 i aktualizacja za I półrocze 2026.
- GUS (2026), *Ludność. Stan i struktura* — dane za 2025 r.
- Ministerstwo Obrony Narodowej (2026), *Budżet resortu obrony narodowej na 2026 r.*
- Ministerstwo Rozwoju i Technologii (2026), odpowiedź na interpelację nr 16348 (dane Komisji Europejskiej o liczbie ofert w zamówieniach publicznych 2024).
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych (2026), *22 lata Polski w UE. Gospodarka*, Departament Ekonomiczny.
- Rada Unii Europejskiej (2026), dokument ST-10138-2026-ADD-1 (ocena sytuacji budżetowej Polski).
- SIPRI (2025), *Trends in World Military Expenditure, 2024*, Stockholm.
- Związek Powiatów Polskich (2026), analiza funkcjonowania Krajowej Izby Odwoławczej 2021–2025.

B.13. Źródła internetowe (dostęp: 1 listopada 2026 r.)

- TechnoSanacja — portal: https://technosanacja.pl/
- Eurostat — dane o AI w przedsiębiorstwach (omówienie): https://transformwork.sgh.waw.pl/node/214
- CBOS — oceny instytucji (V–VI 2026): https://cbos.pl/PL/publikacje/raporty/open_file.php?id=7227
- Defence24 — budżet obronny 2026: https://defence24.pl/polityka-obronna/awantura-o-kase-mon-200-miliardow-na-obrone-opozycja-to-manipulacja
- XYZ.pl / PAP Biznes — deficyt i dług 2026 według notyfikacji: https://xyz.pl/?p=265023
- Grant Thornton — Barometr prawa, I półrocze 2026: https://grantthornton.pl/?p=51726
- Sejm RP — odpowiedź MRiT na interpelację nr 16348: https://api.sejm.gov.pl/sejm/term10/interpellations/attachment/ATTDTLHV9/i16348-o1.pdf
- Notes from Poland — PKB per capita w PPS 2025: https://notesfrompoland.com/2026/03/26/polands-wealth-gap-to-eu-average-narrows-to-record-low-level/
- Infor.pl — ludność Polski na koniec 2025 r.: https://www.infor.pl/prawo/nowosci-prawne/7512386,polacy-coraz-mniej-liczni-co-pokazuja-nowe-dane-gus.html
- Money.pl — liczba urodzeń 2020–2025 (dane MC): https://www.money.pl/gospodarka/125-tys-w-piec-lat-ekspert-pokazal-zatrwazajaca-tabele-urodzen-7255705675295104a.html

Aneks C. Wzór Karty Funkcji Ustrojowej

Karta Funkcji Ustrojowej jest jednostronicowym formularzem, którym każdy organ, program reform (301–309) i każda agencja opisuje swoją funkcję według formuły F = W × M × B. Karta uzupełnia Kartę Pętli z Kodeksu 501: Karta Pętli opisuje jedną regulację, a Karta Funkcji — całą odpowiedzialność organu.

Tabela 37. *Wzór Karty Funkcji Ustrojowej (przykład: wydanie decyzji o opiece po wypisie ze szpitala)*

Pole	Treść (przykład)
Nazwa funkcji	Zapewnienie ciągłości opieki po wypisie ze szpitala
Organ cybernetyczny	efektor (207), z homeostatem 209
W — właściciel	kierownik centrum obsługi (jedno z 380); imienny opiekun sprawy
Mandat i podstawa prawna	ustawa o jednej tece sprawy (projekt); art. 63–64 Projektu 106
M — miara	mediana czasu od wypisu do decyzji ≤ 14 dni; odsetek spraw once-only ≥ 90%; satysfakcja ≥ 4/5; koszt TD-ABC sprawy
Dane i ich niezależność	rejestry szpitala, ZUS, gminy, PFRON (once-only); pomiar satysfakcji przez podmiot niezależny
Reguła korekty	przekroczenie 21 dni w > 10% spraw w kwartale → przesunięcie etatów i budżetu; raport do wojewody
B — bezpiecznik	odwołanie do człowieka i sądu; kanał algedoniczny (> 30 dni); audyt bez zapowiedzi; rejestr systemu AI użytego w sprawie
Udział AI i tryb automatyzacji	A2: AI przygotowuje warianty; człowiek podpisuje; odstąpienie od rekomendacji bez konsekwencji
Klauzula wygaśnięcia / przegląd	przegląd po 3 latach; Rekord Zamknięcia, jeśli miara nie poprawi się o 30%
Test przeciwnika	czy właściciel może manipulować miarą? — nie: dane z rejestrów i pomiar zewnętrzny
Właściciel karty i data	wojewoda; wersja 1.0

Aneks D. Nota metodologiczna i zastrzeżenia

D.1. Metoda

Publikację przygotowano w pięciu krokach z użyciem narzędzi AI i autorem w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej. (1) **Synteza destylatu UT**: destylat zbudowano z wyciągów regexowych z korpusu 8901 dokumentów, a nie z lektury całości (602 MB); niniejsza publikacja korzysta z destylatu i przywołanych w nim plików [K]. (2) **Lektura kanonu**: Strategia 105 (wyd. 3.0), Projekt Konstytucji 106 (wyd. 2.2), Kodeks 501, Mikroekonomia agentów 510, TechnoUnia 413 i karty postulatów 201–209 ze zbioru PDF-MD-A-36 z 31.10.2026. (3) **Aktualizacja danych**: kilkanaście wyszukiwań źródeł 2025–2026 (GUS, Eurostat, CBOS, MON, Grant Thornton, MRiT); dane z omówień prasowych oznaczono [S]. (4) **Modelowanie**: pięć modułów RP-UST w Pythonie (numpy, matplotlib) z ziarnem losowym 2026; ocena wielokryterialna z jawnymi wagami i testem wrażliwości. (5) **Redakcja**: z użyciem narzędzi AI, z autorem w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej.

D.2. Konwencja dowodowa

[Z] — fakt sprawdzony w tekście aktu prawnego, w oficjalnej statystyce lub w dokumencie źródłowym; [K] — teza lub liczba z dokumentu korpusu UT albo z dokumentu Biblioteki TechnoSanacji; [S] — liczba z omówienia prasowego lub streszczenia, do weryfikacji przed cytowaniem; [M] — wynik modelu RP-UST; [T] — teoria lub wiedza powszechna; [W] — wniosek, ocena lub projekt autora. Oznaczenia łączone (np. [Z/K]) wskazują, że twierdzenie ma oparcie w obu typach źródeł.

D.3. Parametry modelu RP-UST

Tabela 38. *Parametry modułów U1–U5*

Moduł	Parametry	Wrażliwość
U1	stan 2026: B = 0,70, K = 0,62, S = 0,55, P = 0,40 (ocena autorska); impuls +0,10; strategia „max”: B +0,02, K +0,015, S −0,005, P −0,012 rocznie; strategia „najsłabsze ogniwo”: +0,03 dla najsłabszego, +0,006 dla pozostałych	kierunek wyniku nie zależy od wartości początkowych, dopóki P jest najsłabsze
U2	144 miesiące; dryf N(0; 0,03); wstrząsy +0,8 (m. 30), −0,6 (m. 80), +0,5 (m. 110); warianty: (okres, opóźnienie, siła) = (48, 24, 0,6), (3, 12, 0,05), (1, 6, 0,25), (3, 3, 0,5)	przy sile 0,25 i opóźnieniu 6 system jest blisko granicy stabilności (oscylacje)
U3	20 000 losowań; zainteresowani U(0,30; 0,75) uprawnionych; mobilizacja zwolenników U(0; 0,10); względna mobilizacja przeciwników U(0,85; 1,0); przy progu frekwencji przeciwnicy wybierają bojkot	przy niższym zainteresowaniu (U(0,25; 0,50)) szansa wiążącego rozstrzygnięcia przy 60% poparcia i kworum 1/5 spada z ok. 96% do ok. 73% — nadal nieporównywalnie wyżej niż przy progu frekwencji (0%)
U4	120 lat × 1500 przebiegów; zmiana władzy co 4 lata z p = 0,45; start 4–4–1; wzorzec TK: wygasanie kadencji [1,1,1,1,1,4,6,7,9], kadencja 9 lat; dożywocie: wakat p = 1/15 rocznie; 3/9: wybrany sędzia bliski rządzącym 40%, opozycji 30%, niezależny 30%	bez sędziów niezależnych (wybory de facto partyjne: 57% / 43%) odsetek lat z 6/9 dla reguły 3/9 rośnie do ok. 50% — nadal wyraźnie poniżej wzorca TK (91%)
U5	20 000 projektów; 12 węzłów; czas węzła lognormal (mediana 40 dni, σ = 0,6); renta p = 0,12 (A, B) lub 0,04 (C), mnożnik zwłoki × 3; termin 30 dni; praca właściciela lognormal (mediana 25 dni)	mediana czasu A rośnie liniowo z liczbą węzłów; B zależy głównie od terminu

D.4. Zastrzeżenia

1. Publikacja jest **modelem docelowym do debaty**, a nie opisem obowiązującego prawa ani opinią prawną.
2. Wyniki modelu RP-UST pokazują **mechanizmy i rzędy wielkości**, a nie prognozy dla Polski. Parametry są ilustracyjne i jawne; kod pozwala je zmienić.
3. Oceny ekspertów (radar, MCDA, macierz wpływu, pole sił) są **autorskie** [W]. Służą uporządkowaniu debaty i powinny zostać zastąpione pomiarem ILU-RP.
4. Część danych 2025–2026 pochodzi z **omówień prasowych** danych oficjalnych [S]. Przed cytowaniem należy je sprawdzić w źródle pierwotnym (GUS, Eurostat, CBOS, MF).
5. Korpus UT jest **anglojęzyczny i świeży**: ok. 500 dokumentów ma polski tytuł, a lata 2025–2026 to ok. 33% korpusu. Jest to korzystne dla aktualności, ale słabsze dla dowodów długookresowych [K].
6. W korpusie UT **nie było tekstu Konstytucji RP** — artykuły 15, 118, 125, 228 i 235 przywołano z tekstu Konstytucji, a nie z digestu [K].
7. Wszystkie propozycje zakładają **wyłącznie legalną, pokojową drogę zmian**, z poszanowaniem ciągłości państwa i prawa.

Materiał udostępniony na licencji Creative Commons — Uznanie autorstwa (CC BY 4.0). Polska, 02.11.2026.